

श्री

श्रीमन्महावीरस्वामिस्सदीप्तिवतीरम्यद्रमुनिमहाराजकृत
चनुसरण तथा आनुरपचस्काण पयन्नानुं

भाषातर.

पुण्यस्थानक्रममदीदृग्ने स्वेपइभाष्यानुसारितत्त्वार्थसूत्रसहिते

उपावी प्रसिद्ध करनार,

श्री जैन तत्त्व विवेचक सज्जा. श्री बख्तलण्णीय शाग मन्त्रि. बयलु.

संवत् १९५७ परेजी आसृषि. सने १९०१.

इदं पुस्तकं राजनगरे निर्मलाख्ये मुद्रणालये
मुद्रांकयित्वा प्रसिद्धिनीतं.

(एकट मुजब रजीष्टर करावी छे.)

अर्पण पत्रिका.

स्वर्गवासी मणीलाल ठगनलाल.

आ सत्ता स्थापयामा तेमनो अत्युत्साह अने जैन धर्मनी
उन्नति तथा ज्ञानना अभ्युदयने सारु जे तीव्रव्रतकंग तेत्त घरा-
वता इत्ता तेने माटे तेमना स्मरणार्थे आ पुस्तक अर्पण करीएनीए.

ली. श्री जैन तत्त्व विवेचक सत्ता,

तत्त्वान्यासमहर्निशं हि कुरुते चित्त्वा महासंशयान्
या स्याद्घादंमतोदयाय यतते धर्मे स्थिता सर्वदा ।
मोहाज्ञानविनाशनाय घटते लब्ध्वा सुधीगौरवम्
सा श्रीतत्त्वविवेचकाख्यसमितिः प्राप्नोतु वृद्धिं परां ॥

ॐ श्री जिनेश्वराय नमः

प्रस्तावना

जैनधर्मની શ્રવર માન્ય આગમોમા અંતર્જાત વશ પયત્રામાંના જે ચત્તશ-
રણ અને આજરપચ્ચક્ષણ નામના જે પયત્રા મહાવીરસ્વામિજગવાનના હ-
સ્તવીક્તિ વીરજ્જે રચેલા છે તેમનું જાણાંતર કરતા તે ગ્રંથ અને ગ્રંથકાર વિષે
ટુંક દર્શીકત આપવી અવશ્ય છે.

આ જે પયત્રામાં પ્રથમતો મંગલવિષયપ્રયોજનસંબંધરૂપ અનુબંધચતુષ્ઠય
જાણવું જોઈએ ચત્તશરણ જે ગ્રંથ કર્તાએ પહેલું કર્યું તેમાં ઢ આવશ્યક વતાવ-
વાએ કરી વસ્તુનિર્વેશરૂપ મંગલ કર્યું તેમજ જિણાચાર પણ વતાવ્યો. આ મં-
ગલાચરણ આજરપચ્ચક્ષણમાં પણ સમજી લેવું. ચત્તશરણમાં અરિહંત સિદ્ધ
સાધુ અને કેવલિપ્રણીતધર્મ એ ચારનું કારણ, પૂર્વકૃતપાપની નિંદા અને પૂ-
ર્વકૃત શુભ કાર્યની અનુમોદના એ ત્રણ અધિકાર કહ્યા છે. જવજ્ઞીરુ, મોક્ષા-

तत्त्वेने जाण्युं ठे, तथा विधि प्र-
तथा प्रण-
वांचवाना
गंथ वां
ते

આત્મરપચક્ષાણનો વિષય તેના નામ પછીજ પ્રંપકારે સૂચવ્યો છે:-મ-
રણની પીડાદ કરી આતુર એવા પ્રાણીને કારાબદાને યોગ્ય જે પ્રત્યાકુચાન,
અને તેના નેવધી કેટલી પ્રકારના મરણના પ્રેવો છે અને તેમાં તત્તમ મરણ
કયા પ્રકારનું છે તે બાલજીવને બોધ થાય તથા તે કરવા તત્સુક થાય તેવી
રીતે પ્રથકારમદારાજે ઘણી સારી રીતે વર્ણાવ્યું છે.

આ જ્ઞાયાતરમાં મૂલ માગધી ગાથા તથા તેના પર દરેક શબ્દ ઉપર
તેનો વરીવર સંસ્કૃત પર્યાય આપેલો છે તથા પ્રત્યેક શબ્દનો અર્થ ગોલવો સુગમ
પડે તે માટે અક્ષર માત્રનો ટુકાણમાં અર્થ તથા ગાથાનો વિસ્તારથી જાવાઈ
સમજાવવામા આવેલો છે.

ધીરન્નજાચાર્ય મહારાજ મદાવીર સ્વામી જગવાનના હસ્તવીક્તિ શિ-
ષ્ય હતા. મદાવીર સ્વામી જગવાન સંવત પૂર્વે ૧૪૪૨ વર્ષે જન્મ્યા અને તેહ આ
ક્ષણમંગુર વેદનો ત્યાગ કરી સંવત પૂર્વે ૪૪૪૦ વર્ષે સિદ્ધ થયા. માટે તેમના

શિષ્ય વીરજ્ઞાચાર્યે પ્રાયે સંવત પૂર્વે પાચમા સંક્રાન્તી શરુઆતમા (સંવત પૂર્વે ૫૧૦ શ્રી ૪૭૭) સુધીમાં થઇ ગયા સંજ્ઞે છે. તેમના લેખલા ગ્રંથમાં હાલ મલી શ એવા ગ્રંથો નક્કપરિજ્ઞા અને સંધારાપયત્રા છે તે દરેક માણસને

હતાર્થે અદર્શિનશ મનન કરવા યોગ્ય છે.

આ પુસ્તક ગપાવતાં પદેલાં હેન્ડવીલ કાઢ્યાં હતાં તેમાં ફક્ત ચતુસરણ તથા આનુપચ્ચક્ષાણ પયત્રાનું પ્રાપાંતર બહાર પાઠવાની સૂચના હતી પણ સંસ્કૃતપ્રાણા અન્નિલાષી જનોના બોધને અર્થે રત્નશેખરસ્થરિણ રચેલા ગુણની તરતમતારુપ ચૌદ ગુણસ્થાનનું સ્વરુપ બતાવનાર ગુણસ્થાનક્રમારોહ તથા શ્રીમદ્ગુણસ્વાતિસ્વામિણ રચેલ તત્વાર્થસૂત્ર આ પુસ્તકમાં આપેલું છે.

ગુણસ્થાનક્રમારોહગ્રંથમાં ચૌદગુણસ્થાનનું બારીક સ્વરુપ આપેલું છે. તે અનુક્રમે ચઢતા ગુણો પ્રાપ્ત કરી અંતે જીવ મોક્ષ પદવીને પામે છે. અને ત-સ્વાર્થગ્રંથમાં જૈન તત્વજ્ઞાન (JAINA PHILOSOPHY)નું સઘળું રહસ્ય આવી

સ્તા-

॥ ૪ ॥

જાય છે. તેમાં દૂક સૂત્રમાં મદાન્ તથા ગૂઠ ગ્રંથોનો સમાવેશ કરેલો છે.

રત્નશેખરસૂરિ તે બૃહદ્ગઢીય વજ્રસેનસૂરિના શિષ્ય દેમતિલક સૂરિના શિષ્ય થાય. તેમનો કરેલો બીજો ગ્રંથ શ્રીપાલચરિત્ર માગધીમાં છે, જે ઉપરથી ઉપાધ્યાયજી યશોવિજયજી તથા વિનયવિજયજીએ શ્રીપાલનો રાસ રચેલો છે (શ્રીપાલ ચરિત્રગ્રંથે સવત ૧૪૭૭મા રચેલું છે) તે ઉપરથી અનુમાન થાય છે કે ગુણસ્થાનક્રમારોહ પથ સંવતના ચૌદમા સૈકાની શરૂઆતમાં (આશરે ૧૪૭૭) નાઅરશામારચાયેલો દોવો જોડ્યે એજ રત્નશેખરનામના બીજા આચાર્ય ચૌદમા સૈકાની મધ્યમા થયેલા છે ને તેમણે ગ્રંથ વીપિકા, આદ્યવિધિવૃત્તિ, આચારપ્રવીણઆદિ ગ્રંથો રચેલા છે. તેમને કેટલાક ખૂલથી ગુણસ્થાનકમારોહના કર્તો માને પણ તેમના ગુરુ મુનિસુંવર સૂરી છે તેમજ તપાગઢીય છે અને આ ગ્રંથના કર્તો રત્નશેખરસૂરીના ગુરુતો દેમ તિલકસૂરી છે ને બૃહદ્ગઢીય છે.

તત્ત્વાર્થસૂત્રના કર્તો ઝમાસ્થાતિમહારાજ, મહાગિરિના શિષ્ય બલિસ્સદા-

चार्यना शिष्य ठे. तेमना शिष्यनुं नाम श्यामाचार्ये ठे. अने श्यामाचार्येनो स्वर्गवास श्रीमद्दावीस्वामीना निर्वाण पढी ३७६ अथवा ३७६ वर्ष पढी अयो, अर्थात् संवत् पूर्वे ७४ अथवा ७४ वर्षे थयो माटे तेमना गुरु उमास्वाति-महाराज आशरे संवत् पूर्वे बीजा सैकानी आखरमां (संवत् पूर्वे १९५-१०१) सुधीमां थइ गया एस संज्ञेवे ठे.

तेमणे वधा मली पांचशो ग्रंथ लखेला ठे. प्रशमरतितत्त्वार्थसूत्र आदि जेमां मुख्य ठे.

आ ग्रंथ कर्त्तानुनी अमुक सालनो आशरो ग्रंथोमां जोइ टांक्यो ठे. तेम ठतां पण जो कंइ फेरफार होय तो वांचनार सुझ ग्रहस्थे अमोने पण लखी जणाववा कृपा करवी.

प्रमादप्री के मतिदोषधी जे कंइ विपरीत के उत्सूत्र लखानुं होय ते सुझजनोए कमा करी सुधारी वांचवुं.

આ પ્રંથ ટપાવી નહાર પાનુવામાં કેટલાક કારણોને લીધે ઢીલ અને પ્ર-
શુદ્ધિ થઈ તે માટે સુદ્ધ પુરુષોએ તે વાત કમા કરવી એજ.

સંવત ૧૯૬૭ ના ચાલરના } લી. જૈન તત્ત્વવિવેચક સન્ના.
પૃષ્ઠ ૩ ને રજેડ } અમવાવાદ.

आ नूतो प्रमाणे ग्रंथ सुधारीने पठी वाचवुं.

शुद्धिपत्रक.

चनुसरण.

पाठुं.	लंटी.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१	६	शुद्धया	शुद्धया
१	७	शरणनाम	शरण्याख्य
२	१५	एव	इहैव
४	२२	सुखाणा	सुखाणं
६	१	रत्नोच्चयः	रत्नोच्चयं
६	१	शिक्षि	शिक्षिने
७	१	कुःकृत	कुःकृत
८	५	मोश्रं	मिश्रं
८	१५	कमठगाइ	कम्मठगाइ
९	१	राज्यधाम्	राज्याभियम्
९	४	केवलधाम्	केवलभियम्
१०	१२	जिआणमहिंसा	जिआणमोहसम्
१०	२०	समवसरण	(सम्)अवसरण

पाठुं.	लंटी.	अशुद्ध.	शुद्ध.
११	५	छिह्त्वा	छित्त्वा
११	६	छित्ता	छित्ता
१२	२	पहासिअ	पसाहिअ
१२	४	शरणमवृत्तः	शरणमवृत्तः
१२	५	सरणमवृत्तः	सरणमवृत्तः
१२	१२	दुःखात्त	दुःखात्त
१५	७	नोसंवा	नोसंवा
१५	७	विदोअ	विदिअ
१८	२	साहु	साह
१८	१६	बुद्धिअ	बुद्धोअ
२०	१९	मिलिहत्त	त्यक्त
२१	९	साहु	साह
२१	२२	विबिक्का	विबिक्का
२२	२५	तणु	तणु
२४	२	कम्म	कम्म

पाठुं	लीटी	मनुष्य	सिद्धि
२४	१४	कालावदेति	'सुख'
२५	२५	कामप्यमोह	'कालावदेति
२५	२	सिद्धि	कामप्यमोह
२७	४	वियेजे	सिद्धि
२८	१४	दुःख	वियेजे
२८	२२	दुःख	वियेजे
२९	१४	सुख	वियेजे
२९	२३	अपि	वियेजे
३०	५	अपि	वियेजे

आनन्दरपञ्चकाशः

३	५	५	७	७	८
१२	१७	१८	२२	२७	२
सिद्धि	यथायोग	जहाजोग	इदियम्येसु	सक	सुख
१२	१७	१८	२२	२७	२
सिद्धि	यथायोग	जहाजोग	इदियम्येसु	सक	सुख

पाठुं	लीटी	मनुष्य	सिद्धि
८	१२	सुख	'सुख'
८	१४	मिष्ट	सुख
९	५	पिरणाह	मिष्ट
९	२३	मारा	पिरणाह
९	१४	॥	मारा
१२	१७	॥	॥
१२	१८	कोडागम	॥
१२	५	कटीक	कोडागम
१२	१२	दुःख	कटीक
१४	७	दुःख	दुःख
१४	१	दुःख	दुःख
१४	२	दुःख	दुःख
१४	२०	दुःख	दुःख
१४	२	दुःख	दुःख
१४	२	दुःख	दुःख
१४	२२	दुःख	दुःख
१४	२२	दुःख	दुःख

पाठं.	लीटी.	असुख.	सुख.
२३	२	मूलगुणे	मूलगुण
२३	११	गारवां	गौरवां
२३	१४	रागेण	रागेणं
२३	१४	अकयजुभा	अकयजुभा
२६	१६	किंचिदपि(पछी)	आचरितं
२६	१६	भगिताः(पछी)	योगः
२७	१८	मदिका	मदिकाः
२८	७	हवर	हयद
२८	१५	का	कः
२८	१७	सत्ताह	संसारं
२९	१९	दुर्लभा	दुर्लभो
३०	४	मुलभा	सुलभो
३१	२३	अणायार	अणायार
३२	१	मरणानि	मरणानि
३५	५	सखिसो	सखिसो
३५	१४	परिकर्मः	परिकर्मो
३५	१७	मानित	त्वत्तः
३६	६	पुत्त	पुत्त

पाठं.	लीटी.	असुख.	सुख.
३८	८	भानितं	बाहुल्येन
३९	९	आराहणे	आराहणो
४०	३	खलनं	खलन
४०	४	वयणं	वयण
४१	७	मरियम्बे	मरियम्बे
४१	७	शीलस्सणे	शीलस्सणे
४२	४	विरोपितः	विरोपित
४२	४	प्रस्फोटयित्वा	प्रस्फोटय

गुणस्थानक्रमारोह.

संस्क.	यतिं	यतिने
२१	तज्जुदत्तं	तज्जुदत्तं
२४	योऽसौ	योऽसौ
३०	स्युद्धि	स्युद्धिः
३६	प्रेरतं	प्रेरकं
१२३	धर्मोस्ति कास्या	धर्मोस्ति कायस्या
१२३	मुषागत	मुषागत
१२९		

१२२	सिक्थुका	सिक्थुका	गुञ्ज
१३६	व्याधुति	व्याधुति	९
"	दण्ड	दण्ड	८
"	निपातिनी	निपातिनी	९
<hr/>			
तत्त्वार्थसूत्रम्.			
१११	मतिस्मृति	मति स्मृति	८
१११	वितायो	द्वितीयो	८
१११	समनस्काभमन-	समनस्काभमन-	८
११४	पायु	रुकाः	८
१२१	रूप	वायू	८
१२२	तेजामर्थ	वर्ण	८
१२२	द्रियस्यार्थः	तेजामर्थः	८
१२७	अनुभेगिगतिः	द्रियस्य	८
१३१	वा	अनुभेगिगतिः	८

१ ४२	अनादिसमर्थ	अनादिसमर्थ	१ ४२
२ ४५	निरूप	निरूप	२ ४५
२ ४६	गमंसांमृच्छंम-	गमंसांमृच्छंम-	२ ४६
२ ५३	मायम्	मायम्	२ ५३
३ २	पयस्यायुयः	पयस्यायुयः	३ २
३ ८	नरकाः	नरकाः	३ ८
३ ९	पूर्वपाठिभेविनी	पूर्वपाठिभेविनी	३ ९
४ १३	सहस्र	सहस्र	४ १३
४ २३	सुयोच्चमसो	सुयोच्चमसो	४ २३
४ २७	((४ २७
४ ३३	वायामदता	वायामदता	४ ३३
४ ४५	अधिकम्	अधिकम्	४ ४५
५ ४३	सहस्राणि	सहस्राणि	५ ४३
६ ७	((६ ७
६ ७	विशेषस्यस्त	विशेषस्यस्त	६ ७
६ १८	विशेषः	विशेषः	६ १८
७ ५	आजलवच	आजलवच	७ ५
७ २४	दुःख	दुःख	७ २४
७ २४	परिपृहीता	परिपृहीता	७ २४
७ २४	युहाता	युहाता	७ २४

व्यतिक्रमः
७ २५ कंदर्पकौ
७ २७ अपत्य
७ २९ स्नानानि
७ ३० पक्षादाराः
८ १ चत्वारिंशद्
८ १२ संघात
८ १२ वेति
९ ७ स्वतत्त्व

व्यतिक्रम
कंदर्पकौ
अपत्य
स्नानानि
पक्षादाराः
चत्वारिंशद्
संघात
वे
स्वतत्त्व

९ १७ भाज्यायुगपदे
९ २५ साधुमनोहानाम्
९ ४२ पृथक्पथितकं-
९ ४२ निवृत्तानि
९ ४५ (सूत्र
९ ४७ व्यञ्जनयोग

भाज्यायुगपद
साधुसमनोहा-
नाम्
पृथक्पथितक-
तक
निवृत्तानि
(
व्यञ्जनयोग

॥ है श्री बीतरागायनम् ॥

॥ नै नमो गुरुभ्यः ॥

॥ वीरभद्रकयं चतुसरणपद्मयं ॥

आ पयव्रानी विधि त्रय आबिल करीने नपावानी ठे.

॥ मंगलाचरणम् ॥

प्रणम्य श्रीसुव्रततीर्थराजं, गुरुंश्च योगत्रितयस्य शुद्धया ॥

चतुःशरणानामप्रकीर्णकेऽहं, बालावबोधादित्रयं करिष्ये ॥१॥

आ सत्सारमां प्राप्तीन्द्रे दुःखघ्नी वचावबाने मोटे संसारना पुञ्जल पदा-
र्धो समर्थ दोता नथी, परंतु अरिदत्तादिक चारुं शरणज समर्थ दोय ठे मोटे

प्रव्य प्राणीनु गुणना सांजलवा सहित अरिदंतादिक चारनुं स्मरण करी शके
एवा हेतुश्री श्री महावीर स्वामि भगवानना खुद शिष्य वीरभद्र मुनि चउस-
रण पयत्रो करता हवा.

तेमां आ पयत्रो मंगलरूप ठे तोपण तेमां मंगलपणुं शिष्योने वताववा
ग्रंथकार ठ आवद्यकरूप मंगलाचरण करे ठे. तेमां प्रथम तो ठए आवद्य-
कनां नाम मात्र कहे ठे.

भावधयोगिरिति:	उत्कीर्त्तनं	गुणवत्तथ	प्रतिपत्तिः ॥
सावज्ञजोगविरुद्धं,	उक्तिता	गुणवतु	अ पम्बित्ती ॥
सायव्यव्यापारथी निवर्त्तुं लोगसनुं कहेनुं	त्रणचिकित्सा	गुणवंतगुरुने वंदना ॥	
स्वालितस्य निंदना	वण, - तिगिह	गुणभारणा	नैव ॥ १ ॥
खलियस्स निंदणा	वण, - तिगिह	गुणधारणा	चेव ॥ १ ॥
दोपनी	निंदा	गुणधारणा	चेव ॥ १ ॥
भावार्थः - रागेन्द्रपथी	प्रता पाप सहित मन वचन	कायाना व्यापारथी	॥ १ ॥

निर्वर्त्तवारूपं सामायिक नामનું पહેલું આવश्यक ?' चोवीस तीर्थंकर महारा-
 जानी स्तुति करवारूप चउवीसस्थाना नामनું वीजु आवश्यक १. पंचमहाव्रतने
 पालनार शुद्ध गुरुनी वंदना करवारूप वंदन नामनું त्रीजुं आवश्यक ३ पच-
 महाव्रत तथा पाच अणुव्रतरूप मूलगुण अने पिंरुविशुद्ध्यादिक तथा दिशा
 बिरमणादिक उत्तर गुणोमा लागेला, अतिचारनी निंदा करवारूप पन्निक्कमणा
 नामनું चोसुं आवश्यक ४ पन्निक्कमणा आवश्यकें करीने पण शुद्ध नही अएला
 तीर्थ वोपरूप ज्ञावण्या (इय्यथकी व्रण गुमना प्रमुखने अने ज्ञावधी व्रण ज्ञा-
 त्माने मलीन करनार तीर्थ वृषणने कहीए) शुद्ध करवारूप काजसग नामनु पा-
 चमुं आवश्यक ५ साधुने पंचमहाव्रतरूप मूल गुण अने पिंरुविशुद्ध्यादिक
 उत्तरगुण तथा श्रावकने पाच अणुव्रतरूप मूलगुण अने दिशाबिरमणादिक
 उत्तरगुणानुं जे धारण करवुं ते रुप पचस्तरण नामनु वहु आवश्यक ६ आ-
 पूर्वे कह्या प्रमाणे जैन शासनने विषे साधु साध्वी श्रावक आविकाउने अव-
 द्य करवा योग्य होवात्री ठ आवश्यक निश्चे करी कदेवाय ठे ॥ १ ॥

પ્રત્યેક આવશ્યકનું કંઈક વિશેષે વ્યાખ્યાન કરવા માટે કહે છે. તેમાં પહેલા સામાયિક આવશ્યકથી ચારિત્રની વિશુદ્ધિ થાય તે બતાવે છે. જો આચાર શુદ્ધિને માટે પન્નિકમણું છે તો સામાયકાદિ આવશ્યકોથી કયા કયા આચારની શુદ્ધિ થાય છે ને તેનું સ્વરૂપ શું (અથવા શા થકી થાય) તે કહે છે.

ચારિત્રસ્ય વિશુદ્ધિઃ ક્રિયતે સામાયિકેન કિલ ઇહ ॥
 ચારિત્રસ્સ વિસોદ્ધી, કીરંદ્ સામાદ્દણ કિલ દ્વહયં ॥
 ચારિત્રની વિશુદ્ધિ કરાય છે સામાયિકે કરી નિશ્ચે આશાસનમાં ॥
 સાવધેતર - યોગાનાં વર્જના - સેવનતઃ ॥ ૨ ॥
 સાંવજ્ઞેયર-જોગાણ, વજ્ઞાણા-સેવણતણન ॥ ૨ ॥

સાવધ અને નિર્વચ યોગોના વર્જવા અને સેવવાથી ॥ ૨ ॥
 પ્રાચાર્યઃ-વીજા દર્શનોમાં સામાયિક એહવું નામ પણ નથી તેથી આ જિનસાસનમાં જે રાગદ્વેષથી થતા મન વચન કાયાના વ્યાપારરૂપ પાપ વ્યા-

पारोने तजवाथ्री अने सम्यक्त्व आवश्यकादिक निरवद्य व्यापारोने सेववाथ्री
 यता सामायिके करी वेदाविरति अने सर्वविरतिरूप चारित्र्यानी विशुद्धि निश्चे
 करीने धाय ठे ॥ २ ॥

इहे चतुर्विंशत्या नामना बीजा आवश्यकथ्री ज्ञानी शुद्धि धाय ठे तेनु
 स्वरूप कहे ठे.

दर्शनाचार - विद्युद्धि - चतुर्विंशत्यात्मस्वनेन क्रियते च ॥

दंसणयार-विसोही, चतुर्वीसायनुण किचइ य ॥

दर्शनाचारानी विद्युद्धि बोधीस तीर्थकरोनी स्तुति(मोमस्त) वहे करीए ॥

अस्यद्रुत - गुणकीर्त्तन - इयेण जिनवरदाणां ॥ २ ॥

अस्यद्रुत-गुण कित्तण, -रूवेणं जिणवरिदाणं ॥ ३ ॥

अति अद्भुत गुणना कवेवा इये जिनेश्वरमगवानना ॥ ३ ॥

भावार्थ:-जिनेश्वर भगवानना, लोकमां उद्योत करवा यादिक अति
 आश्चर्यकारि गुणोनी स्तवना करवारूप, वर्त्तमान चोवीझीना चोविसे तीर्थकर

महाराजनी स्तुति करीने आठे प्रकारना दर्शनाचारनी शुद्धि आय ठे. ॥ ३ ॥
हवे वंदन नामना त्रीजा आवश्यकथी कया गुणोनी शुद्धि आय ते बत्तावे ठे.

ज्ञानादिकास्तुगुणा तत्संपन्न - प्रतिपत्तिकरणाव ॥

नाणाद्भ्यः प्राप्ता गुणा, तत्संपन्न-पन्निवत्तिकरणानु ॥

ज्ञानादिक तो (जे) गुणो तेओए सहितने वंदना करवाथी ॥
वंदनकेन विधिना क्रियते शुद्धिस्तु तेषां तु ॥ ४ ॥

वंदणएणं विहिणा, कीरद् सोहीन तेसिं तु ॥ ४ ॥

वंदना नामना आवश्यके विधिसहित एना कराय शुद्धिवळी तेओनी ॥ ४ ॥
भावार्थः-ज्ञानादिक गुणोए करी सहित गुरु महाराजने विधिपूर्वक वं-
दना करवारुप त्रीजा वंदन नामना आवश्यके करी ज्ञानादिक जे आत्माना
स्वाभाविक गुणो तेनुनी शुद्धि आय ठे. ॥ ४ ॥

पूर्वे कहेला ज्ञानादिक गुणोमां लागेला अतिचारादिकनी शुद्धि बे गाथा-
ए करीने प्रतिक्रमण नामना चोथा आवश्यकथी तथा कानुसंग नामना पांच-

मा आचक्ष्यकथं। थाय ते वतावे ठे.

सखलितस्य च तेषां पुनः विधिना यत् निदनादि प्रतिक्रमण ॥

खलिअप्रस य तेसिं पुणो, विहिणा जं निदणाइ पन्निक्कमण॥

अतिचारादिनी ज्ञानादिआचारोनी बली विधिबढे जे निदादि ते , पढिकमणु ॥

तेन अतिक्रमणेन तेषामपि च क्रियते श्रुतिः ॥ ५ ॥

तेण पन्निक्कमणेणं, तेसिं पि य कीरणु सोही ॥ ५ ॥

ते पढिकमणाय करी ज्ञानादिआचारोनी बली कराय छे श्रुति ॥ ५ ॥

ज्ञावार्थ.—ज्ञानादिकनी आशातनाए करी तथा विनय नहीं साधववाए करी तथा श्रदान नहीं करवाए करी तथा विपरीतप्ररुपणादिके करी जे ज्ञानादिक गुणोमां (आदि शब्दधी दर्शन चारित्र्यादिमा) अतिक्रम व्यतिक्रम अतिचार अनाचाररूप दूषण लागुं होय तेनी पोताना आत्माधी खास निदा करवी (अरे ! में खोटुं कयुं ए प्रकारनो मनमा पश्चात्ताप करवो) आदि शब्दधी (गुरुना समक्षमां पश्चात्ताप सहित ते दूषणोना कहेवारूप) गर्हा पण लेयी. ते

નિંદાગર્હારૂપ જે પ્રતિક્રમણ નામનું ચોણું આવશ્યક તેણે કરીને જે જ્ઞાનાદિ-
કગુણો અતિચારાદિકે કરી મલીન થાવ્યા હોય તે શુદ્ધ થાય છે. આ લેલ ડ-
પરથી જે માણસ દૂષણનો સર્વથા ત્યાગ ન કરી શકે તેણે પણ નિંદના ગર્હણા
કરવા મોટે અવશ્ય પન્નિકમણું કરવું જોડા એમ સિદ્ધ થાય છે. ॥ ૫ ॥

ચરણાતિગાદિકાનાં

યથાક્રમં ત્રણચિકિત્સારૂપેણ ॥

ચરણાડ્યાડ્યાણં, જહક્રમં વણતિગિત્તરૂવેણ ॥

ગાઢ જે ચારિત્રાદિના અતિચારો તેની અનુક્રમે ગુપ્તાના ઓસડ મરવા ॥

પ્રતિક્રમણાડગુહાનાં શુદ્ધિ સ્તથા કાયોત્સર્ગેણ ॥ ૬ ॥

પન્નિકમણાસુધ્રાણા, સોહી તહ કાજસ્સગેણ ॥ ૬ ॥

પ્રતિક્રમણ આવશ્યકે શુદ્ધ નહી થયેલાની શુદ્ધિ તેમજ નાકમગે કરી ॥ ૬ ॥

પ્રાવાર્થ:—જેમ ગુમનુ થાણું હોય ને સામાન્ય નુપથે ન મટે તો વિશેષ
નુપથ કરવાની જરૂર પડે તેમ પ્રતિક્રમણ નામના ચોથા આવશ્યકે કરીને
પણ શુદ્ધ નહીં થાવ્યા એવા ચારિત્રાદિના અતિચારાદિની શુદ્ધિ અનુક્રમે આ-

वेला पाचमा कान्तसग नामना आवश्यकथी थाय ठे. ॥ ६ ॥

दर्शनाचार ज्ञानाचार तया चारित्राचाररूप त्रण आचारनी शुद्धि अनु-
क्रमे कह्या पठी, दवे एकज गाथाए करी तपआचारनी शुद्धि पञ्चस्काए नामना
ठग आवश्यके तथा वीर्याचारनी सर्व आवश्यके शुद्धि थाय ते बतावे ठे.

गुण धारणक्येण तस्यारूपानेन तपोऽतिशयस्य ॥

गुणधारणरूपेण, पञ्चस्काणोषा तवद्भ्रारस्स ॥

गुणना धारण करवा रूप पुनः सर्वेसि क्रियेने शुद्धिः ॥ ७ ॥
वीर्याचारस्स

विरिञ्चापारस्स पुणो, संवेहिवि कीरए सोही ॥ ७ ॥

वीर्याचारनी बली सर्व आवश्यके कराय छे शुद्धि ॥ ७ ॥

भावार्थ.—आश्रयने रोकवाथी तुष्यानो नाश थायठे, तुष्याना नाशथी अपूर्व
ज्ञात गुण प्रगट थाय ठे, ज्ञात गुणथी चारित्रनी निर्मलता थायठे, चारित्रनी
निर्मलताथी घातिकर्मनो दूष करी केवलज्ञान पामेठे अने पठी जवोपग्राही चार

अघातिकर्मनो क्षय करी मोक्ष पामे ठे. एवी रीतना अनुक्रमे रहेलाने धारणा करवारूप पञ्चकाण नामना ठठा आवश्यककरी तपमां लागेला अतिचारादिनी शुद्धि आय ठे, अने ठए आवश्यक विधिपूर्वक करवाथी वीर्यचारनी शुद्धि आय ठे. अहिंआं आश्रव बंध करवाथी तृष्णानो ठेद वताव्यो तेथी समजवुं जोइए के पदेलां व्रतादिक लइने आश्रव बंध कर्पां पठी तृष्णानो ठेद अइ मन शुद्धि आय ठे पण तृष्णा ठेद करीने आश्रव रोकवा एम एकंति कहेता नथी आ उपरथी मन शुद्ध करवाने मोटे पदेलां इयग्रकी पण अवश्य विधिपूर्वक व्रत-अग्निग्रहादि करवा जोइए एम सिद्धि आय ठे. ॥ ७ ॥

हवे जे सूचववाथी सर्व तीर्थकरोनी स्तुति अइ शके एहवुं चउद स्वस्म-
नुं कथन करवारूप मंगल कहे ठे.

गज वृषभ सिंह अभिषेक दाम आशि दिनकरं धनं कुंभं ॥
गय वसह् सीह अग्निसेत्र, दाम ससि दिणयरं ऊयं कुंभं ॥
हाथी वल्कद बिह लक्ष्मीनो अभिषेक मान्ना चंद्र सूर्य ध्वज कलश ॥

પથસરઃ માગર વિમાન ધવન રત્નોચયઃ શિશિ ચ ॥ ૮ ॥

પન્નમસર સાગર વિમાણ, જવણ રયાપુન્નય સિદ્ધિ ચ ॥ ૯ ॥

પથસરોચર ક્ષીરમયુદ્ર વિમાન ધવન રત્નો ઢગલો અગ્નિ ॥ ૮ ॥

જાવાર્થઃ—જ્યારે તીર્થંકર મહારાજ તેમની માતાની કુક્ષીને વિષે નૃત્ય-
અથાપ્યારે તે સર્વ તીર્થંકરની માતાનું દાથી, વલ્લવ, સિંહ, લક્ષ્મી દેવીનો
અન્નિયેક, ફૂલની માલા, ચંદ્ર, સૂર્ય, જ્વજ, રુપાનો કલશ, પદ્મ સરોચર, કીર
સમુદ્ર, વિમાન અથવા જવન (જવનપતિનું રહેવાનું સ્થાન), રત્નો ઢગલો, અને
ધુમાન્નારહિત અગ્નિ, એ રીતે ચતુર સ્વપ્ન દેશે છે. જે તીર્થંકર નૃત્ય લોકમાર્થી
આવીને અવતરે તેમની માતાનું વિમાન અને અથો લોકકર્ષી આવીને અવતરે
તેમની માતાનું જવન દેશે તેથી સ્વપ્ન ચતુરજ સમજવાં ॥ ૯ ॥

નજીક નપગારી હોવાથી મહાવીરસ્વામિજીગવાનની સ્તવના કરવારૂ-
પ મંગલ કરી ચતુસરણ નામનો પયજો કહેવાની પ્રતિજ્ઞા કરે છે.

अमरद्र - नरेंद्र-मुनींद्र - वंदितं वंदित्वा महावीरं ॥
 अमरिंद-नरिंद-मुणिंद-वंदित्रं वंदितुं महावीरं ॥
 इंद्र चक्रवर्तिराजा मुनीश्वरोए वंदेला वंदीने महावीरने ॥
 कुशलानुबंधिवंधुर मध्ययनं कीर्त्तयिष्यामि ॥ ९ ॥
 कुसल्याणुबंधिवंधुर, मध्ययणं कित्तइस्सामि ॥ ए ॥
 मोक्षने करनार सुंदर अध्ययनने कहीश ॥ ९ ॥
 भावार्थ:-देवता तथा तेमना चोसठ इंड़; मनुष्य तथा तेमना इंड़, चक्र-

वर्त्ति आदि; मुनि महाराज तथा तेमना इंड़, श्रुत केवली आदि ए वधाए जेम-
 नी स्तवना करेली ठे तेवा महावीरस्वामि जगवानने वंदना करी समाधि
 मरण शवाना कारणभूत होवाशी मोक्षने पमारुनार अने एटला मोटेज श्रेष्ठ
 एइवुं चउसरण नामनुं अध्ययन (पयन्नो) हुं कहीश एम महावीर जगवानना
 खुद शिष्य वीरभद्र मुनि महाराज प्रतिज्ञा करे ठे ॥ ए ॥

मंगल कक्षा पढी आ पयन्नामां शुं कहेवानुं ते एक गाथाए बतावे ठे.

चतुःशरणगमन

‘दुःस्मृत्तं नरं

मुमुक्षुताऽनुमोदना

चैव ॥

चतुसराणगमणा दुष्कर-गरिहा सुकमाणुमोयणा चैव ॥

चारशरणनुं करु पापकार्योनी निदा पर्यकार्यनी अनुमोदना निधे ॥

एष गणः अनारत कर्त्तव्यः ह्यग्रेणु गिति ॥ १० ॥

एस गणो अप्रावरय, कापवो कुसलहेतु ति ॥ १० ॥

आ प्रण वस्तु निरत करपी मोक्षनुत्तरण छे मोटे ॥ १० ॥

न्यायार्थे.-अरिहंत सिद्ध साधु अने केवलीनो कहेलो धर्म, ए चार वस्तुनु शरण करवानी रीति बतावया रूप पढ़ेलो अधिकार १. जेने पापकार्यो आत्मने अशुद्धपरिणतिमा वर्त्तता अकां करेला दोय तेनी निंदा करवा रूप बीजो अधिकार २. अने आत्माना स्वाभाविक गुणना अशमा स्थिर अइने जे जे धर्म संबंधि कार्यो करेला दोय ते संबंधि मनमा हर्ष करवारूप बीजो अधिकार ३. ए रीति आ पयनामा अण अधिकार वदेवाना ठे ते त्रये अधिकार मोक्ष पमानुवामा कारण भूत ठे मोटे समाधिभरणथी मोक्षने इष्टनार

प्राणीए अवश्य करवा जोइए. ॥ १० ॥

हवे पहेला अधिकारना प्रसंगमां चारशरण कयां कयां अने केवो प्राणी ते चारनुं शरण पामे ते बतावे ठे.

अर्हतः

सिद्धाः साधवः

केवलिकथितः

सुखावहः धर्मः ॥

अरिहंत सिद्ध साहु, केवलिकहिनु सुहावहो धम्मो ॥

अरिहंत सिद्ध साधु

केवलिकहेलो

सुख करनार धर्म ॥

एते चत्वारः चतुर्गते - हरणाः शरणं लभते धन्यः ॥ ११ ॥

एए चउरो

चउगइ, -हरणा सरणं

लहइ धनो ॥ ११ ॥

आ चार चार गतिना नाश करनारनुं शरण पामे छे भाग्यशाली ॥ ११ ॥

भावार्थः-जेउनुं वर्णन आगल करवामां आवडो एहवा अरिहंत सिद्ध

साधु अने केवलिकहेलो आभ्रव परभ्रवमां सुख करनार धर्म ए चारे व-

स्तुन चार गतिनो मूलूशी नाश करनार ठे तेने शरणपयाए जे भाग्यशाली

झरणीछ होय ते पामे ठे. ॥ ११ ॥

१। हवे अरिहंतनुं शरण केवी आकृतिवालो यइने करे ते कहे ठे.

अथ स जिनभक्तिपरो - चरद्वयोपाचक्रचक्रकालः ॥

अहं सो जिणजत्तिजरु, - ठरंतरोमंचकंचुअकरालो ॥

इये ते तीर्थकरनी भक्तिना सपूरे उच्छल्लो क्वाढारुण वकतरे करी भयकर ॥
प्रदर्शयणयोन्मीअं भीर्यं क्वाढाबलिर्भणति ॥ १२ ॥

पहरिसपणउन्मीसं, सीसंमि कयंजल्लीअणइ ॥ १३ ॥

अति इयं अने स्नेहसरित मस्तकमां अगळी करी करे ॥ १२ ॥

ज्ञावार्थ - इये ते चार शरणने अगीकार करनार प्राणी जिनेम्बर भग-
वंतनी भक्तिना समूहे करी उन्ना अत्ता क्वाढा रूप वकतरे करीने रागाविक
शत्रुउने जयंकर लागे एदवो उतो अतिशय इयं सदित अरिहंत जगयानने विदे
स्नेहयी युक्त, मस्तकने विदे वे दाथ जोनी आगल कहेवाय ठे तेवी प्रकारे
अरिहंतनु शरण करवा माटे कहे ॥ १३ ॥

वरा गाथाए करी केवा केवा गुणवाद्या अरिहंतनुं शरण करवु ते बतावे ठे

रागद्वेपारीणां
 रागद्वेपारीणां, हंताः कर्मोष्काद्यरिहंताः ॥
 रागद्वेपारीणां, हंता कमठगाइ अरिहंता ॥
 रागद्वेपारीणां, हणनार आवकर्मोदि शत्रुना हणनार ॥
 विषयकपायारीणां अहंतः भवंतु मम शरणं ॥ १३ ॥
 विसयकसायारीणां, अरिहंता हंतु मे सरणं ॥ १३ ॥
 विषय कपाय आदिना हणनार अरिहंत हो मने शरण ॥ १३ ॥
 ज्ञावार्थः—कामराग, स्नेहराग अने द्वष्टिराग रूप त्रण प्रकारना राग अने
 द्वेयरूप शत्रुतेना नाश करनार तेमज आवकर्म अने आदिशब्दश्री उपसर्गअने
 बावीश परिसहआदि रूप शत्रुतेना नाश करनार, वली जेना पासमां रहेवात्री
 अनंतकाव सुधी संसारमां अनंतु दुःख सहन करवुं पम्युं तेदवा पांच इंडि-
 योना त्रेवीश विषय अने शोलकपाय अने नव नोकपाय रूप पनीश कयायते
 रूप जे शत्रुतेना नाशने करनार एदवा अरिहंत जगवान मने संसारनुं च-
 मणु दुःख मटाम्बाने शरण भूत हो. ॥ १३ ॥

રાજ્યશ્રામવૃદ્ધ્ય

- તપશ્ચરણ

દુઃખમનુભવં ॥

રાય સિરિમવકસિતા, તવચરણં દુઃખરં અણુચરિતા ॥

રાજ્ય લક્ષ્મીનો ત્યાગ કરીને અને તપ પારિત્ર દુઃકર

સેવીને ॥

કેવલશ્રીર્ગતઃ

ર્ગતઃ ભવતુ મમ શરણ ॥ ૧૮ ॥

કેયલસિરિમરહંતા,

અરિહંતા હંતુ મે સરણં ॥૧૪॥

કેયલ જ્ઞાન લક્ષ્મી પામેલા

અરિહંતો હો મને શરણ ॥ ૧૮ ॥

જ્ઞાવાર્થઃ—રાજ્યની લક્ષ્મી ત્યાગ કરીને અને ધોમા પરાક્રમવાલા પ્રાણીએ દુઃખે કરાયેલા તપ અને ચારિત્રને સેવીને તેનાવલે જ્ઞાનાવરણીય, વર્ણનાવરણીય, મોહનીય, અને અંતરાયરૂપ ચાર ધાતીકર્મનો મૂલથી ક્ષય કરી કેવલજ્ઞાનરૂપ આત્માના સ્વાખ્યાયિક ગુણની લક્ષ્મીને પામવાને યોગ્ય (પામેલા) એવા અરિહંત જગવાન આ સંસારરૂપ વંધીલાનામાંથી મને કાઢવાને માટે શરણ ખૂત થાઉં ॥ ૧૪ ॥

સ્તુતિવંદનમર્હતઃ

શુદ્ધવંદણમરહંતા,

સ્તુતિ અને વંદન કરવાને યોગ્ય
શાશ્વતસુખમર્હતઃ

સાસયસુહમરહંતા,

શાશ્વતું સુખ પામવાને યોગ્ય

પ્રાવાર્યઃ—વચનથી કરાતી

સ્તુતિ અને શરીરથી કરાતા વંદનને યોગ્ય

અને દેવતાને, દેવતાડના ઇંદ્ર, મનુષ્યને, મનુષ્યના ઇંદ્ર (ચક્રવર્તીઆદિ), તેમણે

કરેલી જે પૂજા તેને યોગ્ય અને કોઈ દિવસ પણ જેનો નાશ ન થાય એહતું જે

શાશ્વતું મોક્ષનું સુખ તે પામવાને યોગ્ય એહવા અરિહંત પ્રગવાન પુજલ પરિ-

ણતિરૂપ દાવાનલના હુઃખને શમાવવાને શરણખૂત થાનું ॥ ૧૫ ॥

પરમનોગતં જાનંતઃ યોર્ગદ્રિ - મહેદ્ર - ધ્યાનમર્હતઃ ॥

પરમણગયં મુણંતા, જોઈદ-મહિંદ-ઝાણમરહંતા ॥

નીજાના શિચ્છતને જાણનાર યોગીશ્વર ઇંદ્રને ધ્યાન કરવા યોગ્ય ॥

અમરેદ્ર - નરેદ્ર - પૂજામર્હતઃ ॥

અમરિંદ-નરિંદ-પૂઞમરહંતા ॥

ઇંદ્ર ચક્રવર્તી આદિની પૂજાને યોગ્ય ॥

અર્હતઃ મંવંતુ મમ શરણં ॥ ૧૬ ॥

સારિહંતા હંતુ મમ સરણં ॥ ૧૫ ॥

શાશ્વતું સુખ પામવાને યોગ્ય અરિહંત હો મને શરણ ॥ ૧૬ ॥

પ્રાવાર્યઃ—વચનથી કરાતી સ્તુતિ અને શરીરથી કરાતા વંદનને યોગ્ય

અને દેવતાને, દેવતાડના ઇંદ્ર, મનુષ્યને, મનુષ્યના ઇંદ્ર (ચક્રવર્તીઆદિ), તેમણે

કરેલી જે પૂજા તેને યોગ્ય અને કોઈ દિવસ પણ જેનો નાશ ન થાય એહતું જે

શાશ્વતું મોક્ષનું સુખ તે પામવાને યોગ્ય એહવા અરિહંત પ્રગવાન પુજલ પરિ-

ણતિરૂપ દાવાનલના હુઃખને શમાવવાને શરણખૂત થાનું ॥ ૧૫ ॥

પરમનોગતં જાનંતઃ યોર્ગદ્રિ - મહેદ્ર - ધ્યાનમર્હતઃ ॥

પરમણગયં મુણંતા, જોઈદ-મહિંદ-ઝાણમરહંતા ॥

નીજાના શિચ્છતને જાણનાર યોગીશ્વર ઇંદ્રને ધ્યાન કરવા યોગ્ય ॥

સરણ.

॥ ૧૬ ॥

ચન
॥ ૧૬ ॥

पर्यंकथापर्यंतः

अर्थः

मनुष्य

मम

शरणं ॥ १६ ॥

धम्मकहं अरहंता, अरिहंता हुतु मे सरणं ॥ १६ ॥

पर्यंकथा करवाने योग्य

अरिहंत

हो

मे

शरण ॥ १६ ॥

नावार्थः—प्राणीना मनमां रदेली वातने जाणनार उपलक्षणधी सर्व
लोकालोकमा रदेला समस्त इत्य गुण पर्यायने जाणनार तेमज गौतम
स्वामीजी प्रमुख योगीश्वरो बने शकेश्वरिक महाइंदो, तेतने ध्यान क-
रवा योग्य बने (उत्तमर्ग मार्गे केवलज्ञान दया पढी कहेवा योग्य) समप्र
ज्ञप्यप्राणीतना हेतने नाश करनारी एदवी धर्मकथा कहेगाने योग्य एदवा
अरिहंत संसारमा धत्ती पीजान्ठधी रक्षण करवाने मने शरणा भूत थात ॥ १६ ॥

सर्वजीवानामर्हिसाम्

अर्थः

सत्यवचनपर्यंतः ॥

सबजिआणमहिंसा,

अरहता सच्चयणमरहता ॥

सर्व जीवनी दया पासवी

तेने योग्य

मत्य वचनने योग्य ॥

ब्रह्मव्रतमर्हंतः

अर्हंतः भवंतु मम शरणं ॥ १७ ॥

वंजवयमरहंता,

अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १७ ॥

ब्रह्मचर्य पालवाने योग्य

अरिहंत हो मने शरण ॥ १७ ॥

ज्ञावार्थः--संसारना सर्व प्राणीनुनी दया पालवाने योग्य सत्यवचनबो-
लवाने योग्य अने अढार प्रकारना मेथुनेने त्यागकरवारूप ब्रह्मचर्यव्रतने
धारणकरवाने योग्य एहवा अरिहंत जगवान अहिंसादिक आत्माना स्वान्ना-
दिक गुणोनी वृद्धि करवाने माटे मने शरण भूत आनु ॥ १७ ॥

समयसरणमवस्थत्य

चतुस्त्रिंशतः अतिशयान् निषेव्य ॥

दुसरणमवसरिता,

चजुतीसं अइसए निसेविता ॥

समोसरणमां वेसीने

चोत्रीश आतशय सेवीने ॥

धर्मकर्थां च कथयंतः

अर्हंतः भवंतु मम शरणं ॥ १८ ॥

धम्मकहं च कहंता,

अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १८ ॥

धर्म कथाने

अरिहंतो हो मने शरण ॥ १८ ॥

ज्ञावार्थं -- दैमानिकआदि चारे प्रकारना वेवताउए रचेलुं समवसरण तेने
 शेअजावीने (तेमा वेदीने) अने चोत्रीश अतिशयने, सेवीने (चोत्रीश अ-
 तिशय सहित ठतां) धर्म कथाने कदेनार एहवा अरिंहत अगवान मारा अ-
 नादिकालना अज्ञानने नाश करवा मोटे शरणभूत घाट ॥ १८ ॥

एकपा गिरा अनेकान् सदशान् दैरिनां तप स्थिरा ॥

एगाद् गिरा णोगे, संदेहे देहिणं समं क्षिता ॥

एक पयने करी अनेक संशयो प्राणीओना एककाले छेदी ॥

त्रिभुवनव्युधासयंतः अर्थः भवंतु मम शरण ॥ १९ ॥

तिहुअणामणुसासंता, अरिंहता हुंतु मे सरणं ॥ १९ ॥

षण जगतने शिक्षा आपवा अरिंह रोना मने शरण ॥ १९ ॥

ज्ञावार्थः--एक वचने करीने सुर असुर मनुष्य तिर्यचरूप प्राणीजना सं-
 वेदने एक काले ठेदीने (जेम एक राजाए पोतानी त्रण खीउए अनुक्रमे जल,
 गायन, अने शिकार माग्या ठता एक "सर" नधी एटवा मात्र वचने करी त्रणे

स्त्रीसुनुं समाधानं कर्तुं तेम) त्रणे जगत्ते सम्यक्त्व, देशविरति, सर्व वि-
रतिनुं स्वरूप वताववारूप शिक्षा (धर्मोपदेश) ने आपता एहवा अरिहंत
भगवान मने शरण हो ॥ १ए ॥

वचनामृतेन भुवनं निर्वापयंतः गुणेषु स्थापयंतः ॥

“वयणांमएण भुवणं, निव्वावंता गुणेषु ठावंता ॥

वचनरूप अमृते करी जगत्ते शांतिपमाडता गुणमां स्थापता ॥

जीवलोकमुद्धरंतः

अर्हंतः भवंतु मग शरणं ॥ २० ॥

जिअलोअमुद्धरंता, अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ २० ॥

जीवलोकोद्धारकरता

अरिहंत हो मने शरण ॥ २० ॥

भावार्थः—“भुखं” तरल पीमा आदिक दूषणोनो नाश करनार, वचनरूप
अमृते करी जगत्ते शांत (संतोषवाला) करता तेमज जगत्ते चारित्र आदि
गुणोने विषे स्थापन करता; ते भव्य प्राणीजने संसारथकी मार्ग बताववाए
करो तेजोनो उधार करता एहवा अरिहंत मने शरण हो ॥ २० ॥

अस्पृष्टगुणवतः

नियमकः शक्यपरमसाधितदिगतात् ॥

अच्चष्टुअगुणवन्ते, नियजससहरपहासिअदिअन्ते ॥

अति अदुत गुणवान् पोताना अतरुण चदे शोभाय्या छे दिक्काना अत जेणे ॥

नियत अनाद्यनन्तान्

प्रतिपक्काः क्षरणपर्यन्तः ॥ २१ ॥

नियम माणाइअण्णन्ते, यन्निवन्तो सरणमरिहन्त ॥ २१ ॥

शाश्वत अनार्ये अनन्त अगीकार करु क्षरण अरिहन्तु ॥ २१ ॥

ज्ञावार्थ-बीजाने विषे न दोइ हाके एहवा चिन्तने अतिचमत्कारकारी
आव प्रातिहार्य तथा चोद्रीका अतिशयादि गुणयुक्त तेमज पोताना यशस्वी
चंचमाए करी जेमणे सर्व दिक्काना अंतने शोभाय्या ठे; शाश्वत, अनादि, अ-
नन्त, एहवा अरिहंतोने में क्षणरूपे अगीकार कर्या आ गाथामात्रे काल (नृ-
त, अविष्य, वर्तमान) ना अरिहंतनुं ग्रहण करेहुं ठे. ॥ २१ ॥

वज्रिमतजरापरजेभ्यः

समस्तदुस्त्वार्णसप्तचक्षुरेभ्यः ॥

उप्रियजरमराणां, समततुस्वक्तसतसरणाणां ॥

तज्या छे जग वरण जेमणे

ममग्र दःसथी पीडाएला प्राणीओने गरण ॥

विभुवनजनसुखदंभ्यः

अहंभ्यः नमः तभ्यः ॥ २२ ॥

तिहुअणजणसुहयाणं, अरिहंताणं नमो ताणं ॥ २२ ॥

त्रण जगतना लोकने सुख आपनार अरिहंतने नमस्कार ते ॥ २२ ॥

आवार्थः—जरा (धरूपण) अने मरणना हेतुभूत कर्मनो नाश करवाए करी जेमणे जरा मरणनो त्याग कर्यो ठे; संसारमां अतां आधिव्याधिरूप सम-अ दुःखोए करी पीडाएला प्राणिनेने ते दुःखने नाश करवानां साधनभूत ज्ञान दर्शन चारित्ररूप मार्ग बताववाए करी शरणभूत अनार पोतानां जन्मादिक कळयाणने विबे जगतने सुख आपनार ते (त्रण जगतमां प्रसिद्ध) अरिहंत जगवानने नमस्कार हो. ॥ २२ ॥

हवे बीजुं सिद्धुं शरण जेवी रीते अंगीकार करे ते बताववाने त्रेविशमी गाथा कहे ठे.

— लब्धसुविशुद्धसिद्धबहुमानः ॥

अर्हच्छरणमलशुद्धि

अरिहंतसरणमलसुद्धि, —लघसुविशुद्धसिद्धबहुमाणो ॥
अरिहंतना शरणधी कर्मनी शुद्धि पाम्युं छे अति शुद्ध सिद्धमां बहुमान जेणे ॥

पण्यसिरइयकरकमल, - सेहरो सहसिं नणइ ॥ २३ ॥

नमेला मस्तकमा रच्यो छे इस्वरुप कमलनो दोसर जेणे इपे सहिब छतो को ॥ २३ ॥

जावार्थे:-अरिदंत जगवाननुं शरणा करवामां थएला शुद्ध अध्यवसायधी प्राप्त थएली कर्मरुप मेलनी शुद्धि करी जेणे सिद्धेने धिगे प्रतिविशुद्ध बहु मान प्राप्त थएलुं ठे, जेणे नमेला पोताना मस्तकमां हाथरुप कमलनो दोसर (नोनानी आकृतिरुप अंजलि) कर्यो ठे एवो हलुकर्मी प्राणी आगल कडेवा-
 दो तेवी प्रकारे दर्प सदित चतो सिद्धुं शरण कदे. ॥ २३ ॥

चवे केवी रीति सिद्धा गुणोनी स्ववना करतो धको सिद्धुं शरण करे
 ते च गाथाए करी वतावे ठे.

कर्माष्टसयसिद्धाः स्वभाविकज्ञानदर्शनसमृद्धाः ॥

कम्मछक्कयसिद्धा, साहाविअणाणदंसणसमिद्धा ॥

आठ कर्मना सये करी प्रसिद्ध आवरणसीव ज्ञानदर्शनरुप मशुद्धिवाला ॥

सर्वार्थलब्धिसिद्धाः
सर्वधनद्विसिद्धा,
सर्व अर्थनी लब्धिओ सिद्ध छे जेमेने ते सिद्धो हो मने कारण ॥ २४ ॥
ते सिद्धाः भवतु मय कारणं ॥ २४ ॥
ते सिद्धा हुंतु मे सरणं ॥ २४ ॥

ज्ञावार्थः—आठ कर्मना कये करी त्रण जगतमां प्रसिद्धि पामेला तीर्थ सिद्ध
आदि नेदरूपे, आवरण रहित आत्माना सहज गुणरूप ज्ञान दर्शनचारित्ररूप
समृद्धिवाला, जेनुए आत्मानी सिद्धि करवाने हेतुभूत ज्ञानादिक गुणोए करी
आत्मिक सर्व प्रयोजनोनी प्राप्ति सिद्ध करी ठे, एहवा ते सिद्धिजालामां रहे-
ला सिद्धो त्रवन्नमण करतां धर्ती अस्थिरताथी धर्तां दुःखोथी वचाववनि
माटे कारण भूत हो. ॥ २४ ॥

त्रैलोक्यमस्तकस्याः परमपदस्याः अर्चित्यसामर्थ्याः ॥
तिअप्रलोअप्रमनुयन्ता, परमपयन्ता अर्चितसामन्ता ॥
मण्डुवनना मयाले रहेना, मुक्तिपदमां रहेला अर्चित्य सामर्थ्यवाला ॥

मगलसिद्धपयन्ना, सिद्धा सराणं सुहृदपसन्ना ॥ २५ ॥

मगलमृत सिद्ध पदनां रेनार सिद्धो मरण सुलेकरीमशस्त ॥ २५ ॥

प्रावार्थ.-चौदराजलोकक रूप त्रयजगतना सिद्धविद्यारूप मयादे र-
हेनार मुक्तिरूप उत्कृष्ट स्थाने विप्रे रहेनार, अर्नंतु दोवाधी चित्तपी न शकाय
एवंबु जेवन्तुं सामर्थ्ये दे, संसारना सर्व दुःखोए करी रहित मंगलभूत सिद्ध
पवमा रहेनार, जन्म जरा मरण दुख तरत आविक पीनाए करी रहित भो-
क्षमा धनार सुखे करी व्याप्त (अर्नंत सुखवाला) एववा सिद्धे अक्षय पवनी
प्राप्ति करवामा शरण भूत दो. ॥ २५ ॥

मूलोत्तमानमतिपक्षाः अमृतलक्षाः सयोगिमत्यक्षाः ॥
मल्लुक्कयपन्निवक्ता, अमृतलक्ष्वा सजोगिपच्चक्ता ॥
मूलगी उत्तादवा छे मल्लुक्कयमेने अमृत लक्षवाला केवलभोए हरय ॥

परममोक्षाः ॥ २६ ॥

साहाविप्रतसुखा, सरणं परममुक्ता ॥ २६ ॥

स्वाभाविक ग्रंथं छे सुख जेमणे सिद्ध शरण उत्कृष्ट मोक्षवाला ॥ २६ ॥

ज्ञावार्थः—मूलधी जेउए कर्मरूप भाव शत्रुने उन्मूलन करेला ठे. सदाकाल उपयोगी होवाधी अमूललक्षवाला प्रत्यक्ष प्रमाणे करी केवलीनएज देखवा योग्य, स्वान्नाविक अंनत अव्याबाध सुख जेमणे प्राप्त कर्युं ठे, अपुन-र्त्नवे करी उत्कृष्ट कर्मधी वियोगथवारूप मोक्ष जेमणे मेलव्यो ठे. एहवा सिद्धे अविनश्वरज्ञानादि गुणोनी प्राप्ति करवाने शरण भूत हो. ॥ २६ ॥

प्रतिप्रेरितप्रत्यनीकाः समग्रध्यानान्निदग्धभववीजाः ॥

पन्निपिद्वित्रपन्निपिआ, समगगजाणगिदह्वववीजा ॥

तिरस्कारकर्याछे(रागादि)शत्रुओं जेमणे संपूर्ण ध्यानरूप अभिष्ट वात्सुंछे भववीज जेमणे॥ योगीश्वरसरणीयाः सिद्धाः शरणं स्मरणीयाः ॥ २७ ॥

गगीआ, सिद्धा सरणं समरणीया ॥ २७ ॥

करवा योग सिद्ध शरण स्मरण करवा योग्य ॥ २७ ॥

आवायः—रागादि अन्यतर शत्रुतो जेमणे तिरस्कार कर्यो, (नाश
 कर्यो) व्युच्छिन्न क्रियाऽनिवृत्ति नामना शुक्ल ध्यानना चोद्यापायारूप संपूर्ण
 ध्यानरूप अग्नि ए करी जेमणे संसाररूपी वीजने बाली नाखुं ठे, गणधरा-
 दिक अगर तदस्थ तीर्थकरादिक योगीश्वरो ए नमस्कारध्यानाविकधारा ए
 आश्रय करवा योग्य मोक्षानिलापि नव्य प्राप्ति ए स्मरण करवा योग्य, एहवा
 तिष्ठे आत्मिक गुणोने स्थिर करवा हारे शरण भूत हो. ॥ २३ ॥

प्रापितपरमानन्दाः गुणिनःस्यदाः विदीर्णभवकदाः ॥

पावित्र्यपरमाण्डा, गुणनीस्संदा विदीर्णभवकदाः ॥

पमान्योछे उत्कृष्ट आनंद नेमणे गुणनो सारछे जेयो, नाश कर्योछे भवरूप कद जेमणे ॥

लघुकीकृतपरविचद्राः सिद्धाः शरण सपित्तद्राः ॥ २४ ॥

लहुईकपरविचंद्रा, सिद्धा सराणं स्वविभ्रदंदा ॥ २५ ॥

लघु कर्यो छे सूर्य चद्र जेमणे सिद्ध शरण नाश कर्यो छे क्लेश जेमणे ॥ २६ ॥

आवायः—हमेरा हर्षित दोवायी जेमणे पोताना आत्माने उत्कृष्ट

आनंद पमार्थो वे, ज्ञानादिक गुणोनुं माखणभूत सार जेमनी अंदर रहेलो
वे, मोहनीयआदि कर्मरूप संसारनो कंद जेमणे मूलथी नाश करेलोवे, लोक
अलोक समग्रने प्रकाश करनार केवलज्ञानना प्रकाशे करी जेमणे सूर्य चंड-
माने अल्पप्रभाववाला करी दीधा वे, सर्वथा कपायरहित होवाथी जेमणे युद्ध
आदिरूप क्लेशनो नाश कर्यो वे, एहवा सिद्धभगवान् संसार समुद्रथी तारी
अक्षय पदमां पहांचारुवाने शरण भूत हो. ॥ १७ ॥

उपलब्धपरमप्रमाणः

दुर्लभलंभाः

विमुक्तमंत्रभाः ॥

उवलघपरमवंज्रा,

उद्धतलंज्रा

विमुक्तसंरंज्रा ॥

पाम्युं छे उत्कृष्ट ज्ञान जेमणे दुर्लभ लाभ येलज्यो छे जेमणे तज्यो छे आक्षेप जेमणे ॥
भुवनशृङ्गधरणस्तंभाः सिद्धाः शरणं निरारंभाः ॥ २९ ॥

भुवणधरधरणखंज्रा,

सिद्धा सरणं

निरारंज्रा ॥ १८ ॥

लोकरूप घरने पारत्रायां स्तंभसमान सिद्ध शरण आंभरोहेत ॥ २९ ॥

ज्ञावार्थः—केवलज्ञानरूप उत्कृष्टज्ञान जेमणे पामेनुं वे, दुःखे करीने

પામવાને શક્ય એહવો મોક્ષપદની પ્રાપ્તિરૂપ લાઝ જેમણે મેલવ્યો છે, કરવા
 યોગ્ય અનેક પ્રકારના કાર્યમા જેમણે વિશેષે કરી વ્યગ્રતા તલ્લી વીધી છે,
 અશુભકર્મના બલે હુર્ગતિમા પદનાર, પોતાના કારણને અંગીકાર કરનાર, એવા
 અણજગતમા આધારભૂત હોવાથી, આત્મલાના સરલા, સર્વ પ્રયોજન સિદ્ધિ
 પ્લાં હોવાથી કોઈ પણ પ્રકારના આરંભે કરી રહિત, એહવા સિદ્ધગવાન્ મોક્ષ-
 પવમા પર્ણોચવાને અવલંબનનૂત થવા દ્વારાં મને કારણ હો. ॥ ૬૯ ॥

દેવે સાધુર્તના કારણને અંગીકાર કરવા ક્ષતો થકો જે કરે તે યત્તાવે છે.

સિદ્ધકારણેન નયમ્સર્વેહુ - સાધુગુણજનિતાનુરાગઃ ॥

સિદ્ધસરણેણ નયમંજહેહુ, - સાધુગુણજણિઅપ્રાણુરાહ ॥

સિદ્ધના કારણે કરી નય ને પારઅનાદેહુશ્વ સાધુના ગુણમાં સ્વપ્રયોછે અનુરાગ બેને ॥

મેદિનીપ્રિયત્વમથાસ્ત - યસ્યકઃ વર્ણેદ મળતિ ॥ ૩૦ ॥

મેદ્દણી મિલંતસુપસહ, - મઠ્ઠન તઠ્ઠિમં જણહ ॥ ૩૦ ॥

પુંઠ્ઠીમાં અઢકતુ છે અતિ પ્રશાસન મસ્તક જેનુ ત્યાં આ કહે ॥ ૩૦ ॥

ज्ञावार्थः—सिद्धनुं शरण करवामां थएला कर्मनो क्षय तेना वले नेग-
मादिक नय अने वारअंगरूप ब्रह्म तेना कारणभूत, साधुना विनयादिक गु-
णोमां जेने अनुराग थयो ठे, भक्तिए शोभायमान होवाथी अतिशय सुंदर
मस्तक पृथ्वीतलने विषे जेनुं अमकतुं ठे, एहवो उतो साधुनुं शरण करवाना
अधिकारमां आगल कहेवाता प्रकारे कहे. ॥ ३० ॥

साधुनुं शरण करतो थको जे कहे ते नव गाथाए करी वतावे ठे.

जीवलोकबंधवः

कुर्गातौतथोः

पारगाः

महाभागाः ॥

जिअप्रलोअप्रबंधुणो कुगइ,—सिंधुणो पारगा महाभागा ॥

जीवलोकना बंधुरूप कुर्गाति समुद्रनो पार पामनार महाभाग्यवाला ॥

ज्ञानादिकेः

शिवसुख - साधकाः

साधवः

शरणे ॥ ३१ ॥

नाणाइएहिं सिवसुख,—साहगा साहुणो सरणे ॥ ३१ ॥

ज्ञानादिके करी मोक्ष सुखना साधनार साधुओ शरण हो ॥ ३१ ॥

ज्ञावार्थः—पृथ्वीकाय, अप्काय, तेजकाय, वाउकाय, वनस्पतिकाय, त्रस-

काय ए रीतनो ऽ जीवनि कायरूप लोकनो वध, भन वचन कायाए, नही करनार,
 नहीं करायनार, तेमज नहीं अनुमोदनार होवायी जीवलोकना वधु, नरकति-
 र्थचादि दुर्गतिरूप समुद्रना (दुर्गति मेवववना देतु जूत कर्मने बाधवाना
 कारण जे आश्रय तेनो त्याग करवायी) पार पामनार, आमर्षौपधि प्रमुख बहु
 प्रकारनी लट्ठि युक्त होवायी मदाश्रतिशयवंत, तेमज ज्ञानादिकगुणोए करी
 मोक्ष सुखने साधनार एहवा साधुछ मोक्षसाधनमां सदाय करवा दारे मेने
 शरण जूत दो. ॥ ३१ ॥

कैवर्त्तिनः परमावयवः विपुलमयः शुक्लपराः भिनपते ॥
 केवल्लिणो परमोही, विजलमर्द सुअहरा जिणमयसि ॥
 केवल्लिजो परमाधिनाला विपुलमति मनःपर्यवधानवाला शुक्लपर भिनपतमां ॥
 आचार्योपाध्यायाः ते सर्वे साधवः शरण ॥ ३२ ॥
 आचार्यरियन्तवध्याया, ते सर्वे साधुणो सरणं ॥ ३३ ॥
 आचार्य उपाध्याय ते सर्वे साधु शरण हो ॥ ३४ ॥

ज्ञावार्थः—मत्यादिकज्ञाननी सहायरहित, घातिकर्मना क्षयशी उपलब्धुं, सर्वं इव्यगुणपर्याय विषय केवलज्ञान, जेमेने ठे एहवा केवली, जे ज्ञान पा-
म्या पणी अंतर्मुहूर्ते करी केवलज्ञान निश्चे प्राप्त थाय ठे एहवुं जे परमाव-
धिज्ञान ते ज्ञानवाला, विपुलमति नामनो मनःपर्यवज्ञाननो जे जेद ते वाला,
(विपुलमति ग्रहण करवाए करी ऋजुमति मनःपर्यवज्ञानवाला पण लेवा)
दशवैकालिकआदि कालिकश्रुत, उत्तराध्ययनादिक उत्कालिकश्रुत, आचारांगा-
दि बारअंगरूप अंगप्रविष्टश्रुत अने जववाइ प्रमुख उपांगरूप अनंगप्रविष्टश्रु-
तने धारण करनार श्रुतधरो, तेमज जिनमतने विपे रहेला ज्ञानाचार आदि
पांच आचारने वतावनार अने पोते ते पांच आचारना पालनार एहवा आचा-
र्य अने मूल वार अंगआदि सूत्रने ज्ञानावनार उपाध्याय महाराजाउ, आ सर्व
साधुने आचार प्रमुख गुणोने शिखववा धारे सहायभूत हो. ॥ ३२ ॥

चतुर्दशदशनपूर्वणः

द्वादशैकादशोऽंगिनः

ये च ॥

चउदसदसनवपुष्पी,

उवालसिक्कारसंगिणो जे अ ॥

चउदपूर्वी दशपूर्वनिवपूर्वी

भार अंग धरनार अगीआर अंग धरनार जे वली ॥

जिनकोदपकाः यथाब्दिकाः

जिनकप्पाऽद्वालां दिव्य,

जिनकल्पिक यथासदिक

परिहारविशुद्धिसाधवम् ॥ ३३ ॥

परिहारविशुद्धिसाधुम् ॥ ३३ ॥

परिहारविशुद्धि सयमवाला साधु बली ॥ ३३ ॥

आचार्य-चन्द्रपूर्व जशेला, आर्यमहागिरिआदि दशपूर्वधर, नवपूर्वधर आर्यरक्षितआदि, वारभंग धरनार अंगीआर भंग जशेला, एहवा जे साधु तेमज एकला विचरवाए करी अने शरीरनो कोइ पण प्रकारनो संस्कार नही करवाए करी जिनना सरखो जेमनो आचार ते एहवा जिन-कल्पिक साधु, पाच जयनो जे यथासंद नामनो कछप तेने अंगीकार करे ते ते यथासंदिक साधु, नव साधुए एका यइ जे तप विशेषे करी सहित प-रिहारविशुद्धि सजम पालनार, एहवा साधु मने शरणभूत हो अहीआं च-न्द्रपूर्वना पठी दशपूर्विक कहा ते प्राये चार पूर्वनो साधेज व्युद्धेव होवा-थी, चन्द्रपूर्वी रुद्धा ठतां पण वार अंगवाला कहा ते चन्द्रपूर्व ए वारमा अ-भनो एक जाग होवाथी. ॥ ३३ ॥

हवे विशेष लब्धियुक्तसाधुजने वतावे ठे.

क्षीराश्रवमध्याश्रव

—

संभिन्नश्रोतःकोष्ठबुद्धयः ॥

खीरासवमहुआसव, —

संनिन्नसोअकुष्ठबुद्धिअ ॥

क्षीराश्रव लब्धिवाला मध्याश्रव लब्धिवाला

संभिन्नश्रोतो लब्धिवाला कोष्ठबुद्धि ॥

धारणवैकुर्वपदानु

—

सारिणः

सायवः शरणं ॥ ३४ ॥

चारणवेज विपयाणु, — सारिणो

साहुणो शरणं ॥ ३४ ॥

चारणो वैक्रिय लब्धिवाला पदानुसारि लब्धिवाला साधु शरण हो ॥ ३४ ॥

ज्ञावार्थः—लाख गायोमां अर्वाक्षीनुक्रमे डुध पाइ लाखमी गायथी निकलेलुं चक्रवर्त्तिने जोगववा योग्य जे डुध, तेना सरखुं जेजुना वचननुं मधुरपणुं ठे एहवा क्षीराश्रव लब्धिवाला साधु, साकरना सरखुं जेजुना वचननुं माधुर्य ठे एहवा मध्याश्रव लब्धिवाला साधु, गमे ते एक इंडियन्नी बधी इंडियना विपय जे लब्धिना बलथी ग्रहण थइ शंके एवी, अथवा शरीरना अवयवोए करी चक्रवर्त्तिना लक्षकरना पन्नावमां प्रत्येक प्रत्येक निन्न शब्दादि जेना बलथी जाणी

शके एहवी सज्जिअओतो नामनी लोअधवावा साधु, गुस कोठारमो नांलेउं
 धान्य जेम बगन्था विना सारी स्थितिमाज रहे तेम जे लब्धिना बलधी प्रदण
 करेला सूत्र अने अर्थो आत्मामा स्थिर रही शके ठे एहवी कोष्ठबुद्धि नामनी
 लब्धिवाला साधु, जंघाचारण लब्धि (जेनाबलधी तीर्थांलोकमा जता एक उ-
 त्पाते करी रुचकवरद्वीप प्रते जइ शकाय अने आवता पेहेला उत्पाते नंवीश्व-
 रद्वीप आवी बीजे उत्पाते ज्याधी गया होय ते स्थले आवी शकाय ठे. उहुं
 लोकमा पेहेला उत्पाते पांनकवन नामना मेरुपर्वत उपर रहेला वन प्रते
 जइ, आवतां एक उत्पाते नंवनवने आवी बीजा उत्पाते ज्यांधी गया होय त्यां
 आवी शकाय ठे) अने विद्याचारणलब्धि (जेना बले तीर्थां जता पेहेला
 उत्पाते मानुषोत्तर जइ बीजे उत्पाते नंवीश्वर द्वीप जइ पर्वी एक उत्पाते
 गया होय त्यां आवी शकाय ठे तथा उर्ध्वजतां पेहेला उत्पाते नंवन वने जइ
 बीजा उत्पाते पांनकवने पर्दोची त्याधी आवतां एकज उत्पाते ज्याधी
 गयेला त्यां आवी शके एवी) वावा साधु, वैक्रियलब्धिधी नाना प्रकार-

नां रूपो विकुर्वीं तेरो करी आखा जंबूद्वीपने पण जे जरी आपे एहवी वेकि-
यलब्धिवाला साधु, ग्रंथनुं पेहेलानुं मध्यनुं अगर अंत्यनुं एक पद सांजली जे
आखा ग्रंथने जाणी शके एहवा पदानुसारिलब्धिवाला साधु मने शरणभूत हो. ३४
हवे सर्व मुनिजने साधारण, एहवा गुणवाला साधुजनुं शरण करतोथ-
को जे कहे ते वतावे ठे.

उज्झितवैरविरोधाः

नित्यं अद्रोहाः

प्रशांतमुखशोभाः ॥

उल्लिख्यप्रवर्धविरोहा,

निम्ब-मदोहा

पसंतमुहसोहा ॥

तज्या छे वैर विरोध जेमणे

निरंतर

शांत अतिशांत मुख शोभावाला ॥

अभिमतगुणसंदोहाः

हृतमोहाः

साधवः शरणं ॥ ३५ ॥

अभिमतगुणसंदोहा,

हयमोहा साहुणो

सरणं ॥ ३५ ॥

बहुमान कर्यो छे गुणनो समूह जेमणे हण्यो छे मोह जेमणे साधु शरण हो ॥ ३५ ॥

भावार्थः—महावीरस्वामीजगवानना प्रते त्रिपृष्ठवासुदेवना प्रवमां

सिंहना जीवनी साथे थएला वेरनी पेठे लांबा कालथी थएलुं वेर अने चंरुप्र-

યોતે અને ગુલાયિરાજાની પેઠે તરત બણ્ણો અપ્રીતિરૂપ વિરોધ એવને દુયણ જે-
 ટણ તપ્યા છે. વેરવિરોધરહિત હોવાબકીબ કોઈનું પણ માનું નહીં ચિંતવનાર,
 જેનના મુલ્કની કાતિ પ્રત્યે છે, જેમણે જ્ઞાનાવિક ગુણના સમૂહનું વહુમાન
 કરેલું છે, જેમણે જ્ઞાનરૂપ શસ્ત્રે કરી, મોદ પેમાખનાર અજ્ઞાનને હણ્યું છે એવા
 સાધુનું મને શરણખૂત છે. ॥ ૩૫ ॥

સરિતસ્તેદદાયાના:

અકામબોળના:

નિકામમુલકામા:

સ્વંન્નિઞ્ચસિણેહવામા, અકામથામા નિકામમુલકામા ॥

તોટપુ છે સ્નેહરૂપ પણ બેયને અવિકારિ સ્થાન બેયનું છે નિર્વિકાર મુલ્કના કામી ॥
 મુરુરૂપમનોધિરામા: આત્મામા મુલક: શરણ ॥ ૩૬ ॥

મુપુરિસમણાત્રિરામા, આયારામા મુણી સરણ ॥ ૩૬ ॥

સત્પુરુષોના મનને જાનવકરનાર આત્મામાં રખનાર મુનિઓ શરણ રો ॥ ૩૬ ॥
 જાવાર્ધ-આર્ધિકુમારે જેમ શાથીનાં વંચન તોળ્યા તેમ સ્નેહરૂપ વંચન
 જેમણે તોળ્યું છે, જે સ્થાનની અંદર સ્ત્રી પ્રમુલ્ક વિકારના હેતુનું નથી, એવા

નિર્વિકારી સ્થાનમાં રહેનાર, વિષય સેવવારૂપ સંતાપ વિના ધનાહં જે મોક્ષ
સુખ તેના અનિલાશી, દમદંતક્ષિણે જેવી રીતે યુધિષ્ઠિરાદિકના મનને સંતોષ
નપજાઓ તેવી રીતે સત્પુરુષોના મનને આનંદ નપજાવનાર, અન્ય સર્વ સંસાર
સંબંધિ કાર્ય તજેલાં હોવાથી, એક આત્માને દ્વિતકારિ ક્રિયાનું માંજ જેમને
રતિ છે એવા આત્માનંદી મુનિનું મને શરણં મૂત હો. ॥ ૩૬ ॥

મિહિહત્ત્રિપયકપાયાઃ

અગ્નિતથ્થહશ્વિનીસંગમુલ્લસ્રવાદાઃ ॥

મિહિહત્ત્ર વિસયકસાયા, ત્ત્રિઅધરઘરણિસંગમુહસાયા ॥

દૂર કર્યાં છે વિષય કપાય જેમણે છે ઘર ને સ્ત્રીના સંગના મુલનો સ્વાદ જેમણે ॥

અકલિતહર્ષવિપાદાઃ

સાધવઃ શરણં ગતપ્રમાદાઃ ॥ ૩૭ ॥

અપ્રકલિત્ત્રહરિસવિસાયા, સાહૂ સરણં ગયપમાયા ॥ ૩૭ ॥

નથીહર્ષ શોક જેમણે

સાધુ શરણ હો ગયો છે પ્રમાદ જેમનો ॥ ૩૭ ॥

જ્ઞાવાર્થઃ—પાંચ ઇન્દ્રિયા ત્રેવીશ વિષયમાં આસક્તિ નહીં કરવાથી જેમ-
ણે વિષયોને દૂર કર્યાં છે અને ક્રોધાદિક કપાયના નુકસાને રોકવાથી જેમણે

કથાયો દૂર કરેલા કે ઘર અને સ્ત્રી સંબંધથી મોહી પ્રાણીનની દૃષ્ટિએ ઘનાર જે પુત્રલ સંબંધિ મુલ તેનો સ્વાદ જેમણે તળ્યો છે. જેમણે ઇષ્ટ વસ્તુના સમાગમ વલ્લેતે દર્પ કસ્યો નથી તેમ જેમણે અનિષ્ટ વસ્તુના સમાગમ વલ્લેતે દેષ કર્યો નથી, અને અનુપયોગાદિ પ્રમાદે કરી રહિત એવા સાધુ મને શરણાગ્રૂત હો.

હિંસાદિદોષચમ્બાઃ

કૃતકારુણ્યાઃ

સ્વયમૂલ્લમજ્ઞાઃ ॥

હિંસાદ્વેસસુત્રા,

કપકારુત્રા

સયન્નુરુપ્પન્ના ॥

હિંસાદિ દોષે રહિત

કરી છે કૃપા જેમણે સ્વાર્થાધિક સમ્યક્ત્વને જ્ઞાન છે જેમણે ॥

અજરામરપદ્મજુગ્માઃ

સાપદઃ શરણ

મુક્તપુણ્યાઃ ॥ ૨૮ ॥

અજરામરપદ્મજુત્રા,

સાહુ સરણં

સુકયપુત્રા ॥ ૩૫ ॥

જરા મરણ રહિત મોક્ષમાર્ગના અભ્યાસિં સાધુ શરણ શો અતિકર્તુ છે પુણ્ય જેમણે ॥ ૨૮ ॥

જ્ઞાવાર્થઃ-હિંસાદિ (આદિ કાચ્ચથી અસત્ય, ચોરી, મેંથુન, પરિગ્રહ) લેખો-

એ કરીને રહિત સર્વ જીવોના હુલનો નાશ કરવાની નુકિત્ત કપાલુપણું જે-

મણે સર્વ જીવોને વિષે કર્યું છે. સ્વયમેવ સમ્યક્ત્વને જ્ઞાન જેમણે નપણ્યું છે, શુદ્ધ

અવંસ્થા અને મરણ જ્યાં નથી એહવું જે મોક્ષ તેનો સિદ્ધાંતરૂપ માર્ગ તેમાં
અગ્ર્યાસવાલા (પ્રવચનના ઉત્તમ પ્રકારે જાણ), આવતા પ્રવમાં જેનાથી
ચારિત્રની પ્રાપ્તિ અફ શકે એહવું અતિ ઉત્તમ પુણ્ય જેમણે સરાગસંજમનાવલે
ઉપાર્જન કર્યું છે એહવા સાધુ મને શરણ મૂત હો. ॥ ૩૮ ॥

કામવિડંબનચ્યુતાઃ કલિમલમુક્તાઃ

ત્રિમુક્તચૌરિકાઃ ॥

કામવિમંબણચુક્કા, કલિમલમુક્કા.

ત્રિમુક્કચૌરિકા ॥

કામવિડંબનાર્ રહિત

પાપે રહિત

મુક્તી છે ચૌરી જેમણે ॥

પાપરજઃમુરતરિક્કાઃ

સાધુગુણરત્નદીપ્તિમંતઃ

॥ ૩૯ ॥

પાવરયસુરયરિક્કા,

સાધુગુણરયણચિન્નિકા ॥ ૩૯ ॥

પાપરૂપ રજના કારણ મૈથુનથી રહિત, સાધુના ગુણરૂપ રત્નની કાંતિવાલા ॥ ૩૯ ॥

જ્ઞાવાર્થઃ—વિષયવિકારથી થતી અનેક પ્રકારની વિમંબના (વિચિય
વેણાનું) તેણે કરી રહીત, પવિત્ર ચારિત્રરૂપ જલે કરી સમગ્રપાપ ધોણું હો-
વાથી પાપ રહીત થણા, સ્વામિશ્રવન, જીવશ્રવન, તીર્થકરશ્રવન, અને ગુરુશ્ર-

વત્તનો ત્યાગ કરેલો હોવાથી વિશેષે કરી જેમણે ચોરિનો ત્યાગ કર્યો છે, પાપ
રૂપ રજનું આત્માની સાથે જે લાગવું તેમાં હેતુભૂત મૈથુન થકી રહિત સાધુ-
મદારાજના ગુણરૂપ રત્નોષ્ઠ કરી જોજાવમાન એવા મુનિમદારાજ મને
શરણ ભૂત હો. ॥ ૩૯ ॥

બગીચામી ગાથામા કહેલા આચાર્યોદિક મોહોદા પવમા વર્તતા હોવાથી
સાધુના શરણના અધિકારમાં તેઈનું પ્રદણ કેવી રીતે કરી શકાય એ વંકા
ઢાલવાને મૂજ ગ્રંથકાર પોતેજ આગલી ગાથા કહે છે.

સાપુત્તસુસ્થિતઃ ચત્

આચાર્યોદયઃ તત્ત્વ તે સાધવઃ ॥

સાહુત્તસુધિત્રા જં, આપરિયાઈ તનુત્ર તે સાહુ ॥

સાપુપણર્મા વિશેષે રેણા જે માટે

આચાર્યશાદિક તે માટે તે સાધુ ॥

સાધુર્ભોષેતેન

દુરીતાઃ

તસ્માત્ તે સાધવઃ શરણ ॥ ૪૦ ॥

સાહુન્નણિણ ગહિત્રા,

તમ્હા તે સાહુણો સરણ ॥ ૪૦ ॥

સાધુ ઉચારણે કરી પ્રણ કર્યા

તે હેતુથી તે સાપુ શરણ હો ॥ ૪૦ ॥

ज्ञावार्थः—जे हेतु माटे आचार्यादि (उपाध्याय, स्थविर, प्रवर्तक, गणि) पांचे पदवांला समजावमां रहेवा अने बीजा मोक्षसाधनमां सहाय करवारूप साधुपणामां अतिशये करीने रहेला ठे ते हेतु माटे तेजने पण साधुनुं कार्य करवाधी साधु कहेवाय. ते हेतु माटे साधुनुं उच्चारण करवाए करी ग्रहण करेला अतीतमां थयेला, वर्तमाने वर्तता अने त्रिविज्यमां अनार एहवा ते त्रिकालवर्ति साधुजनुं मने शरण हो. ॥ ४० ॥

ए प्रकारे त्रीजुं शरण कह्युं, हवे धर्मनुं शरण करवारूप चोशुं शरण कहेठे.

प्रतिपन्नसाधुशरणः

शरणं कर्तुं पुनरीय जिनधम्मं ॥

पम्निवन्नसाहुसरणो,

सरणं कानं पुणोवि जिणधम्मं. ॥

स्वीकार्युं छे साधुनुं शरण जेणे शरण करीने वली पण जिनधर्मेने ॥

ग्रहपरोमांचप्रपंच - कंचुर्काचिततनुर्भणति ॥ ४१ ॥

पहुरिसरोमंचपवंच, —कंचुअं चिअताणु जणइ ॥ ४२ ॥

अति हर्षयी थएलो रोमांचनो विस्तार ते रूप वक्करे शोभायमान शरीरवालो कहे ॥४१॥

- ज्ञावाथे.-जेणे पूर्व कहेला प्रकारे साधुनुं शरण अंगीकार करीलुं ते ए-
 हवो साधु साध्वी श्रावक के आविकारूप कोइ पण जीव फरी पण चळी
 जिन धर्मनुं शरण करवाने माटे मनमां बएला प्रकृष्टहर्पना बलवी अएलो
 जे रोमराजिना विकस्वरपणानो समूह तेरूप बरुतरे करी शोभायमान श-
 रीर ते जेनुं एहयो धयो उतो आगल कहेवावो ए प्रकारे कहे ॥ ४१ ॥

प्रवरसुकुतैः

प्रस

प्राचैरप

नस

कैधित्र मात ॥

पवरसुकपुहि पत,

पत्तेहिंवि नवरि केहिंवि न पत्तं ॥

श्रेष्ठ सुठनोए पांमेलो

भाग्यशालए पण चली केटलाके नहीं पांमेलो ॥

त केवलप्रसन्न

धर्म धरण गपन्नोह ॥ ४२ ॥

त केवलप्रसन्न,

धर्मं सरण पवन्नोहं ॥ ४३ ॥

ते केवलप्रसन्न

धर्मे शरण धाम्यो ह ॥ ४२ ॥

ज्ञावार्थ.-अति उचम पुण्ये करी प्राप्त एएलो, ब्रह्मवचनचक्रवर्तिआदि
 केटलाक भाग्यशालि पुरुषोए पण नहीं पांमेलो, केवलज्ञाने करी समस्त ज्ञा

वो जेमणे जाणेला ठे, एहवा केवलि जगवाने उपदेशेलो एहवो जे श्रुत अने चारित्ररूप धर्म तेने हुं शरणरूपे अंगीकार करूहुं. ॥ ४५ ॥

हवे. धर्मनुंज माहात्म्य कहे ठे.

प्राप्तेन अप्राप्तेन च प्राप्तानि च येन नरसुरसुह्यानि ॥

पत्तेण अपत्तेण य, पताणि य जेण नरसुरसुह्याइं ॥

पामेलो नहीपामेलो नली पाम्यां बली जे धर्म करी मनुष्य देवताना मुरा ॥

मोक्षमुलं पुनः प्राप्तेन नवरं धर्मः स मे शरणं ॥ ४३ ॥

मुखसुहं पुण पत्तेण, नवरि धम्मो स मे सरणं ॥ ४३ ॥

मोक्ष सुख बली पामेलाण करी बली धर्म ते मने शरण हो ॥ ४३ ॥

ज्ञावार्थः—मनुष्य अने देवताना सुख जे धर्म प्राप्त थया उतां पण (जेम श्रीकृपज्ञदेवभगवान्ना जीव धनासार्थवाहने सम्यक्त्वना बले तेम) थाय ठे अने नही प्राप्त थया उतां पण (जेम तेज धनासार्थवाहने सम्यक्त्व पाम्या पहेलां तेम) थाय ठे. परंतु मोक्ष सुख तो निम्मे जे श्रुत अने चारित्ररूप

ધર્મે પ્રાપ્ત કરવાએ કરીનેજ થાય છે તે ધર્મ મને શરણજૂત હો. ॥ ૪૩ ॥

નિર્દોલિતકલુપકર્મ્યઃ

કૃતસુમન્મયા

સલક્રિતાધર્મ્યઃ ॥

નિદલિત્રપ્રકલુપકર્મ્યો, કયસુહજમ્મો સ્વલીકયપ્રહમ્મો ॥

અતિશયે દલ્યાં છે મલિન કર્મ જેને કર્યો યુગ જન્મ જેને દૂર કર્યો છે અધર્મ જેને ॥
પ્રસુતપરિણામરમ્યાઃ શરણ મમ થવતુ જિનધર્મ્યઃ ॥ ૪૪ ॥

પમુહપરિણામરમ્મો, સરણં મે હોત્ત જિણધમ્મો ॥ ૪૪ ॥

આદિ અત્યાં દુદર

શરણ મને રો

જિનધર્મ ॥ ૪૪ ॥

નાવાર્થઃ—ધર્મ કરનાર લોકના પાપકર્મ જેણે ઘોડ નાખ્યા છે, અને તે-
થીજ તે લોકોનો જન્મ જેણે શુભ કરેલો છે, અધર્મને શત્રુની પેઠે જેણે સમ્ય-
ક્ચવતજીવોના ચિન્તથી કાઢી મૂક્યો છે, આલોકરૂપઆધિમા ધમ્મિલાલિ-
કોને જેમ, તેમ સુખવાયિ અને પરલોકરૂપ અંતમા પણ વામનકાલિકને જેમ, તેમ
સુખવાયિ એવો, રાગદ્વેષ જેમણે સંવંશા જીતેલા છે એવા જિનેશ્વરજગવાને
નપવેશેલો ધર્મ મને શરણજૂત હો ૪૪

कालावयोधि न मृतं
कालतएवि न मयं,

त्रण कालमां पण नहीं नावा प्राभेनुं

अमृतमिव बहुमतं

अमयं व बहुमयं,
अमृतनी पेठे घणाने इष्ट

भावार्थः—अतीत, अनागत अने वर्तमानरूप त्रणे कालमां अर्थ धकी हा-

वशांगीनो नाश नहि होवाशी अविमंश्वर, जन्मजरामरण अने सैकभोगमे व्या-
धिनुं समावनार, सर्व जावरोगेने नाश करनार होवाशी अमृतनी पेठे सर्व

लोकोने अत्रीष्ट एहवा हादशांगरूप श्रुतधर्मना शरणने हुं अंगीकार करुं. ४५

प्रशगितकामममोहं

पस मिअप्रकामप्पमोहं,

विशेष समालोचने कायनो उन्मादनेणे देवैला अने नहीं देवैला पदार्थोंमां नशी मात धनोविरोधमेवां ॥

जन्मजरामरणव्याधिशतशमकं ॥

जम्माजरमरणवाहिसयसमयं ॥

जिनमतं च शरणं मपन्नोहं ॥ ४६ ॥

जिणमयं च सरणं पवन्नोहं ॥ ४७ ॥

जिनशासनने शरण अंगीकार करुं. ॥ ४६ ॥

दृष्टाद्येपु न कलितविरोधं ॥

दिवादिष्टेसु न कलियविरोहं ॥

शिवसुखफलदम्

ज्योप धर्मं शरणं प्रपन्नोऽहं ॥ ४६ ॥

शिवसुखफलदम् - भवोहं, धर्मं सरणं प्रवन्नोहं ॥ ४६ ॥

पोसना सुखरूप फलने आपनार सफल धर्मि शरण अंगीकार करुणु ॥ ४६ ॥

ज्ञाचार्य-विकार थकी थतो जन्माव जेणे प्रतिज्ञाये शमाव्यो हे, दृष्ट जने
अदृष्ट (अतिप्रिय) प्रचार्यने विवे विपरीत प्ररुपणारूप विरोध जेमां प्राप्त भ-
एलो नथी. मोक्षना सुखरूप फलने आपनार, जने मोक्षसुखरूप फल आपना
थकीज सफल एववा धर्मिने शरणरूपे हुं अंगीकार करुणु. ॥ ४६ ॥

नरकगोतामनरोप

गुणसंदोह

प्रवादिनिःसौच ॥

नरयगदगमणरोह, गुणसंदोहं

प्रवादिनिस्कोहं ॥

नरक गति गमने रोकनार, गुणनो समूह जेमां हे अन्यदर्शनिप्र नर्ही सोप्र करवायोग्य ॥

निहतमत्पययोध

धर्मं शरणं प्रपन्नोऽहं ॥ ४७ ॥

निहृणियवम्भदजोहं,

धर्मं सरणं प्रवन्नोहं ॥ ४७ ॥

द्रव्यो हे स्वयंरूप सुखद जेने

धर्मिने शरण अंगीकार करुणु ॥ ४७ ॥

જાવાર્થ:-નરકગતિમાં જવાનાં દેવુન્નૂત કર્મો કય કરી આપવાથી ન-
રકગતિમાં થનાર ગમનને રોકનાર કાંતિ આદિ (આદિ શબ્દથી નિરહંકારપ-
ણું, સરલપણું, નિર્લોચ્છપણું, તપ, સંયમ, સત્ય અલ્પઅપધિવાલાપણું પરિગ્રહરહિ-
જેનો કોજ કરી શકાતો નથી, કામની ઉત્પત્તિમાં દેવુન્નૂત સંકલ્પને તજ-
વાથી જેણે કામરૂપ સુન્નટ અતિશયે હણ્યો છે, એવા ધર્મને હું શરણરૂપે
અંગીકાર કરું. ॥ ૪૭ ॥

હવે નિધાનની ઉપમાએ કરી ધર્મને નમસ્કાર કરે તે વતાવે છે.
માસુરમુવન્નસુંદર-

માસુરમુવન્નસુંદર,-

રત્નાલંકારગૌરવપદ્યાર્થે ॥

રચણાલંકારગારવમહમ્મદ ॥

નિધિયેવ

નિહિમિવ

દોગસ્વહરં,

નિધાનની પેઠે અજ્ઞાનરૂપ દારિદ્ર્ય હરનાર. ધર્મને

દૌર્ગત્યહરં

ધર્મ

ધર્મ

જિનદેશિતં

વંદે ॥ ૪૮ ॥

વંદે ॥ ૪૮ ॥

વંદે ॥ ૪૮ ॥

વંદે ॥ ૪૮ ॥

વંદે ॥ ૪૮ ॥

વંદે ॥ ૪૮ ॥

વંદે ॥ ૪૮ ॥

વંદે ॥ ૪૮ ॥

વંદે ॥ ૪૮ ॥

વંદે ॥ ૪૮ ॥

ज्ञावायेः—देवादिक ज्ञास्वर गतिनुं कारण दोवाथी ज्ञास्वर, इंजदिकोए
उत्तम प्रकारे स्तवना करेलो दोवाथी सुवर्ण, सुंदर क्रियाकलाप अगर इष्टासि-
द्धादिक सामाचारीरूप रचनाए करी शोभायमान, भद्रत्वनी प्राप्तिना कारण
भूत, चारित्रवंतोने अनेक प्रकारनी आमर्षोपधिआदिक लब्धिओ उत्पन्न
अवाथी महामुख्यवालो, निधाननी पेठे, दुर्गति अगर अज्ञानरूप दारिद्र्ये हरा-
नार एहवा सर्वज्ञ महाराजे उपदेखोला धर्मने हुं नमस्कार करुं ॥ ४८ ॥

हवे वदामी गाथायां सूचवेला चउत्तराणी प्राप्ति, दुष्कृतनी गर्हा, सुकृ-
तनी अनुमोदनारूप त्रया अधिकारमानो पदेलो अधिकार कह्यो. हवे दुष्कृत-
नी गर्हारूप बीजो अधिकार कह्ये ठे.

चतुःशरणगमनमचित-

सुचरितरोमांचाचित्तरीरः ॥

चउत्तराणगमणसंचित्रं,—सुचरिअरोमंचअंचिअसरीरो ॥

चारना शरणनेअंगीकारकरवाणमचेष्ट, जेमुष्ठवेवेकरीषण्णीविकस्वरोमगमीए युक्तछेचरीरजेनु॥

કુતકુતકુતગર્હાશુભ-

કયડુક્કમ્મગરિહાઅપસુહ, -કમ્મસકયકં સિરો
કરેલાં ડુક્કર્મની ગર્હાણ કરી અશુભ- કર્મના ક્ષયને ઇચ્છતો

જાવાર્થ:-અરિહંત, સિદ્ધ, સાધુ અને કેવલિએ કહેલા ધર્મરૂપ ચાર શરણ-
કરવાયોગ્ય પદાર્થનું શરણ કરવાથી જે ઉત્પન્ન થાણું સુકૃત તેણે કરી જેનું
શરીર રોમાંચિત થયું છે, અજ્ઞાનાવિને વશ રહ્યા ઉતાં આત્મવ અગર પરત્તવ-
માં કરેલાં ડુક્કર્મની ગુરુ સમક્ષ નિંદા કરવાણ કરી પોતાના અશુભ કર્મના
ક્ષયને ઇચ્છતો ઉત્તો, આગલ કહેવાશે એ પ્રકારે ડુક્કર્મની ગર્હા કરવાને માટે કહે. ૪૯

પ્રેક્ષ્યવિકં

અન્યભાવિકં

દહમ્મવિત્ત્ર-મન્નન્નવિત્ત્ર,
આ ભવમાં કરેલું પરભવમાં કરેલું
જિનમવચનમતિપેલું

જિણપવયણપમ્મિકુઠં,
જિન શામનમાં નિપેરેલું

કર્મસયકાંક્ષિતો

ભળતિ ॥ ૪૯ ॥

જાણદ ॥ ૪૯ ॥
કહે ॥ ૪૯ ॥

મિથ્યાત્તમવર્તનં

યદાગિકરણં ॥

મિહત્તપવત્તણં જમહિગરણં ॥

મિથ્યાત્તના મવર્તનરૂપ જે અધિકરણરૂપ ॥
ડુઠં ગર્હામિ તત્ત પાપં ॥ ૫૦ ॥

ડુઠં ગરિહામિ તં પાવં ॥ ૫૦ ॥
શુ ડુઠં તે પાપને ॥ ૫૦ ॥

ज्ञावार्थः—आ ज्ञवने विषे दिसादि आग्रवे करी करेलुं, परजवने विष मिथ्या-
 त्वादि बंधदेतुए करेलुं, कुतीर्षीनु अने तेउना वेवताधिना आवरसत्कार पूजा-
 विक मिथ्यात्व प्रवर्त्तनथी अएलुं, तलावआविक खोवाववाधी तेमज हलआ-
 दि दालो बनाधी ते देखवाधी अएलुं, अन्य पण वसी जिनशास्त्रने विषे जे जे
 कुछ पाप कर्युं होय ते सर्वनी गुरुसाक्षिक निंदा करवुं. ॥ ५० ॥

सामान्ये करीने दुष्कृतनीगर्हा करी हवे विशेषे करी तेज दुष्कृतगर्हा करेहे.

मिथ्यात्वतयोऽथेन

मित्रुततमंधेणां,

मिथ्यात्वरूप अकारे अवयवलाए

अज्ञानेन विरचित

अत्राणोण विरइअं,

अज्ञाने करी विशेषे कहुं

ज्ञावार्थः—जे में मिथ्यात्वरूप

अंदावितु

अरिहंताइसु अवन्नवयणं जं ॥

अरिहतादिनो अवर्णनु वचन जे ॥

इदानीं मर्यामि ताए पापं ॥ ५१ ॥

इन्हि गरिहामि तं पावं ॥ ५२ ॥

इषणां महुंते ते पापने ॥ ५३ ॥

ज्ञावार्थः—जे में मिथ्यात्वरूप अकारे करी अंधअएलाए अग्रता दूएण

कहेवाए करी अरिहंतादिकने विषे जे अवर्णवावतुं बोलवुं अज्ञाने करी कर्तुं होय, कराव्युं होय, अनुमोखुं होय, अतीत कालमां वर्तमानमां अगर नवि प्यमां बीजुं पण जे पाप जिनेश्वरभगवान्ना तेम तेमना शासनना शत्रुपणा दिके करी लाग्युं होय ते पापनी हमणां जेतुं विवेकरूप नेत्र विकस्वर थयुं ते एहवो धयो वतो हुं गुरुसाक्षिक निंदा करवुं. ॥ ५१ ॥

श्रुतधर्मसंघसाधुगु

सुअधम्मसंघसाहुसु,

श्रुतधर्म संग माधुने विसे,

अन्येणु च पापेणु

अन्नेसु अप पाविसु,

बीजां पण पापस्थानोयां

आवार्थः—वारअंगरूप श्रुतना

तिरस्कारकरवाआदिरूप शत्रुपणाए करी, अगर अज्ञानज सारु एहवी प्रकारे

पापं प्रत्यनीकतया यत् रनितं ॥

पावं पमिणीअयाइ जं रइअं ॥

पाप शत्रुपणाए जे कर्तुं ॥

इदानीं गह्वरीगे तत् पापं ॥ ५२ ॥

इहिं गरिहामि तं पावं ॥ ५३ ॥

हमणां गहुंते ते पाप ॥ ५४ ॥

अज्ञानर अज्ञानारने विषे, अरुचि,

માયંતુપત્નિ! પેઠે બોલવારૂપ શત્રુપણાં કરી, હે કપિલ અહીંઆ જિનશાસ-
 નમા પણ ધર્મ ઠે થને પરિવાજકમા પણ ધર્મ ઠે એમ કહેનાર મરીચિની પેઠે
 ધર્મનું શત્રુપણુ કરવાં કરી, સગરચક્રવર્તિના સાઠહજાર પુત્રો જે પૂર્વજન્મમા
 ચોરો હતા તેમણે સંઘને અનુચલ કરીને કરેલા સંઘના શત્રુપણાની પેઠે સં-
 ઘના શત્રુપણાં કરી, જે પાપ કરેલું હોય તેમ વીજું પણ અઢારપાપસ્થાનેમા
 જે પાપ કરેલું હોય તે સર્વ પાપની હમણા વિવેકવાત્ થયો ઠતો હુ ગુરુસાહે
 નિંદા કરું. ॥ ૫૨ ॥

અઢાર પાપસ્થાનોમાં કરેલું જે પાપ પહેલી ગાથામા સૂચવ્યું તેજ સ્પ-
 ટપણે વત્તાવે ઠે.

અગ્નિપુ વ નીવેસુ

અન્નેસુ અ જીવેસુ,

ચીજા પણ જીવોનાં

મૈત્રીકરુણાદિગોત્રેસુ

મિત્રીકરુણાદિગોત્રેસુ કયં ॥

મૈત્રી કરુણાદિના વિષય કયું ॥

કૃતં ॥

परितापनादिदुःखं तद्दानीं गर्हाणि तत् पापं ॥ ५३ ॥
परिआवणाइडुःखं इन्हिं गरिहामि तं पावं ॥ ५३ ॥

परितापनाआदि दुःख हमणां निडुछुं ते पाप ॥ ५३ ॥
ज्ञावार्थः—तीर्थंकरआदिथकी अन्य जे मैत्री करुणा प्रमोद अने माध्य-
स्थारिरूप चार ज्ञावना (बीजाने बिषे हितनुं चिंतवबुं ते मैत्री तेम बीजा-
ना दुःखनो नाश करवो ते करुणा, बीजाना सुखने बिषे संतोष (अनीर्ज्या-
ज्ञाव) ते प्रमोद, बीजाना अनिवार्य दोषाने बिषे उपेक्षा ते माध्यस्थ्य) ना
विषयभूत जीव तेअने पण परितापनादि दुःख करवाए करी जे पाप कर्तुं
होय ते सर्व पापने हमणां विवेकवंत थयो गतो हुं निडुछुं. ॥ ५३ ॥

दुःष्कृतगद्गारूप बीजाअधिकारनी समाप्ति ज्ञतावतो अको जेकहे तेजतावेवे.

यत् मनोवचनकायैः कृत कारिणानुभातैः प्राचरितं ॥
जं मणवयकाण्हिं कय,— कारिअअणुमइहिं आयरिअं ॥
जे मन वचन कायाए करी करना कगत्वा भनमोदयास्पे आचरेलुं ॥

ધર્મવિરુદ્ધયશુદ્ધ

ધર્મવિરુદ્ધમસુદ્ધં,

ધર્મથી વિપરીત અશુદ્ધ

નર્મ નારંગિ તદ્ વાપ ॥ ૬૪ ॥

સર્વ ગરિહામિ તે પાવં ॥ ૫૫ ॥

સર્વ નિદુષ્ટ વાપ ॥ ૬૪ ॥

પ્રાવાયઃ—સામેદ્ય અને પ્રજ્ઞાનાવિના વશપણથી જે ધર્મથી વિરુદ્ધ આત્માની પ્રશુદ્ધિ પ્રાપ્ત કરનાર, વાપ, મન વચન અને કાયાએ કરી કરવા કરાવવા અનુમોદવા દોરે કર્યું દોય તે સર્વ વાપનો ગુરુ સમક્ષ નિંદા ધુર્વક આલોચના કરતું. ॥ ૫૪ ॥

દુઃષ્કૃતની ગદાં કરવારૂપ બીજો અધિકાર કહ્યો, દેવે સુકૃતની અનુમોદનારૂપ બીજો અધિકાર કેવી અવસ્થાવાલો બદ કરે તે દર્શાવવાને માટે કહે છે.

અથ મ દુષ્કૃતગદાં—દક્ષિણોત્કટ્યુત્કટઃ

સ્ફુટં મળતિ ॥

અહ સો ડુક્કમ્ગરિહા,—દક્ષિણકમ્બુકમ્બો ફુમં પ્રાણદ્ ॥

દેવે તે દુષ્કૃતની નિંદાથી દરબું છે ઉત્કટ વાપકર્મ જેણે પ્રગટ કરે ॥

सुकृतातुरागसमुद्भूत-

पुन्नपुलकयंकुरकरालो ॥ ५५ ॥

सुकृतमां जे राग तेथी थएली

पवित्र विकस्वररोमराजीए सहित ॥ ५५ ॥

भावार्थ:-हवे बीजा अधिकारमां करेली पोताना दुष्कर्मनी निंदाओ
जेशे पूर्वे करेला तीव्र पापकर्मो क्षय कर्था ठे अने तेथीज हलुकर्मो थवाथी
सुकृतमां थएला अनुरागे करी नत्पन्न थएली विकस्वररोमराजीए करी स-
हित बतो, प्रगटपणे आगल कहेवाता प्रकारे सुकृतनी अनुमोदना करवाने
माटे कहे. ॥ ५५ ॥

सुकृतनी अनुमोदना करवाने माटे जे कहे ते वे गाथाए करी वतावे ठे.

अर्हन्तं अर्हन्तु यच्च सिद्धत्वं च तिद्धेषु ॥
अरिहंतं अरिहंतैसु, जंच सिद्धत्तणं च सिद्धेसु ॥
अरिहंतपणुं अरिहंतोने विपे, जे जली, सिद्धपणुं भिद्धोने विपे ॥

अचारं	आचार्ये	उपाध्यायत्वं	उपाध्याय ॥ ५३ ॥
आचारं	आचारिणं	उपध्यायतं	उपध्याय ॥ ५६ ॥
आचार	आचार्यभा	उपाध्यायपणुं	उपाध्यायभा ॥ ५६ ॥
साधूनां	साधुचरित	देशविरतिं च	आवकजनानां ॥
साधूणां	साधुचरित्रं,	देशविरटं च	सावयजणाणां ॥
साधुभोजु	उत्तम चारित्र्य	देशविरतिं यत्नी	आयक लोकोनी ॥
अनुगम्ये	सर्वेषां	सम्यक्त्व	सम्यगरणीनां ॥ ५७ ॥
अणुमन्त्रे	सर्वेसिं,	सम्मत	सम्मदिष्टीणं ॥ ५८ ॥
अणुगोपुष्ट	सर्वं	सम्यक्त्व	सम्यक्त्वपतनु ॥ ५७ ॥

ज्ञावार्थः—अब प्राणिजना समूह प्रतिबोधनार, तीर्थना प्रवर्तनवधारूप जे अरिहंतमा अरिहंतपणुं, निरंतर केवलज्ञाने करी उपयोगिपणुं, सर्व कर्मरहि-
तपणुं अने अनंत अव्यावाधसुखना जोक्तापणारूप जे सिद्धेने विषे सिद्धपणुं,
ज्ञानाचार, दर्शनाचार, चारित्राचार, तप आचार अने वीर्याचाररूप जे आचार्य-

મહારાજમાં રહેલો આચાર, સૂત્રજ્ઞાનવારૂપ ઉપાધ્યાય મહારાજને વિષે રહેલું જે ઉપાધ્યાયપણું, સામાયિકાદિ ચારિત્રવંતં અને સર્વ કાલના તથા સર્વ દેશના પુલાકલબ્ધિવાલા, બકુશઆદિ, તેમજ જિન કલ્પિક, પ્રતિમાધર, યથાલંબિક, પરિહારવિશુદ્ધિ સંયમવાલા, પ્રત્યેકબુદ્ધ્યાદિક સાધુર્જનો જે નત્તમ ચરણસિત્તરી અને કરણસિત્તરીરૂપ ક્રિયાકલાપ, સમ્યક્ત્વ, અણુવ્રત, ગુણવ્રત, શિક્ષાવ્રત, અગિઆરપ્રતિમાઆદિરૂપ જે શ્રાવકોની દેશવિરતિ, અને જિનેશ્વર જગવાને કહેલા તત્ત્વોનું સમ્યક્પ્રકારે સદ્દેહવારૂપ જે સર્વ સમ્યક્ત્વવંતનું સમકિત એ સર્વ ગુણોની હું અનુમોદના કરું ॥ ૫૬-૫૭ ॥

હવે અનુમોદનાને યોગ્ય સર્વ પદાર્થનો સંગ્રહ કરતા થકા કહે છે.

અથવા	સર્વમેવ	વીત-રાગવચનાનુસારે	યત્	સુકૃતં ॥
અપ્રહવા	સર્વં વિદ્યપ્ર	વીદ્યપ્ર, -રાયવયણાણુસારિ	જં	સુકર્મં ॥
અથવા	સર્વં નિશ્ચે	વીતુરાગવચનને અનુસારે	જે	સુકૃત ॥

કાલપ્રયોગે પ્રિય બ્રહ્મન્યામો ભવ સર્વ ॥ ૫૮ ॥
 કાલત્તેવિ તિવિહં, અણુમોણ્મો તયં સઘં ॥ ૫૯ ॥
 યથ કાલમાં પણ અણુ અણુગોદીપણીપ , તે સર્વ ॥ ૫૮ ॥

પ્રાવાર્ય.--અથવા સર્વે જે મન વચન કાપાણ કરી કરવા કરાવવા બ્રહ્મ અણુમોલવા દ્વારે ચીતરાગતા વચનને અણુસારિ સુકૃત અતીતમાં કર્યું હોય, બ્રહ્મ-ગતમા કરવાનું હોય, વર્તમાનમાં કરાતું હોય તે ત્રણે કાલમાં પણ બ્રહ્મે તે સર્વ સુકૃતની બ્રહ્મમોલના કરીએ ઊંચ. ॥ ૫૯ ॥

આ રીતે સુકૃતની અણુમોલનારૂપ શ્રીજો અધિકાર પણ કહ્યો. હવે ઘાર-ધારણાદિ કરવાશ્ચકી જે પ્રજા આપ તે બતાવે છે.

યુગપરિણામઃ નિત્યં ચતુઃશરણગપ્રાદિ આચરન્ બીવઃ ॥
 સુહૃપરિણામો નિઘં, ચત્રસરણગમાદ્ આયરં જીવો ॥
 યુગ પરિણામવાલો નિરતર ચાર શરણની માત્રિ આદિને આચરતો જીવ ॥

कुशलप्रकृतीर्विधाति

बद्धाः

धुमानुबंधाः ॥ ५९ ॥

कुसलपयमीन

बंधश्च, बद्धान

सुहाणुबंधान ॥ ५९ ॥

पुण्य प्रकृति

बांधे छे अशुभ बांधेलोने शुभ अनुबंधवाली करे छे ॥ ५९ ॥

त्रावार्थः—निरंतर शुभ अध्यवसाय सहित बतों जे साधुआदि जीव चार शरणनो अंगीकार, उक्तनी गर्हा, अने सुकृतनी अनुमोदनाने आचरे ठे. ते जीव पुण्य प्रकृतिजने बांधे ठे, अने पेहेला कालमां जे अशुभ अनुबंधवाली प्रकृतिज बांधी होय ते सर्वने शुभ अनुबंधवाली करे ठे. ॥ ५९ ॥

मंदानुभावाः

बद्धाः

तीव्रानुभावाः

करोति ताश्चैव ॥

मंदणुभावा

बद्धा,

तिव्रणुभावान कुणश्च ता चैव ॥

जे शुभ मंदरसवाली बांधी होय

तीव्र रसवाली

करे छे तेनेज ॥

अशुभाः

निरनुबंधाः

करोति तीव्राः

मंदाः ॥ ६० ॥

असुहान

निरणुबंधान.

कुणश्च तीव्रान

मंदान ॥ ६० ॥

अशुभने

अनुबंधराहित

करे छे

तीव्रने

मंद ॥ ६० ॥

જાવાર્થઃ--શ્રી જે પેદેલાં મંદ રસવાલી શુભકર્મનો પ્રકૃતિનું વાંધેલી
 હોય તેને ત્રીજી રસવાલી અને અશુભ જે પૂર્વે મંદ રસવાલી વંધાઈ હોય તેને
 નિરનુબંધ કરે છે અને જે ત્રીજી રસવાલી અશુભ કર્મની પ્રકૃતિ પેદેલાં વાંધે-
 લી હોય તેને મંદ રસવાલી કરે છે. ॥ ૬૫ ॥

ચાર દારણને અંગીકાર કરવા આવિતું મહા ફલ વતાવ્યું મોટે તે અવ-
 દ્ય અંગીકાર કરવું જોઈએ એ પ્રકારે વતાવે છે.

તસ્માદેતત્કર્ણ્ય રુપેઃ નિત્યર્થપિ મહેશે ॥
 તા એયં કાયર્થ, બુદ્ધિ નિશ્ચપિ સંકિલેસંમિ ॥

તે મોટે એ કરવું પાંડિત્યે નિરંતર પહેચર્ચા ॥

મર્યાદા શિકાન્ન મમ્યન્ અસંકેશે સુકૃતફલં ॥ ૬૨ ॥

હોઈ તિકાણં સમ્મં, અસંકિલેસંમિ સુકયપલં ॥ ૬૨ ॥

કર્તુ ત્રણકાલે રહું સંકેચરીતપચાર્યા પુણ્યરુપફલવાતુ ॥ ૬૨ ॥

જ્ઞાવાર્થ:—પહેલાં કહ્યું તે પ્રમાણે ચાર શરણ અંગીકાર કરવા આદિથી મહાફલ પ્રાપ્ત થાય છે માટે વિચક્ષણ જીવોએ અવશ્ય રોગાદિકારણોમાં નિરંતર કરવું જોઈએ અને રોગાદિ નુપડ્વના અન્નાવના સમયમાં પણ તે ત્રણ કાલ સુધી પ્રકારે કર્યું હતું પણ પુણ્યાનુવંધિ પુણ્યપ્રકૃતિ મેલવામાં કારણ મૂત થાય છે. ॥ ૬૧ ॥

હવે જેણે મનુષ્યપણાદિક સાંમગ્રી પામીને પણ ચાર શરણ આદિ કર્યું નથી તેને શોચતા થકા કહે છે.

ચતુરંગ: જિનધર્મ: ન કૃત: ચતુરંગશરણમપિ ન કૃતં ॥
 ચતુરંગો જિણધર્મો, ન કનુ ચતુરંગસરણમવિ ન કયં ॥
 દાનાદિચાર અંગવાલો જિનધર્મ ન કર્યો અરિંહતાદિ ચાર અંગવાલું શરણ પણ ન કર્યું ॥
 ચતુરંગમયસ્ય હેદ: ન કૃત: હા હારિતં જન્મ ॥૬૨॥
 ચતુરંગમવહેતુ, ન કનુ હા હારિતુ જન્મો ॥૬૩॥
 દેવંગતિઆદિ ચાર અંગવાલા સંપાદ્યો હેદ ન કર્યો એ સ્વેદકારક કાર્યો જન્મા ॥૬૪॥

भावार्थः—जे जीव वान, शीघ्र, तप अने भावरूप चार अंगवालो धर्म
 न कर्यो, जेणे अरिहतादि चार अंगवालु शरण न कर्युं, तेमज देव, मनुष्य,
 तिर्यंच अने नरकगति चार अंगवाला संसारनुं ठेवन (आत्यंतिक विनाश) न
 कर्युं अहो ! केटलुंबधु खेदकारक ! ते माणसे चितामणिरत्न तुल्य पोतानो
 जन्म बुद्ध्या हारि दीधो, ॥ ६२ ॥

प्रस्तुत चउसरण अध्ययनी समाप्ति करता थका वतावे ठे.
 इति रेगीप प्रमादयहारेवीर

इच्छ जीव प्रमायमद्धारि, वीर
 आ रीते रे जीव प्रमादरूप गहा कबुले जीतनार मोक्ष प्रमादहार ए अध्ययननु ॥

ध्याय निसर्ग्य अवध्य-कारण निर्धत्तिमुत्तानां ॥ ६३ ॥

जाएसु तिसजमवक, —कारणं निवृद्धसुहाण ॥ ६३ ॥

ध्यानकर अण सध्याप अवध्य कारण मोक्ष सुत्तोनु ॥ ६३ ॥

भावार्थः—आ पयन्नामां पूर्वं कहेला प्रकारे प्रमादरूप चउदपूर्वधरोने

पण निगोदमां अनंतकाल परिब्रमण कराववामां समर्थ होवाची महा शत्रु,
तेनो जय मेलववाने सुभट समान मोक्षपदने पमारुनार अने मोक्षना सुखोनुं
अवंध्य कारणभूत एवा ए अध्ययननुं हे जीव तुं त्रिकाल ध्यान कर. ॥६३॥

॥ इति श्रेयोस्तुलैखकवाचकानां ॥

॥ इति श्रीमद्दीरजराजचार्यकृतचतुःशरणप्रकीर्णकं समाप्तं ॥

॥ आउरपञ्चखणपङ्कभयम् ॥

॥ ॐ श्री बीतरागाय नमः ॥

॥ ॐ नमो गुरुभ्यः ॥

॥ आउरपच्चख्वाणपइन्नयं वीरभट्टकयं ॥

आ पयन्नानी विधि व्रण आविल करीने जयवानी ठे.

॥ मंगलाचरसम् ॥

मुनिसुव्रतजिनराज नत्वा स्मृत्वा च गुरुपदधेंद्रं ॥

आतुरमत्पारख्याने पर्यायादित्रयं वच्मि ॥ १ ॥

आ आउरपच्चख्वाण पयन्नाए करी वीरजइ मुनिमदाराज सर्वे आयुष्यना
सारभूत अंत्य अवस्थानुं आराधन कहेता हवा. जकपरिक्षा अने घतु.शर-

एषां मंगल कहेलुं होवाथी आ पयन्नो कहेतां जुहुं मंगलाचरण कहेलुं नथी ॥ १ ॥
जेनशासनमां बालबाल मरण, बाल मरण, बाल पंक्ति मरण, पंक्ति
मरण अने पंक्ति पंक्ति मरण, ए प्रकारे मरण कथां ठे, तेमांना बालपंक्ति-
तमरणनुं स्वरूप कहेवा माटे ग्रंथकार प्रथम गाथा कहे ठे:-

देवीकदेशविरतः सम्यग्दृष्टिः त्रियते यो जीवः ॥

देसिकेदेसविरतु, सममद्विती मरिज्ज जो जीवो ॥

देशना एक देशथी विरयेन्नो सम्यग्दृष्टे मे ने जीव ॥

तव भवति बालपंडित—मरणं त्रिनशासनने भणितम् ॥

तं होइ बालपंक्ति,—मरणं जिणसासणे न्निणयं ॥ २ ॥

ते होय बालपंडित मरण त्रिनशासनने विषे कहेलुं ॥ १ ॥

प्रावार्थः—जे जीव, अजीव, पुण्य, पाप, आश्रव, संवर, निर्जरा, बंध,
मोक्षरूप नव तत्त्वनी अथवा देव, गुरु, धर्मरूप त्रण तत्त्वनी अथवा स्वपर
स्वरूपनी सबद्वेषाए करी सम्यक्त्वयंत जीव पृथ्वी आदिक वकायुनी दिसामां-

બી વેશ જે વ્રત હિંસા, તેનો એકવેશ જે મારવાની બુદ્ધિ નિરર્પણથી જીવ-
ની નિરેપેક્ષપણે દિંસા, તેથી તથા જુલું બોલવા આવિકર્ષી નિવૃત્તિ પામ્યો ઠ-
તો મરે તે મરણ જૈનશાસ્ત્રને વિષે પૂર્વે કહેલાં (અભિગૃહીત મિઝ્યાલ્લિને
ઇનારું બાલ મરણ, ઝપકામમાં તત્પર મિઝ્યાદૃષ્ટિને ઇનારું બાલ મરણ,
અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિ તથા વેશવિરતિને ઇનારું બાલ પંક્તિ યરણ, ઠકસ્ય સા-
ધુને ઇનારું પંક્તિ મરણ અને કેવલિને ઇનારું પંક્તિ પંક્તિ મરણ રૂપ) પાઘ-
મરણ માર્દેલું બાલપંક્તિમરણ કહેલું છે ॥ ૧ ॥

જૈનશાસ્ત્રના યતિધર્મ કે પ્રકારનો કહ્યો છે, વેશ ધર્મી અને સર્વ ધર્મી
તેમાંના વેશયતિધર્મવાલાને વેશવિરતી કહેવામાં આવે છે. તે વેશવિરતીના ચાર
વ્રત છે, તે કહેવાને માટે ગ્રંથકાર બીજી ગાથા કહે છે:-

પવ ચ અણુવવાનિ સત્ત હુ ચિલાવવાનિ વેશ-યતિ-ધર્મ્યઃ ॥

પંચ ય આણુધયાદં, સત્તજ્ઞ । સસ્કાજ્ઞ દેસ-જઙ્-ધર્મ્યો ॥

પાંચ અણુવત્ત સાવ લો ચિલાવત્ત વેશયતિ ધર્મ્ય ॥

सर्वेण वा देशेन वा तेन युतः भवति देशयतिः ॥ २ ॥
 सधेण व देसेण व, तेण जुन होइ देसजइ ॥ ५ ॥
 सर्वथकी अथवा देशयकी तेणे करीने सभित होय देशयिती ॥ २ ॥

ज्ञावार्थः—पांच अणुव्रत अने सात शिक्षाव्रत ए प्रकारे जे श्रावकनां बार व्रत कहां ठे, ते सर्व व्रतोए करी अगर एक वे आदि व्रत रूप तेना देशे करी सहित प्राणी देशविरति होय ठे. आदिंयां गुणव्रतो पण अज्यास करवाने योग्य होवाथी शिक्षाव्रतपणे कहेलां ठे ॥ २ ॥

पूर्व गाथामां कहेलां बार व्रतोमांथी प्रथमनां पांच अणुव्रतोनां नाम सांगे स्वरूप कहे ठे.

माणवथ—	मृषावादा—	दत्तपरदार—	नियमैः च ॥
पाणवह	मुसावाए,	अदत्तपरदार	नियमणोहिं च ॥
माणीनावयत्तो,	जूडुं बोलयानो,	अदत्तादाननो	अने परस्त्रीनो नियम करवाए करीने ॥

अपरिमि इद्वान वि य, अपाणुवपाइं विरमणाइं ॥ ३ ॥

परिमाण रदित इच्छायकी पण वली नियमकराएकरीअणुव्रतो नियमो ॥ ३ ॥

प्राचार्यः—जीव अने पांच इंडिय, त्रण बल, श्वासोद्वास अने आनखारूप वश प्रायना वियोग करवारूप प्राप्तना विनाश थकी अने क्रोधादिकना वश अइ जुहुं बोलवारूप मृयावावथकी, अने वस्तुना स्वामी आविके नईं आपेली वस्तुना लेचारूप अदचावानथकी, अने परस्त्रीछथकी निवर्नवाए करी, तेमज वली परिमाणा रदित सर्व आकाश करता अनंतगुणी ले इडा तेथकी पण निवर्नवाए करी, पाच अणुव्रत धाय ठे. (जीव, इयास्तिक नये शास्त्र तो होवाथी तेनो नाश थतो नथी, ते सूचववाने प्राखिवध एम नहि मुकतां प्राप्तवध एवुं पद मुक्युं ठे) ॥ ३ ॥

बार व्रत मादेलां पाच अणुव्रत सिवायना साते व्रत प्रथम सामान्यथकी शिक्षाव्रतपणे कद्या हतां, तेमाना पहेला त्रयने गुणव्रतपणे अने ठेड्या

चारने शिक्षाव्रतपरो देखाम्वा ग्रंथकार वे गाथा कहे ठे.

यच्च दिग्विरमणं अनर्थदंताच्च यच्च विरमणं ॥
जं च दिसावेरमाणं, अणुदंमज्जं जं च वेरमाणं ॥
जे बली दिशाथी विरमं, अनर्थं दंडयकी जे बली निवर्त्तं ॥

देशावकाशिक-प्रपि च गुणव्रतानि भवन्ति तानि ॥ ४ ॥
देसावगासियं पि य, गुणव्याप्तं नवे तां ॥ ४ ॥
देशावगासिके पण बली गुणव्रतो होय ते ॥ ४ ॥

भावार्थ:-जे दिशानुं परिमाण करवाए करी सर्व दिशामां भता सावय
व्यापारोथकी निवर्त्तं, तेमज बली जे हास्य कुतूहलादिरूप तथा अधिकरण
शस्त्र अग्नि विषादिकना आपवारूप अनर्थ दंन्यकी निवर्त्तं, तेमज दिशाव्र-
तनो संक्षेप अने उपलक्षणथकी सर्व व्रताना संक्षेप करवा रूप जे देशावकाशि-
क ते व्रणे, सर्व व्रताने गुणव्रताना होवाथी गुणव्रतो कहेवायु ठे ॥ ४ ॥

भोगानां परिसंख्या साधार्यिक अतिश्रितविभागश्च ॥

भोगाणां परिसंख्या, सामाद्वय अतिहिंसविभागो य ॥

भोग उपभोगानु परिमाण सामायिक अतिथि सविभाग वही ॥

पौषपनिषिस्तुसर्वः दत्तारि शिषाव्रतानि उक्तानि ॥ ५ ॥

पोसहविही नु सखो चउरो सिस्काउ वुत्ताउ ॥ ५ ॥

पोसतनो विषी नो सर्व ए चारे शिषाव्रत कर्मां छे ॥ ५ ॥

ज्ञावार्थः—एकवार जेनो जोग धाय ते अशनपान आवि जोग कहेवाय ते, उपलक्षणी वारंवार जेनो जोग धाय ते स्त्री अलंकारावि उपजोग पण खेवो, ते जोगोपजोगनुं जे परिमाण करवु ते तथा पांच इंद्रियना धिपयो सा रा अगर खोटा मड्या उतां, तेमा राग द्वेपनी परिणति नही करवारुप सामा यिक, तथा पांच मदाव्रतना धारक मुनि महाराजने पोताने अर्थे न्यायोपा- र्जित इत्यर्थकी थयेला अने तेमने कड्यनीक आहारनुं आपवु ते अतिथिसं विभाग तथा आत्माना गुणोनी पुष्टि करनार जे पौषध तेनो जे सर्व विधि,

ए चारे शिक्काव्रत कहेलां ठे ॥ ५ ॥

हवे केवी प्रकारे, क्यारे, पूर्वे कहेला देशविरति श्रावक बालपंक्ति मर
लो करी मरे, ते बे गाथाए बतावे ठे.

आधुकारे मरणे अच्छिन्नायां च जीविताशयां ॥

आसुकारे मरणे, अस्तिन्नाए अ जीविन्नासाए ॥

शिघ्र मरण प्राप्त थये छते नहि दुटे छते जीवितव्यनी आशा ॥

ज्ञातै र्वा अमुक्तः

पश्चिमसंलेखनामकृत्वा ॥ ६ ॥

नाएहिं व अमुक्तो, पश्चिमसंलेखणमकिच्चा ॥ ६ ॥

स्वजनोए अथवा नहि सुखयो छतो, छेछी संलेखना कर्णो विना ॥ ६ ॥

ज्ञावार्थः—शूलादिक भयंकर रोगे करी जलदी मरण पामे ठते अथवा
जीवितव्यनी वांछा नहीं दुट्या ठतां अथवा स्वजनोए रजा नहीं आपवाना
कारणथी आजखाना अंतर्भागने विषे करवा योग्य उत्कृष्टकी बार वरस
अने जघन्य थकी ठ मास सुधीनी शरीर अने कषायने शोषवद् रूप संलेख-

ना नहीं करीने ॥ ६ ॥

आलोच्य

निःस्पृहः

स्वधरे पैव

आरुह

सस्तारं ॥

आलोच्य

निःस्पृहः

स्वधरे पैव

रुहिनु

संयारं ॥

आलोच्य

निःस्पृहः

स्वधरे पैव

रुहिने

सयारा उपर ॥

पदि भ्रियते

देवदितः

वदुक्त

परितक ॥ ७ ॥

जइ मरह

देसविरज

तं वुत्त

पंमिअपं ॥ ८ ॥

जो मरे

देवदित

ते कबु

परित मरण ॥ ७ ॥

जायार्थः—प्रसमां लागेला दूयपोनी आलोच्यण गीतार्थ पासे लेइने, प्रस-
ना दूयणरूप जागृष्यधकी रहित भयो वतो, पोताना घरने विपेज वृजोवि-
कना संयारा उपर चढीने, जो देवविरति सहित वतो मरे तो ते बाल परहित
मरण कहेलुं ठे ॥ ८ ॥

बालपरहित मरणनो विधि अकपरिकापयत्रामां विस्तारसहित पूर्व क-
हेलो होवाथी आगली गाथामा तेनी जलामण ग्रंथकार करे ठे.

॥ ५ ॥

आज

भक्तपरिज्ञायो

उपक्रमः

भक्तपरिज्ञापयन्नामां

उपक्रमः

विस्तरेण

निर्दिष्टः ॥

विस्तार करी

चैव बालपंडित-

विधि

प्रमाणे

यथायोगं ॥ ८ ॥

स चैव बालपंडित-

मरणे

नेत्र

जहाजोगं ॥ ८ ॥

सो चैव बालपंडित-

मरणे

नेत्र

यथायोग्य ॥ ८ ॥

तेज बालपंडित

मरणे

नेत्र

यथायोग्य ॥ ८ ॥

प्रावार्थः-बाल पंडित

मरणे

नेत्र

यथायोग्य ॥ ८ ॥

ब्रह्मां विस्तारे करी

मरणे

नेत्र

यथायोग्य ॥ ८ ॥

घणो मोक्षोदो प्राय ते

मरणे

नेत्र

यथायोग्य ॥ ८ ॥

द्वियां कसो नथी ॥ ५ ॥

मरणे

नेत्र

यथायोग्य ॥ ८ ॥

पूर्व कहला बालपंडित

मरणे

नेत्र

यथायोग्य ॥ ८ ॥

वैमानिकेन विषे

मरणे

नेत्र

यथायोग्य ॥ ८ ॥

वैमानिकेन विषे

मरणे

नेत्र

यथायोग्य ॥ ८ ॥

वैमानिकेन विषे

मरणे

नेत्र

यथायोग्य ॥ ८ ॥

वैमानिकेन विषे

मरणे

नेत्र

यथायोग्य ॥ ८ ॥

नियमाव सिद्धयति । स साक्षे ॥ ९ ॥

नियमा सिद्धं उक्तो, - स एण सो सत्तममि ज्ञे ॥ ए ॥

निश्चयेकरी सिद्ध थापणे उत्कृष्टकी वे सात्ता भवने विरे ॥ ९ ॥

जावार्थः - बाल पंडित मरणे मरेलो जीव बार देवलोक रूप वैमानिकने विरे निश्चये करी उत्पन्न थाय ठे, ज्ञेने वधारा मां वधारे पण सात्तामा ज्ञवमां निश्चये करी सिद्ध थाय ठे, बाकी तो कोइक इलुकर्मा एकावतारी पण दोय ठे. ए खवे बालपंडित मरणाना अधिकारनी तमासि सुचवता थका पंडित मरणाना अधिकारनो प्रारंभ करे ठे.

इति बालपंडित भवति मरण अर्च्छास्तने दिष्ट ॥

द्वय बालपंडित्यं होइ, मरण मरिहंतसासणे विष्टं ॥

आ प्रकारे बाल पंडित होय मरण अरिहत्तना आसतने विरे करेत्तु ॥

इतः पंडित पंडित- मरण वश्ये ससेषेण ॥ १० ॥

इत्तो पण्डित्यं पण्डित्यं, मरणं बुद्धं समासेणं ॥ १० ॥

इवे हे पंडित पंडित मरण करीथ ससेषे करीने ॥ १० ॥

ज्ञावार्थः—आ पूर्वे कहुं ते प्रकारे बाल पंक्ति मरण जिनेश्वर जगवान्ना
शासनने विषे कहेलुं ठे. हवे हे पंक्ति संक्षेपथी पंक्ति मरण कहीश ॥ १० ॥
हवे मुनि महाराज गीतार्थगुरु समीपे जेवी प्रकारे पंक्ति मरण अंगी-
कार करे तेवी प्रकारे ग्रंथकार गद्यपाठथी कहे ठे.

इच्छामि भदंत उत्तमार्थं प्रतिक्राम्यामि अतीतं प्रतिक्राम्यामि ॥

इहामि अंते उत्तमं पम्किमामि अइयं पम्किमामि ॥

इहलुं हे गुरु, अनशन माटे सामान्यपणे पापव्यापार पीडि० लुं अतीत व्यापार पीडि०

अनागतं प्रतिक्राम्यामि प्रत्युत्पन्नं प्रतिक्राम्यामि.

अणायगं पम्किमामि पञ्चपन्नं पम्किमामि.

आगामि पाप व्यापार पीडिक्कुं लुं वर्त्तमान पाप पीडिक्कुं लुं ।

कृतं प्रतिक्राम्यामि कारितं प्रतिक्राम्यामि अनुमोदितं प्रीति०

कयं पम्किमामि कारियं पम्किमामि अणामोइयं पम्किमामि

पोते करेलुं पाप पीडि० इष्टिर्भासे करावेलुं पाप पीडि० अनुमोदेलुं १० पीडि०

मिथ्यात्व प्राति० असंग्रहः प्राति० कपायः प्राति०
 मिथुतं पन्निक्कमामि असंजमं पन्निक्कमामि कसायं पन्निक्कमामि
 मिथ्यात्वे पटि० अविशतिने पटि० कपायने पटिक्कमु छु

पापप्रयोग प्राति० मिथ्यादर्शनं—परिणामेषु वा
 पावपपुणं पन्निक्कमामि मिथ्यादंसण—परिणामेषु वा
 पाप व्यापारने पटि० एवे आगल करेवाता अयोमं ले अतिचारादिक
 लाग्यो होय ते पटिक्कमुं छु एम सपथ करतो मिथ्यात्वना परिणाम छतां

इह लोकेषु वा परलोकेषु वा मविशेषु वा अविशेषु वा
 इहलोगेषु वा परलोगेषु वा सच्चित्तेषु वा अचित्तेषु वा
 आ लोकने विषे अयवा परलोकेने विषे अयवा सचित्त वस्तुणो अयवा अचित्त वस्तुया

पचसु इन्द्रियार्थेषु वा अज्ञान ध्याने
 पंचसु इंद्रियवृत्तेषु वा अज्ञानाणंजाणे २
 पांच इन्द्रियना विषयने विषे अयवा अज्ञान सार एय चित्तवे छवे

अनाचार ध्याने

अप्रणायारं १

खेदो आचार चित्तवे छते

मान ध्याने

माणं ५

मानने वश थइ चित्तवे छते

रति ध्याने

रागं ८

रागने वश थइ चित्तवे छते

इच्छा ध्याने

इहं २२

पुद्गल पदार्थ अने यश आदिकनी इच्छावशे

शंका ध्याने

शंकं १४

संशयथकी चित्तवे छते अन्यपुद्गली बांछाए करी चिं

कुदर्शन ध्याने

कुदंसणं ३

बौद्धादिक दर्शन सारु एम चित्तवे छते

माया ध्याने

मायं ६

माया वश थइ चित्तवे छते

द्वेष ध्याने

दोसं ९

द्वेषने

मिथ्या ध्याने

मिहं ११

करी० मिथ्या दृष्टिपणे चित्तवे छते मुच्छावश थइ चिं

कांसा ध्याने

कंखं १५

बांछाए करी चिं

क्रोध ध्याने

कोहं ४

क्रोधवशे चिं

लोभ ध्याने

लोहं ७

लोभ वश थइ चित्तवे छते

मोह ध्याने

मोहं १०

अज्ञान वश थइ०

मूच्छा ध्याने

मुहं १३

मुच्छावश थइ चिं

शुद्धि ध्याने

गोहं १६

ललुता धरि चिं

आशा ध्याने

सुखा ध्याने

सुखा ध्याने

अप्रासं० १७

तन्हं० १७

तुहं० १७

मीनानी वस्तु पापवानी बांछायकी वि० वरस सागवाणी वि० प्ररथी वि०
पेय ध्याने पवान ध्याने मिद्रा ध्याने

पंथं० २७

पंथाणं० २७

निहं० २७

सामान्य मार्गमां चालतां उतां० विषय मार्गमां चालतां उतां० निद्रामां०
निदान ध्याने स्नेह ध्याने ताम ध्याने

नियाणं० २३

नेहं० २४

कामं जाणो० २५

नियाणु धितवे छते
कसुप ध्याने

स्नेहना वसो वि०
कलर ध्याने

विकारला वसो वि०
गुद ध्याने

कुलुसं० २६

कलहं० २७

जुगं० २७

चित्रना दोहोलायकी वि० कनीमो करावना चितवे० सामान्य गुदने विषे वि०
नियुद्ध ध्याने संग ध्याने संग्रह ध्याने

निजुगं० २७

संगं० ३०

सगहं० ३१

यदा गुदने विषे वि० त्याग करेमी वस्तुलो अधिकारणी० सचय करवाने०

व्यवहार ध्याने
बवहारं ३५

क्रयविक्रय ध्याने
कयविक्रयं ३३

अनर्थ दंड ध्याने
अणस्थदंमं ३४

राज सभासंन्याय करावधाने मोटे चितवे छते० खरीद करवावेचवा मोटे० प्रयोजन विना सावद्य०

आभोग ध्याने

आभोगं ३५

उपयोग सहित चिं०
वैर०

अनायोग ध्याने

आणानोगं ३६

अनुपयोगे चिं०
वितर्क०

ऋणार्त्त ध्याने

अणान्द्वं ३७

माथे देवुं होय तेना वज्ञे०
हिंसा०

वेरं ३८

वेरे करी चितवे छते०
हास्य०

वियक्कं ३९

राज्यादिक पामवा अनेक तर्के करी० हिंसा चितवे छते०
मद्रेप०

हिंसं ४०

हासं ४१

हास्यना नरा थइ०
परुप०

पहासं ४२

अति हास्यना वरा थइ०
भय०

पनुसं ४३

अति रोषे करी चितवे०
रूप०

फरुसं ४४

कठोर पापकर्म चितवे छते०
भयना वज्ञे०

जयं ४५

रुवं ४६

रूपमोइ०

आत्मप्रगमा०

परनिंदा०

परगद्गो०

अप्पपसंस० ४९

परनिंदं० ४८

परगरिहं० ४८

पोतानी मयसा यवा मटे० बीजानी निंदा करतां चित्ते० बीजानी गर्हां करतां०
परिग्रह० परपरिवाद० परदूषण०

पिरगहं० ५०

परपस्वायं० ५१

परदूसणं० ५२

पादिक परिग्रह मेलवयाने० बीजाने कलक आपवानु वि० बीजाने माथे पोतानु दूषण यहायवा०
आरंभ० सरभ० पायानुमोवन०

आरंज० ५३

सरंजं० ५४

पावणुमोयणं० ५५

आरम वि० विपयना तिस्र अभिलाषयी चितवन करे छते० पापकार्य अनुमोदयाकप०
आधिहरण० असमाधिमरण०

अहिगरणं० ५६

असमाहिमरणं० ५७

जीव हिमाना साधनेने मेलववानु० अमुकप्राणी असमाधिष्ट मरो एम वि०
कर्मोदयप्रलय० कद्विगारव०

कम्मोदयपञ्चयं० ५८

कद्विगारव० ५८

गाढ कर्मना उदययकी०

कद्विना अभिमाने करी०

रसगारव०

रसगारवं० ६०

सारा भोजनता अभिमाने करी०
अविरमण०

अप्रवेरमणं० ६१

अविरति सारी एम विं०
प्रसुप्तस्य वा

पसुत्तस्स वा

सुतां छतां अयवा
दैवासिकः

देवसिन

दिवस संवधी
अतिक्रमः

अप्रकमो

अतिक्रम

सातागारव०

सायागारवं० ६२

सुखना अभिमाने करी०
अमुक्ति मरण०

अमुत्तिमरणं० ६३

संसार सुखना अभिलाष सहित मरण कर्ता०
प्रतिबुद्धस्य वा

पम्बुद्धस्स वा

जागतां छतां
रात्रिकः

राइन

रात्रि संवीथ
व्यतिक्रमः

वदकमो

व्यतिक्रम

ओ मे कोइ

जे मे कोइपण
उत्तमार्थे

उत्तमठे

ज्ञानादिकमां
अतिचारः

अप्रयारो

अतिचक्र

अनाचारः

अप्रणायारो

अनाचार

तस्य

तस्स

तेनो

मिथ्या मे दुष्कृत

मिच्छामि मुक्तं

मिच्छामि मुक्तं हो

अर्थः—हे भगवान् हु अनशन करवा इहुं. सामान्यपणे जे पाप
तरीके पन्निक्मुं. अति कालमां जे पाप क्युं होय तेने निववा गर्हवा
निकमुं वर्तमान पापने पाप व्यापारुं पञ्खाण करवाए करी प-
पोताए करेहुं जे पाप ते पन्निक्मुं. बीजानी पासे करावेला पापने पन्निक्-
मुं. बीजाछ सावय व्यापार करता होय तेमने सारा जाणवाए करी जे
पाप थयुं होय ते पन्निक्मुं. अर्थात् ते पापची निवर्तुं.
पूर्वे जे पापोनुं पन्निक्मणु कहुं तेनां जे कारण मिथ्यात्वादि तेने प-
न्निक्मवा कहे ठे. मिथ्यात्वेने पन्निक्मुं अविरतिने पन्निक्मुं कपायने प-
न्निक्मुं. पाप थवाना जेटसा जेटसा व्यापारो ते सर्व पन्निक्मुं

हवे आगल कहेवातां निमित्तोश्रकी जे कोइ सुतां अगर जागतां अति-
क्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार अयो होय तेनो मिच्छामि दुक्कम् दउवुं.
ए प्रकारे पूर्वापर संबंध करवो.

मिछ्यादर्शनना परिणाम उतां आ लोकने विषे अथवा परलोकने विषे
सचित्तमां अथवा अचित्तमां तेमज पांच इंद्रियोना (आठ स्पर्श, पांच रस, वे
गंध, पांच वर्ण अने सचित्त अचित्त मिश्र शब्दरूप तेविस उत्तर भेद जेना ठे ए-
हवा) मूल पांच बिषयोमां अज्ञानज सारु के जेथी व्याख्यान आदिकनो परि-
श्रम पद्दे नहीं एहवुं ध्यान थया उतां; क्षेत्रमांथी तरणां प्रमुख नहीं काढे तो
पुत्रो दुःखी अशे एवुं चिंतवनार कोंकणना साधुनी पेठे अनाचार ध्यान थया
उतां; देवपणुं पाम्या पठी बौद्धना दर्शनरूप कुदर्शननी उन्नति करनार सौरा-
ष्ट्र देशना श्रावकनी पेठे बौद्धादिक कुदर्शननुं ध्यान थया उतां; हित शिखा-
मण देतां पण गुरुना उपर कोपायमान थएला कुलवालुकुआदिकनी पेठे क्रो-

धनैः वशं ध्यानं धया वृत्तां; अग्निर्मात्रं करी नाना ज्ञाश्चर्यं सत्यैः वचना व्य-
वहारं करवो पदे तेषु पोताना माननी दानि धाय एम मानी काउसग
ध्याने रदेला बाहुवलीआदिक्नी पेठे, मानने वशं अइ ध्यानं कर्या वृत्ता, मा-
रा वे ज्ञाश्चर्यं मारा उपर केवो स्नेह ठे ते ज्ञोवने मोटे कपटअक्की ज्ञोजा-
श्चर्यं माथे कलंक आवे तेवा वचन बोखनार घनअनीनी पेठे मायाने वशं
ध्यानं धया वृत्ता, कपटं करी निधानने ठेकापो अगारा नाखी निधान लेनार
नंदीसूत्रमा बुद्धिना दृष्टातोमा कदेख वाणीयानी पेठे अथवा सिह केसरिया
ज्ञानयाने मोटे रात्रि सुधी पण गोचरि फरनार साधुनी पेठे लोचने वशं अइ
ध्यानं धया वृत्ता; विष्णुअनीने विषे अतिविकारने धारण करी कामराग करनार
विक्रमयशं राजानी पेठे कामरागने वशं अइ, पोताना पुत्रनुं मरणं साज्ज-
वाथी मरणं पामनार डेमक (दामनीक) ना सासरानी पेठे स्नेहरागने वशं
अइ, दोषचाला पण पोताना दर्शनने सारु समज्जनार, ब्रह्मलोकधी आर्वीने क-

પિલનું દર્શન સારું છે, અને તેથી દેવગતિ મલકે એમ કહેનાર કપિલની પેઠે દ્વિરાગને વશ થઈ ધ્યાન થયાવતાં; યજ્ઞના બહાનાં કરી માતપિતાનો વધ કરનાર અને અનાર્ય વેદ કરનાર પિપ્પ્લાદ પ્રમુખની પેઠે દેવને વશ થઈ ધ્યાન કર્યાવતાં; કૃષ્ણના મોહથી તેના શવને ઠ મહિના સુધી ઉપાખનાર બલખંડની પેઠે, દિગ્મૂલ વની જઈ ધ્યાન કર્યાવતાં; જે એક માતા સોનાને ઇચ્છનાર પઠીશ્રી રાજા પ્રસન્ન થયાવતાં, ક્રોધગમ સોનજીવની વાંઘાશ્રી પણ મન નથી નિવરતું તેમ જાણી સંસારત્યાગી કપિલ રાજર્ષિની પેઠે મલયાને યોગ્ય વસ્તુની ઇચ્છાવશે કરી ધ્યાન થયાવતાં; વિપરીત દૃષ્ટિથી મહાવીર સ્વામિ જગવાનના વચનને પણ ખોટું કહેનાર જમાલિઆદિકની પેઠે મિષ્ટ્યાત્વદૃષ્ટિ કરી ધ્યાન કર્યાવતાં; રાજ્યની મૂંઝાંઝાં કરી પોતાના પુત્રોને જનમ્યા પઠી તરત રાજ્યને અયોગ્ય કરવાને માટે અંગોપાંગ કાપનાર કનકધ્વજ રાજાની પેઠે મૂંઝાંઝાં વશ ધ્યાન થયાવતાં; પરસ્પર સાધુર્ણમાં દેવ ઠે કે સાધુ ઠે એવા સંપૂર્ણ થકી વં-

વેનાંદિ વ્યવહારને મૂકી વેનાર અવ્યક્તવાદી આપાઠાચાર્યના દ્વિત્યોની પેઠે સંશયને આધીન થઈ ધ્યાન કર્યો ઠતા; કપિલના આગઠ, જૈનમા પણ ધર્મ ઢે, અને મારા માર્ગમા પણ ધર્મ ઢે એમ કથન કરનાર મરિચિની પેઠે અન્ય અન્ય વર્ણનની વાઢાણ કરીને ધ્યાન કર્યો ઠતા, ઘણા કાલ સુધી ચારિત્રને પાલીને પઢી ધિપય સુલ્હની લાલસાણ કરી ચારિત્રને ઢેખી વેનાર કર્પરીકની પેઠે ગૃધિ ઘરી ધ્યાન કર્યો ઠતા; વીજાલ્હના ઘનમાલ, સ્ત્રી આદિ વસ્તુઢં વેલ્હી, તેમ યજ્ઞ સ્થાતિ વેલ્હી તે પામધાની વાઢાને વશ થઈ ધ્યાન કર્યો ઠતા, લોઢના સાધવા રૂપ આધાને સાથે લઈ આલેલા નિર્ઘૂણશર્મા ત્રાહ્યણની પાસેથી તે સાધવાને ડ-ઢનાર મૂલ્હેવની પેઠે, તરસ લાગ્યા ઠતા સાધુના સસુદાયની સાથે રેલ્હા ન-વીના સચિત્ત પાણીને ડઢનાર નાહાના સાધુની પેઠે તરસને આધીન થઈ ધ્યાન થપા ઠતા, સુલ્હની પીના થકી રાજગૃધિ નગરીના લોકની સાથે રેલ્હા, અને અનાજ નહીં આપ્યા ઠતા સર્વ લોકને ડિલાણ મારવાને ડઢનાર ડુમક (ત્રિ-

ખારી) ની પેઠે જુલના વશ અહિં ધ્યાન કર્યાં ઠતાં; પોતાના નગરના માર્ગને ખોલનાર ચલ્કલચિરીની પેઠે માર્ગમાં પ્રમતાં ધ્યાન થયા ઠતાં, મહા વગ્ગામાં સનત્કુમાર ચક્રવર્તીને ખોલતા તેના મિત્ર મહેન્દ્રસિંહની પેઠે મહા વગ્ગામાં ધ્યાન થયા ઠતાં; શ્રિણ્દી-નિહાના હૃદયે પરવંશ, અહિં પામના, માંસને પ્રક્ષણ કરનાર સાધુ આદિકની પેઠે નિહાને આધીન અહિં ધ્યાન કર્યાં ઠતાં; નંદિષેણના પ્રવમાં નિયાણુ કરી અયેલા વસુદેવ આદિકની પેઠે નિયાણારૂપ ધ્યાન કર્યાં ઠતાં; પુત્રાદિકના સ્નેહશ્રી સગર ચક્રવર્તી આદિની પેઠે ધ્યાન થયા ઠતાં; કામમાં અતિ લુબ્ધ રાજગૃહિ નગરીમાં રહેનાર કુમારનંદ નામના સોની આદિકની પેઠે કામને વશ અહિં ધ્યાન કર્યાં ઠતાં; પોતાના અપમાન અકી ચિત્તના મલિનપણાને કરનાર પીઠ મહાપીઠની પેઠે અને શુભ્રાન્નજ્ઞના ગુણની પ્રશંસા થયા ઠતાં તેમના ઉપર ઈર્ષ્યા કરનાર સિંહયુદ્ધા ઉપર કાનુસગ ધ્યાને રહેનાર મુનિની પેઠે ચિત્તના મલિનપણાથી ધ્યાન થયા ઠતાં; સ્ત્રિમણી અન્તે સત્યમા-

भाने परस्पर कलह करावनार दुयाघन राजादिकन। पठ कलहुभ विषे प्रीति
थकी ध्यान थया उता; पोताना जाइउतो विनाश थये उते चेना राजानी साथे
युद्ध करनार कोणिक राजादिनी पेठे युद्ध माटे ध्यान कर्या उतां, परस्पर
जाइउमा युद्ध करनार बाहुबलि अने ज़रतनी पेठे मढायुद्ध करवामां ध्यान
थया उता; त्याग करेला जोगने इडनार रदनेमि आदिकनी पेठे धिययसुख-
नो संग मेखववानी इडाथी ध्यान थया उता, तुसि विना अतिशय घनमाल
आदिकना संप्रद करवानी वाठाथी ध्यान थया उतां; घनने माटे ठोकरानो
राज्य सज्जामा न्याय कराववा जनार शेठनी वे स्त्रीउनी पेठे राज्य सज्जामां
न्याय कराववा माटे ध्यान थया उता, तोनानी कौशोने अल्प मूख्ये करी
ग्रहण करनार लोचनंदी आदिकनी पेठे खरीद करवा अने वेचवा माटे ध्यान
थया उता, निरर्थक दीपायन ऋपिने कोप करावनार शाव आदिकनी पेठे प्र-
योजनरहितपणे ध्यान कर्या उता; वरुगुंदांना फलने पण ब्राह्मणना नेत्रधा-
री हाथे करी मसलनार ब्रह्मदत्त घक्वर्चीनी पेठे उपयोग पूर्वक ध्यान कर्या

गतां; कान्तसंग ध्यानमां रक्षा गतां मनेकरी युद्ध करनार प्रसन्नचंद्र राजर्षि-
 नी पेठे अनुपयोगिणी ध्यान अया गतां; एक कर्षक प्रमाण तेल देवाधी दासी
 अएली साधुनी बेहेननी पेठे देवाश्रकी पीमाया गतां ध्यान करतां; सात वखत
 क्षत्रिय रहित पृथ्वी करनार परशुराम तथा एकवीश वखत ब्राह्मण रहित
 पृथ्वी करनार सुभूम चक्रवर्त्तीनी पेठे मातापितादिकना मारवाश्रकी अएला
 बेरशी ध्यान कर्या गतां; नंद राजाना राज्यने ग्रहण करवानी इच्छावाला चा-
 शाक्यनी पेठे राज्यादिक पामवाना वितर्कशी ध्यान अया गतां; निरंतर पां-
 चसें पामानो वध करनार कालशौकरिक कसाइनी पेठे हिंसामां प्रवर्त्तवानुं
 ध्यान कर्या गतां; चंम रुद्राचार्यना आगल हांसी करनार मित्र सहित शि-
 ष्यनी पेठे हास्यश्रकी ध्यान कर्या गतां; हे निमिन्तिआ हुं तने वांडुलुं, एहवी
 रीते वारत्रक ऋषिना प्रते बोलनार चंम प्रद्योतननी पेठे अति हास्य करवा-
 शी ध्यान अया गतां; ब्रह्मदत्त पोताना पुत्र चक्रवर्त्तीने मारवाने इच्छनार तेनी
 सुभ्राता चुल्लुनिनी पेठे अतिरोषशी ध्यान कर्या गतां; कवोर वचनो बोलवा माटे

અંગેર બોલતાં ધ્યાન કર્યાં હતાં; પોતાના જમાફ ગજસુકુમાલના માથા ઉપર
 માટીની શાધની કરી ચેરના અંગારા ઝરીને ગજસુકુમાલને મરણ પમાડ-
 નાર કુપ્પાને વેલી પ્રયત્નાત થઈ મરણ પામનાર તેમના સાસરા સોમિલની
 પેઠે પ્રયથક્કી ધ્યાન કર્યાં હતાં; વર્ષયાલિકામાં પોતાનું રૂપ જોતાં તેમજ પા-
 ટીઆમાં અંગારવતી આલિકના ચિત્તેલા રૂપને જોનાર ચંદ્ર પ્રયોત રાજાલિકની
 પેઠે બીજાનું રૂપ જોતાં ધ્યાન કર્યાં હતા, પોતાના કાલ્યની શકનાલ મંત્રી
 પાસે પ્રવંસા કરાવવાને ઇચ્છનાર વરુચિ ગ્રાહણની પેઠે પોતાની પ્રવંસા કરા-
 વવાનું ધ્યાન થયા હતા, ફરકંડુ મુનિ મહારાજની નિવાને બોલનાર ચાર સ-
 પસ્વીનીપેઠે પરીક્ષમાં બીજાની નિવા કરતાં ધ્યાન થયા હતા; સપ સમક
 હુર્વલિકાપુષ્પમિત્રની ગર્દાને કરનાર ગોષ્ઠામાલિલ નિહવની પેઠે બીજાના
 સમક તેની નિવામાં પ્રવર્ગતાં ધ્યાન કર્યાં હતાં; ધનાલિક પરિપ્રહને માટે વે-
 શાતરોમાં પ્રમનાર ચારુદત્તાલિકની પેઠે ધનધાન્યાલિક પામવાને ધ્યાન કર્યા
 હતા; સુપ્રજા સતીને સ્વોદું કલંક વેનાર તેની સાધુ નણવાલિકની પેઠે બીજા-

ज्ञापरिणामना वलथी अशुभ ध्यान करनार कृष्ण आविकनी पेठे कर्मना न-
वयना प्रबलपशाथकी ध्यान कर्या वता; आर्यमंगु आचार्यनी पेठे मानपूजा-
विकरूप ऋद्धिो अग्निमान करी ध्यान कर्या वता, तेमज सारा भोजन म-
लवारूप रसगारवे करी ध्यान कर्या वता; तेमज पुत्रलिक सुखना अग्निमान-
थी सात्तागारवे करी ध्यान कर्या वतां, अविरति सारी, एम जाशी वारंवार
चारित्रना परिणामने ठोनी वेनार भेत्तार्यमुनि आविकनी पेठे अविरतिनुं ध्या-
न कर्या वता; चित्र नामना पोताना जे साधु तेमणे वार्या वतां पण चक्रय-
त्तिनी ऋद्धि भोगव्या विना मोक्ष पण इवतो नथी एम कहेनार ब्रह्मवत्त च-
क्रवर्तिना जीव सन्नूतिनी पेठे संतारना सुखनी इष्टासहित मरण करतां
ध्यान थया वता; सुता अगर जागता जे भेने कोइ विवससबंधी तेम रात्रि-
संबंधी ज्ञानाविकमां अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय
तेनो मित्राभि दुष्कर्मो वढवुं. अतिक्रमाविकनुं स्वरूप नीचे आपेलारात्रिभो-
जनवतना अतिक्रमाविथकी समजवुं. जेम कोइए रात्रिभोजननुं घत कर्युं

હોય તેને કોઈ માણસ નિમંત્રણા કરે તે વચ્ચે નિષેધ ન કરે તો અતિક્રમ થાય, જો યાવાની જગ્યાએ જવાને મગલાં ખેરે તો વ્યતિક્રમ થાય, યાવાની વસ્તુ લેતાં થકાં અતિચાર અને તે વસ્તુ મુલમાં નાણ્યા ઢતાં અનાચાર થાય. આ પૂર્વે કહેલાં ધ્યાનોનું સ્વરૂપ, તેનાં દૃષ્ટાંતો અને અતિક્રમાદિનું વિશેષ સ્વરૂપ અન્ય ગ્રંથોથી જાણવું. ઘણો વિસ્તાર થવાના પ્રયત્ની અહીંઆં લખ્યું નથી. આ ધ્યાન સંવંધી મિઝામિ ડુક્કર દેવાનો વિષય વાલપંક્તિ મરણમાં તથા પંક્તિ મરણમાં સમાનજ છે. હવે દેવતાદિકની અગર નદી રોગાદિકની આપદમાં પડેલો જીવિતમાં સાપેક્ષ એકવો ગ્રંથવિહારિ સાધુ જેવી રીતે સાકાર પ્રત્યાખ્યાન કરે તે વિધિ વતાવવાને પ્રથમ મંગલાચરણની ગાથા કહે છે.

એપ કરોમિ	પ્રણામે	જિનવરહપમસ્ય	વર્ધમાનસ્ય ॥
એસ કરેમિ	પણામે,	જિણવરવસહસસ	વધ્નમાણસસ ॥
આ હું કરું છું	નમસ્કાર	જિનને ત્રિપે સુંદર દુપમસયાન	વર્ધમાન સ્વામીને ॥

ज्ञेयार्थां च जिनानां सगणधराणां च सख्या ॥ १० ॥
 सेसाणं च जिणाण, सगणहराणां च सध्वेसिं ॥ ११ ॥
 बाकीना पण ऋपधेवादि तीर्थकरोने गणधर सारित्ते सर्वे ॥ १२ ॥
 ज्ञावार्थः—आ हु सागारिक अणसण करवाने तइयार थयो उतो अवधि-
 ज्ञानिआदिक जे जिन तेमा श्रेष्ठ (जे सामान्य केवली) ते जिनवर तेमां वृषभ
 समान वर्धमान स्वामिने प्रणाम करवुं, वली गणधर सहित बीजा पण ती-
 र्थकरोने प्रणाम करवुं. ॥ ११ ॥

दवे नमस्काररूप मंगलाचरणा करी व्रतनो उच्चार करवा कहे ठे.

सर्व	माणारयं	प्रसाहयामि इति	अलीफवचन	च ॥
सर्व	पाणारंभं.	पञ्चस्त्रामिति	अलियवयणं	च ॥
सर्व	माणिओना आरमने	पञ्चपुत्रु	आ प्रकारे सर्वं मृपापादने	॥
सर्व-	मदचादान	मैथुन-	परिग्रह	चैव ॥ १२ ॥
सर्व-	मदित्रादाणं,	मेहुन्न-	परिग्रह	चैव ॥ १३ ॥
सर्व	अदचादाने	सर्वं मैथुने	सर्वं परिग्रहे	॥ १२ ॥

॥ १६ ॥

प्रावार्थः—सूक्ष्म अने वादर बन्ने प्रकारना सर्व प्राणिनना आरंभनु प-
 च्छाखाण करुंतुं, तेवीज प्रकारे सूक्ष्म वादर सर्व मूढावादनुं पच्छाखाण करुंतुं.
 सर्व वादर अने सूक्ष्म बन्ने कोइए नहीं आपेलाने लेवानुं पच्छाखाण करुंतुं. दे-
 वता, मनुष्य, तिर्यंच संबंधी सर्व मैथुननुं त्रिविध त्रिविध पच्छाखाण करुंतुं.
 सर्व धनधान्यादिक बाह्य नव प्रकारना परिग्रहनुं तथा मिथ्यात्वादिक चण्ड
 प्रकारना आचर्यंतर परिग्रहनुं पच्छाखाण करुंतुं. चशब्दशकी बीजां पण शेष
 रहेलां सर्व पापस्थाननुं पच्छाखाण करुंतुं. ॥ १२ ॥

व्रतोनो उच्चार कर्या पठी थयेला चैरने वोसरावी, आशाननुं आकाशधी
 अनंतगयापणुं होवाधी तेने पण वोसरावी समाधि अंगीकार करे ठे.

साम्यं	मे	सर्वभूतेषु	चैरं	मम	न	केनचित् ॥
सम्मं	मे	सर्वभूतेषु,	चैरं	मज्झ	न	केणइ ॥
विप्रपणुं	मारे	सर्वप्राणि विप्रे	चैर	मारे	नथी	कोप्ती साथे ॥

આસાન - વોસિરિત્તાણં,

સર્વં વાંછાઓને ત્યાગ કરીને

સમાહિમણુપાલાદ ॥ ૧૩ ॥

સમાધિને દુ રાહુછું ॥ ૧૩ ॥

આવાર્થ.—સર્વ જીવોને વિષે મોરે મિત્રપણું છે, કોઈ જીવની સાથે મોરે શત્રુપણું નથી. સર્વે ગ્રપકરણ, સ્વજનગણ અને શરીર સંબધી અન્નિલાપોને ત્યાગ કરી વિનય, શ્રુત, તપ અને આચારરૂપ ચાર પ્રકારની સમાધિને ઇંગી-કાર કરુંતુ ॥ ૧૩ ॥

હવે પ્રાહારાદિ તેમજ મમતા વોત્સરાવો સર્વેને સ્વમાવે છે

સર્વં વાઘારવિધિ

સદ્માઃ

ગારાન

કપાર્યાદ્ય ॥

સંઘં વાહારિવહિ,

સત્રાન

ગારવે

કસાદ્ય ઇ ॥

સર્વં આશરના મેદને

ચાર સદ્માઓને

અળ ગારવેને તેમજ ચાર કપાર્યેને ॥

સર્વં એવ મમત્તં

ત્વર્જામિ

સર્વં સમપાર્યામિ ॥ ૧૪ ॥

સઘ એવ મમત્તં,

ચદ્મિ

સઘં સ્વમાવેમિ ॥ ૧૪ ॥

સર્વં પણ મમતાને

તરુછું

સર્વેને સમાનુછું ॥ ૧૪ ॥

ખાવાર્થ:-ચારે પ્રકારના સર્વ આહારને ત્યાગ કરું. આહારાદિક ચાર અગર દશ સંજ્ઞાનો ત્યાગ કરું. ત્રણ ગારવ તથા ચાર કષાયોનો ત્યાગ કરું. સર્વ પદાર્થની મમતાનો પણ ત્યાગ કરું, અને સર્વ જીવોને खमाવું. ॥૧૪॥
 સર્વ જીવોને खमाવ્યા પછી આરાધના કરવા ગાથા કહે છે.

भवेत् अस्मिन् समये उपक्रमः जीवितस्य यदि मम ॥
 हुज्जा इमंमि समये, नवक्कमो जीविअस्स जइ मज्झ ॥
 होय आ अवसरमां उपक्रम (नाश) आउखानो जो मारा ॥
 एतत् प्रत्याख्यानं विपुला आराधना भवतु ॥ १५ ॥
 एअं पच्चक्काणं, विज्जला આરાહણ હોહ ॥ ૧૫ ॥
 આ પચ્ચલાણ થયારે આરાધના હો ॥ ૧૫ ॥

ખાવાર્થ:-આ અવસરને વિષે જો કદી મારા આયુષ્યનો વિનાશ ધ્યા-
 તો આ પૂર્વે કહેલું સર્વ પચ્ચલાણ અને વિસ્તારવાલી જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રની આ-

જેણે સાગાર પચ્ચલાણ કયું ઠે એહવો સાધુ શું કહે તે વતુંવે ઠે.

સર્વદુઃખમહીષ્યઃ

સિદ્ધેશ્વરઃ શ્રીત નમઃ ॥

સઘડુસ્કપહીણાણં,

સિદ્ધાણં અરહત્ત નમો ॥

સર્વદુઃખ સપ યયાં ઠે જેમનાં એવા

સિદ્ધોને અરિહત્તને નમસ્કાર હો ॥

અરથાપિ

‘જિનમદ્ધસં

મત્પાસ્યાપિ ચ પાપક ॥ ૧૬ ॥

સઘદ્દે

જિણપત્રત્તં,

પચ્ચસ્કામિ અ પાવર્ગં ॥ ૧૬ ॥

સઘદુ છુ

જિનેશ્વરે કરેલુ તલ પચ્ચુલુ

પાપકાર્યને ॥ ૧૬ ॥

જ્ઞાવાર્થ.—જન્મ મરણાદિક સર્વ સંસારમા થતા દુઃખ જેમના કપ પા-
મેલા ઠે એહવા સિદ્ધોને અને ચોત્રિલા અતિશયરૂપ લક્ષ્મી તથા-ઈંદ્રોણ કરેલી
પૂજાને યોગ્ય એવા અરિહત્તને નમસ્કાર હો. જિનેશ્વર જગવાને કહેલા ક્વચ
ગુણ પર્યાયરૂપ તત્ત્વને સઘદ્દું, અને સર્વ પાપકાર્યનું પચ્ચલાણ કરલું. ॥ ૧૬ ॥

વલી વીજું જે કહે તે વતાવે ઠે.

नमोस्तु धूतपापेभ्यः सिद्धेभ्यश्च महर्षिभ्यः ॥
 नमुद्युधुञ्चप्रपावाणं, सिद्धाणं च महेसिणं ॥
 नमस्कार हो जेमनां पाप क्षय थायां छे एहवा सिद्धेने अने महा ऋषिओने ॥
 संस्तारं प्रतिपद्ये यथा केवल्लिदेशितं ॥ १७ ॥
 संथारं पन्निवज्जामि, जहा केवल्लिदेशितं ॥ १८ ॥
 संथाराने अंगिकार करुंछुं जेम केवल्लिए वताव्या छे तेम ॥ १७ ॥
 भ्रावार्थः—जेमनां पाप नाश पामेलां ठे एहवा सिद्धेने अने महा ऋषि-
 न्ने तेमज उपलक्षणी तीर्थकरने नमस्कार हो. जेवी रीते अनशन करती
 वखते माझ आदिकनो संथारो केवल्लि भगवाने वताव्यो ठे तेम हुं ते संथा-
 राने अंगीकार करुंछुं. ॥ १८ ॥
 अनशन अंगीकार करतो गतो हुं कहे ते वतावे ठे.
 यत्किंचिदपि बुद्ध्यस्ति तत्सर्वं व्युत्सृजामि त्रिविधेन ॥
 जं किंचिचि विदुषश्चिप्रं, तं सर्वं वोसिरामि त्रिविहेणं ॥
 जे कंइपण खोटं आचरुं होय ते सर्वे वोसिराहुं छुं मनबं, कायाये करी ॥

ज्ञावार्थः—जे पात्रादि उपकरणरूप बाह्य उपधि अने कथायादिक अन्त्य-
तर उपधि अने भोजन सहित शरीरादिक उपधि ते सर्वे मन वचन कायाये
करीने, ज्ञावन्त्री वोसराबुलुं. ॥ १९ ॥

फरी पण अनशन अंगीकार करनार शुं वोसिरावे ते केहे ठे.

सर्वे प्राणारंभं मत्गारुयामिदिति अलीकवचनं न ॥

संघे पाणारंभं पञ्चस्वामिति अलियवयणं च ॥

सर्वे प्राणिओना आरंभने पचसुलुं एज प्रकारे असत्य वचनने पण ॥

सर्वे मदचादाने मैथुन परिग्रहं चैव ॥ २० ॥

सद्य—मदिन्नादाणां, मेहुन्न परिग्रहं चैव ॥ २० ॥

सर्वे अदत्ता दानने मैथुन परिग्रहने पण ॥ २० ॥

साम्भं ये सर्वभृतेषु वैरं मय न केनचित् ॥

सम्मं मे सद्यभूषु, वैरं मद्य न केणइ ॥

प्रियवर्णं मारे सर्वे प्राणीभ्योऽस्मि वैरं पारे नगी नली मारे ॥

आशा व्युत्पद्यते ॥ २२ ॥ मनुष्यान्वय प्रत्ययः ॥
 आसाञ्च वासिरिक्ताणां, समाहि मणुपालये ॥ २३ ॥
 वीर्याञ्चो वीर्याविवे मणीष पालुतु ॥ २४ ॥

आचार्य — पहेलां सागर पञ्चखाणना अधिकारमा वीजी अने वीजी
 गाथा कथा उता पण अद्दीक्षां निरागार पञ्चखाणनो अशिकार होवाथी फरी
 कदेवामा पुनरुक्त वीर्य नथो, तेमज तेनो आचार्य पहेला विस्तार सद्धित लखेलो
 होवाथी फरी लखयो नथो, माटे ते पूर्वथी जोइ लेयो ॥ २४ ॥

वली फरी शु कदे ते वतावे ठे.

राग	वंध	प्रक्षेप	स्व	दीनभारता	॥
रागं	बंधं	पञ्चसं च,	ह्रस्वं	दीगन्नावयं,	॥
रागने	यथना हेतु भूत तेमज देपने		ह्रस्वे	रांरूपणने	॥
उत्पुक्त	अप जोरु	राति	अरति	च व्युत्पन्नोपि	॥ २२ ॥
उत्पुक्तं	मयं सोग.	रद्धं	अरद्धं	च वोसिरे	॥ २३ ॥
चपलपणु	अप जोरु	रांत	अरतिने	अने चोविराजु छु	॥ २४ ॥

જાવાર્ય:—વસ્તુનું માં પ્રીતી કરવા રૂપ રાગ તથા મત્સર જે બંધના કારણજૂત છે તેને, માન પૂજાનો સંજ્ઞવ મનમાં રાખી જે હર્ષ થાય છે તેને, અને ક્રોધાદિ થકી અપમાન થયા વતાં ગરીબાદપણું જે ધારણ કરવું તે, અને અતિ દુઃખ થયા વતાં જલદી મરણને ઇચ્છવારૂપ નુત્સુકપણું, દેવતાદિકના નુપસર્ગો થયા વતાં જે નય અને કષ્ટ, વસ્તુનું ના વિયોગો વતાં જે શોક થાય છે તે, અને વાંછિત ક્ષેત્રાદિક વિષયમાં જે રતિ નુત્પન્ન થાય છે તે, તથા અનિષ્ટ ક્ષેત્રાદિકમાં જે મનમાં અરતિ થાય છે તે સર્વ ત્યાગ કરું હું. ॥ ૨૨ ॥

વઠી અનશન અંગીકાર કરનાર સંસારના કારણજૂત મમતાદિક વોસ-
રાવી મોક્ષના કારણજૂત નિર્મમત્વ જાવમાં રહી વાકી જે વોસિરાવે તે કહે છે.

મમત્વં	પરિવર્જયામિ	નિર્મમત્વ-	મુપસ્થિતઃ ॥
મમત્તં	પરિવિદ્યામિ,	નિર્મમત્તં	ઉવઘ્નિત્ત ॥
માનનાન્ને	ત્યાગ કરું હું.	અમતા રહિતપણમાં	તત્પરિવર્જ્યો હતો ॥

આત્મપન ચ મે આત્મા અવશેષ ॥૨૩॥
આલંબણં ચ મે આયા, અવશેસં ચ વોસિરે ॥૨૩॥

આત્મપન યૂત વલી ધને આત્મા છે શીંચા સર્વ પદાર્થને વોસરાયુ હું ॥ ૨૩॥
જ્ઞાવાર્થઃ—આ મારું, આ મારું, આ પ્રકારનો જે મમત્વજાવ તેને ‘કાફ-
ણ મારું નહિ, કાફણ મારું નહિ’ આ પ્રકારના નિર્મમપણને આશ્રીને રહ્યો
વત્તો વર્જી હું.

આ સંસારમા મને હુર્ગતિના હુઃસયી અને સંતારના પરિઘમણથી મુકાવ-
વાને માટે મારો આત્માજ આલંબનજૂત (ટેકારૂપ) છે. વાકી જે સર્વ ઘન કુ-
દુંબ અને ઠરીરાવિક તે સર્વનો ત્યાગ કરું હું. ॥ ૨૩

હેવં કયા કયા કાર્યમા આ આત્માને આલંબનજૂત કરવો તે કહે છે.

આત્મા હુ મમજાને આત્મા મમ દર્શને પરિને વ ॥
આયા હુ મહંનાણે, આયા મે દંસણે ચરિત્તે અ ॥
આત્મા વિશ્વે મને જાનના આત્મા ધને દર્શનમા અને ચારિત્રમા ॥

आन०
॥११॥

आत्मा प्रत्याग्र्याने आत्मा दम मंगमे गंगे ॥ २४ ॥
आया पद्मरक्षाणे, आया मे संजमे जोगे ॥ २४ ॥
आत्मा पचरुसागने विपे आत्मा मने संजम मंगमे विपे आलंवन छे ॥ २४ ॥

भावार्थः—आत्माज मने ज्ञानगुण मेलववामां आलंवन थाउ, जे मा-
टे आत्मानि साहायथी तेमां रहेलां ज्ञानादिक प्रगट थाय ठे माटे ते आलंवन
छे, आत्माज मने सम्यकत्वने विपे आलंवन थाउ, आत्माज चारित्रने विपे प-
ण आलंवन थाउ, पञ्चाकाश करवामां पण आलंवनभूत आत्माज थाउ, अने
संजमव्यापारमां पण मने आत्माज आलंवन थाउ. ॥ २४ ॥

द्वे ममत्वभाव रहित त्रयो वतो एकत्वभावना भावे ते कहे ठे.

एकः व्रजति जीवः एकश्चापपश्यते ॥
एगो वञ्चइ जीवो, एगो चतुर्ववञ्चइ ॥
एकन जायछे जीव, एकन निश्चये उत्पन्न भायछे निश्चये

एकस्य चैव मरण एकः सिद्धयति नारजः ॥ २५ ॥

एगस्स चैव मरणां, एगो सिम्वद् नीरुत्त ॥ २५ ॥

एकनेज मरण पण थायछे एकलोने सिद्ध थाय छे कर्म रहित ययो छतो ॥ २५ ॥

ज्ञावार्थः—अन्य अन्य गतिमा पण आ जीव एकलोने जाय ठे. अने मनुष्यपण पण एकलोने उत्पन्न थायठे. मरण पण एकद्वानेज थाय ठे, अने कर्मरूप रज रहित ययो उतो एकलोने सिद्धिपव पामेठे. ॥ २५ ॥

एको मे वास्तव आत्मा ज्ञान- दर्शन- सयुक्तः ॥

एगो मे सासन् अप्पा, नाण- वंसण- सजुत्त ॥

एक मारो वास्तवो आत्मा छे ज्ञान दर्शन सहित एवो ॥

शेषा मे पाप्मा भावाः सर्वे सयोगलक्षणाः ॥ २६ ॥

सेसा मे बाहिरा ज्ञावा, सवे संजोगलक्षणा ॥ २६ ॥

बाकीना मारे वाप पदार्थो सर्वे सवयमात्र स्वरूपवाला छो ॥ २६ ॥

ज्ञावार्थः—ज्ञान दर्शन सहित मारो आत्मा ते एकज वास्तवो ठे अने

વીજા સંધનકુટુંબાદિક પદાર્થોં તો પંચીના મેલાપ સરલા કણવાર જેનો સંબંધ રહે તેવા છે. ॥ ૨૬ ॥

આ જગત્ને વિષે પુત્રલનો સંબંધ સર્વે હુઃખદાયી છે તે દેખાતે છે.

સંયોગમૂલા

જીવિન

માત્રા

દુઃખ-

પરંપરા ॥

સંજોગમૂલા

જીવિણ,

પત્તા

હુઃખ-

પરંપરા ॥

સંબંધ છે મૂલ જેનું

પૃથ્વા જીવને

માત્ર યદ

દુઃખની

પરંપરા ॥

તસ્માન્ સંયોગસંબંધ

સર્વ

ત્રિવિધેન

બુત્તમૃજામિ ॥ ૨૭ ॥

તમ્હા સંજોગસંબંધ, સંબં

તિવિદ્ધેણ

વોસિરે ॥ ૨૮ ॥

તે માટે પુદ્ગલસંયોગને

સર્વ

મનવચન કાયાયે કરી

વોસસાંહું ॥ ૨૭ ॥

જ્ઞાવાર્થઃ—આ સંસારમાં જીવો જે હુઃખની શ્રેણી પામ્યા છે તેહું પુદ્ગલિક પદાર્થનો સંબંધજ મૂલ કારણ છે. તે માટે સર્વ પુદ્ગલિક પદાર્થ સંયોગને મન વચન કાયાણ કરી ત્રિવિધે ત્યાગ કરું. ॥ ૨૮ ॥

હવે જે પ્રમાદ પેદેલાં ગ્રયા દોષ તે પરિક્રમવા માટે કંજેરે.

मूल गुणो

मूलगुणो

मूल गुणो

तम

तमहं

ते इ

जावार्थ.-जे में

वि उन्नरगुणो

काल संवधी

बीजा

सप्त भयानि

सप्त नए

सात मय

उत्तरगुणो

उत्तरगुणो,

उत्तर गुणो

निदाभि

निंदे,

निंदु पु

जावार्थ.-जे में पाच

वि उन्नरगुणो

काल संवधी

बीजा

सप्त भयानि

सप्त नए

सात मय

जे मया नाराधिताः

जे मे नाराहिया

जे में न आराध्या

निदाभि

निंदे,

निंदु पु

जावार्थ.-जे में पाच

वि उन्नरगुणो

काल संवधी

बीजा

सप्त भयानि

सप्त नए

सात मय

वे मया नाराधिताः

जे मे नाराहिया

जे में न आराध्या

निदाभि

निंदे,

निंदु पु

जावार्थ.-जे में पाच

वि उन्नरगुणो

काल संवधी

बीजा

सप्त भयानि

सप्त नए

सात मय

वे मया नाराधिताः

जे मे नाराहिया

जे में न आराध्या

निदाभि

निंदे,

निंदु पु

जावार्थ.-जे में पाच

वि उन्नरगुणो

काल संवधी

बीजा

सप्त भयानि

सप्त नए

सात मय

॥७३॥

आशातना स्वयस्त्रिशतं रागं द्वेपं च गर्हामि ॥ २९ ॥
 आप्रसंगण तित्तीसं, रागं दोसं च गरिहामि ॥ ३० ॥

आशातना तेजीभ राग अने द्वेपने गर्हुछुं ॥ २९ ॥
 असंगम-मज्ञान मिथ्यात्वं सर्व-मेव च ममत्वं ॥

आसंजस-मन्नाणं, मिहत्तं सब-मेव य ममत्तं ॥
 अविनिर्दिष्ट अज्ञानने मयं निश्चे ममताने ॥

जीवेगु अजीवेगु च तन्निदायि तच्च गर्हामि ॥ ३० ॥
 जीवेसु अजीवेसु अ, तं निंदे तं च गरिहामि ॥ ३० ॥

जीयमां अने अजीयमां ते निन्दुछुं अने ते गर्हुछुं ॥ ३० ॥

भावार्थः—दुष्कालादिकमां केवी रीते आजीविका अशे एवो जे ज्ञय ते
 आजीविकाज्ञय, मनुष्यने मनुष्यश्री ज्ञय ते आ लोक ज्ञय, तथा मनुष्यने
 देवतादिअकी ज्ञय ते परलोक ज्ञय, धन माल जे पोतानी पासो होय ते रखे
 कोइ चोर प्रमुख लइ न जाय एवो जे ज्ञय ते आदान ज्ञय, सुख-समां एक-

લા વેળા વતાંજ જે નિમિત્ત વિનાજ પ્રય થાય છે, તે અકસ્માત પ્રય, તીવ્ર
રોગાદિક થયે વતે હું મરી જશ, આ પ્રકારનો જે મરણ પ્રય, તેમજ કોઈ-
ક અકાર્ય કરી લોકો જાણશે તો અપકીર્તિ કરશે આવો જે પ્રય તે અપજ-
માન તે પ્રથમ જાતિમદ, મારું કુલ ઉત્તમ છે આ પ્રકારનો જે અપ્રિ-
યમદ, વધાર કરતાં હું વધારે વલયાન હું આ પ્રકારનો અપ્રિમાન તે કુ-
ધાન્યાદિક જે જોઈએ તે સર્વ મને મલે છે આ પ્રકારનો જે અપ્રિમાન તે
મારી બુદ્ધિ ઘણી સારી છે આ પ્રકારનો જે મદ તે લાજમદ, ધન-
દું પ્રિય લાગું આ પ્રકારનો અપ્રિમાન તે બુદ્ધિમદ, સર્વ જનોને
વધારે છે આ પ્રકારનો જે મદ તે વાહ્યખ્યકમદ, તથા મને શ્રુત જ્ઞાન
મદ, આદારસંજ્ઞા, પ્રયસંજ્ઞા, મેથુનસંજ્ઞા, અને પરિગ્રહસંજ્ઞા રૂપ ચાર સંજ્ઞા,
ઋદ્ધિગારવ, રસગારવ, અને સાતાગારવ રૂપ ત્રણ ગારવ; અરિદંતની આજ્ઞાતના

પ્રમુખ તેત્રીશ આશાતના; તેમજ રાગ અને દેષ સર્વની ગુરુ સાથે નિંદા કરું. ॥ ૧૫ ॥

સર્વ ભૂત પ્રકારની અવિરતિ સર્વ જ્ઞાન સર્વ પાંચ પ્રકારનું મિષ્ટાત્વ અને સર્વિય દુઃખો તથા પ્રતિષ્ઠા તથા ગર્વનાં બે સર્વ મમત્વ એ પેદેલાં કહેલા સર્વની દાતારત્વને નિંદા કરું. એજ ગુરુ સાથે ગિંધા કરવારૂપ ગર્હ કરું. ૩૦

દો નિંદા યોગ્ય કરો. હિંદા યોગ્યનો સંગ્રહ કરી વતાવે છે.

નિંદા નિંદનીય ગર્હિય ચ યદ્ય મે ગર્હનીય ॥

નૈવમિ નિંદણિજ્ઞ, ગર્હિમિ જ્ઞા અંચ મે ગરહણિજ્ઞ ॥

નિંદુ નિંદયા યોગ્ય ગર્હુ ને જે મને ગરહવા યોગ્ય તે ॥

નાતોચયારિ ચ તર્વ અર્થતરં વાણં સપથિ ॥ ૩૧ ॥

દાતારોમિ જ્ઞા રાત, અન્નિતરં વાહિરં જ્ઞાહિ ॥ ૩૧ ॥

આજેકું તર્વ અન્નતર અન્ન વાહ ગાયને ॥ ૩૧ ॥

નાતારો-દાતારાન્ને નિંદા કરવા યોગ્ય જે જે હુરાચરણ કર્યું હોય તે

ગર્હુદું સર્વ નિવવા યોગ્ય અને ગર્દેવા યોગ્ય ગુરુના સમીપે આલોવું. મનમા
 કુદ્ધ ધ્યાન કરવારૂપ આન્યંતર માયા અને વાહ્યથી પ્રાણિનો વિનાશ કરવા
 આદિમા માયા તે પણ ગુરુના સમીપે આલોવું. ॥ ૩૧ ॥

હવે પોતાથી ઇચ્છવા વૂણ ગુરુના આગલ કેવી રીતે આલોવવાં તે બતાવે.

યશઃ શક્તઃ શલ્યન્દઃ કાર્યકાર્યેષુ ઋતુક મળતિ ॥

જહુ બાહ્યો જંપતો, કજ્જમકજ્જંવ ઝજ્જુઝ્રં નણદ્ ॥

લેવ શક્તક શોભતો છતો કાર્ય અને અકાર્ય સરુપણે કહે છે ॥

તદ તથા આલોચયેદ માયામૃષા મમુષ્ય ॥ ૩૨ ॥

તે તહ આલોક્ષજ્ઞા, માયામોસં પમુત્તૂણં ॥ ૩૨ ॥

જે શપને તેવી રીતે આલોચે માયા મૃષાવાદ શૂનીને ॥ ૩૨ ॥

જ્ઞાવાર્થ - જેમ વાહક પોતાના માવાપના આગલ વાત કરતો હતો કા-
 ર્ય અકાર્ય જે કરી આવ્યો હોય તે સર્વ કહે છે; પરંતુ આ કહેવા યોગ્ય છે,
 આ કહેવા યોગ્ય નથી, એમ વિચારતો નથી તેમ જે આત્મહિતાર્થો હોય તે

पण कहेवा योग्य न कहेवा योग्यनो विभाग न पारुतां जे ओहुं अगर
घणुं पाप जेवी रीते सेव्युं होय तेवी रीते युक्ति सहित जे जुहुं बोलवारूप
माया मृषापाद ते ठोमनीने कहे; परंतु आबुं माहं उत्तम कुल प्रसिद्ध ते हुंपण
गुणी तरीके प्रसिद्ध हुं अने आबुं करेलुं पाप केम प्रगट करं एम विचार
करी तेलुं पाप गुरुना आगल आलोअण लेतां गोपवे नही. ॥ ३५ ॥

कपट रहितपणे आलोअणने आपनारना गुणो बतावे ठे.

ज्ञाने दर्शने च तपसि चारित्रे च चतुर्विधि अकंपः ॥
नाणंमि दंसणंमि अप्र, तवे चरित्ते अप्र चउसुवि अकंपो ॥
ज्ञावने विपे सम्यत्त्वने विपे तपने विपे चारित्रने विपे अचलायमान ॥
धीरः आगम- कुशलः अ- परिस्रावी रहस्यानां ॥ ३३ ॥
धीरो आगम-कुसलो, अप्र-परिस्सावी रहस्साणं ॥ ३३ ॥
धीर आगममां कुशल- नहिं कहेनार (कहेला) गुप्त दापनो ॥ ३३ ॥

જ્ઞાનાર્થ—જે મતિ શ્રુત અર્વાધિ મન.પર્યેવ અને કેવલ રૂપ.પાંચ પ્રકાર-
 ના જ્ઞાનમા તેમજ ઔપક્રમિક, ક્ષાયોપશમિક, ક્ષાયિકરૂપ, અગર કારક,
 રોચક અને વીપકરૂપ ત્રણ પ્રકારના સમ્યક્ત્વમા તેમ ઠ પ્રકારનો વાહ્ય અને
 ઠ પ્રકારનો આખ્યંતર એ વાર પ્રકારના તપમા તેમજ પાચ આશ્રવતુ રોકતુ,
 પાચ ઈન્દ્રિયનું ધ્વન, ચાર કયાયનો જય અને ત્રણ વંનના ત્યાગ રૂપ સત્તર
 પ્રકારના સંજમમા એ ચારેમા.પણ કોઈથી ચલાયમાન ન થઈ શકે એવા જે
 હોય, શુધિમત હોય, અગર ધૈર્યતા ગુણવાલા હોય, વત્સર્ગ અપવાદ માર્ગને વ-
 તાવનાર, ઠ હેવસૂત્ર ને ચૂર્ણિપ્રમુખમા કુશલ હોય, અને જે આલોચનારે
 કંઠેલા ગુત રાખવા યોગ્ય પાપો તેને કોઈ અગલ પણ પ્રગટ કરનાર ન હોય
 તેવા ગુરુ પાસે આલોચણ લેવી જોઈએ. ॥ ૧૧ ॥

હવે કોઈ પ્રકારે પણ આલોચણ લેવાના સમયમા અગર પેદેલાં ગુરુનો
 અપરાધ કરેલો હોય તે સમાવે ઠે

રાગેન દ્વેષેન વા યત્ ભવતાં અકૃતજ્ઞતાયા પ્રમાદેન ॥
 રાગેણ દોસેણ વ જં, જ્ઞે અપ્રક્યયજુઝ્ઞા પમાણું ॥
 રાગે કરી હેપે કરી અથવા જ્ઞે તમારુ અહિત અકૃતજ્ઞપણાં કરી અને પ્રમાદે કરી ॥
 યઃ મયા કિંચિદપિ ભગિનિઃ તમારં ત્રિવિધેન ક્ષમયામિ ॥૩૪॥
 જો મે કિંચિવિ જ્ઞણિત, તમહં તિવિદેણં શામેમિ ॥૩૫॥
 વીજાને મેં કંડૂક કહું હોય તે હું મન વચન કાયાં કરી સમાવુંહું ॥૩૬॥

માત્રાર્થઃ—અતિ સ્નેહના વશ થઈ તેમ શિક્ષા આપતી વલતે કોપના વ-
 શથી, કરેલા ઝગગારના ન જાણવારૂપ અકૃતજ્ઞતાં કરીને અથવા તો પ્રમાદે
 કરીને જ્ઞે તમારું અનીષ્ટ ચિંતવ્યું હોય અગર કર્યું હોય તેમજ વીજાને પણ
 જ્ઞે કંડૂ રાગાદિક કારણથી કહું હોય તે મન વચન કાયાં કરી ત્રિવિધે
 સમાવુંહું. ॥ ૩૪ ॥

દવે અનજ્ઞાન કરનાર મુખ્યનું સ્વરૂપ ચિંતવે તે બતાવે છે.

શ્રિશિવ ધ્યાતિ મરણે શામનાં શામયોદિતાનાં પં ॥
તિવિદ્ઢ જાણંતિ મરણં, બાલાણં બાલયં મિયાણં ચ ॥

ગ્રણ મકારનું કરે છે મરણ શામકોનું શામયોદિતોનું ॥

દુલીયે યોદિતમરણે થર કેશલિનઃ પ્રતુષિયતે ॥ ૧૬ ॥

તદ્વયં પંમિયમરણં, જે કેયલિણો આગુમરંતિ ॥ ૩૫ ॥

શ્રીજી યોદિતમરણ ઝેજેકરી કેશલિમો મરણ કરે તે. ॥ ૧૬ ॥

જાગાર્યે - સીર્યકર મદારાજાદ જૈન ઠાસનમાં ગ્રણ પ્રકારનું મરણ કરે
હે. બાલકો (સાંચા અરિત મિષ્ટ્યાલ) ને જે મરણ થાય તે એક બાલ મર-
ણ, (અરિતિ રહેવાથી) બાલ અને (મિષ્ટ્યાલ તથા સ્થૂન અધિરતિ ઝોન્યા-
થી) પંક્તિ, જે શ્રાવક તે બાલપંક્તિ, તેને જે મરણ થાય હે તે ધીજી બાલ-
પંક્તિ મરણ, અંન કેશલિહ જે મરણે કરી મરે હે તે ધીજી પંક્તિ મરણ.
ઘી રીતે ગ્રણ પ્રકારનું મરણ સમજી પંક્તિ મરણે મરવાનો ઉચમ કરવાની
લાસ જરૂર હે. ॥ ૩૫ ॥

આગલ કહેલા પાંચ પ્રકારના મરણોમાંના બાલ બાલમરણ અને પંક્તિ પંક્તિમરણનો સમાવેશ બાલમરણ અને પંક્તિમરણને વિશે હોવાથી અહિંયાં ત્રણ પ્રકારનાં મરણ કહેલાં છે.

અત્તસાધીએ મરનારને જે દુઃખણો શાય તે વતાવે છે.

યે પુનઃ અદ્ય-મદિકા

મચલિતભંજાથ

વક્કમાનાથ ॥

જે પુણ અઠ-મઢપ્રા,

પયલિયસન્નાય

વક્કન્નાવાય ॥

જે વલી આઠ મદવાલા નાશ પામી છેદુદ્ધિ જેમની પૂઢવા જે વક્કપણાને ધારણ કરનાર અસમાધિના મ્રિયંતે ન હુ તે આરાધકા

અસમાધિના મરંતિ, ન હુ તે આરાહગા ત્રણિઆ ॥૩૬॥

અસમાધિણ

મરે છે નથી નિશ્ચે તે

આરાધક

કહેલા ॥૩૬॥

ત્રાવાર્થ:—જે જીવો પેઢેલા કહેલા આઠ મદોને ધારણ કરનાર ઠતાં તેમ જ્ઞાનરૂપ નેત્ર જેને નાશ પામ્યું છે એવા થયા ઠતા અને વક્કપણાને ધારણ કરતા ઠતા મનના સ્વસ્થપણાએ રહિત, મોઢ રાજાને અધીન થઈ મરે છે તે જિનેશ્વર

‘जगवने आराधक केहेला नथी अर्थात् ते प्राणीन विराधक होय ठे. ॥ ३६ ॥

असमाधि ए मरनार आराधक न थाय तो तेने शु थाय ठे ते कहे ठे

मरणे विराधिते देव- दुर्गतिः दुर्लभा च किल बोधि ॥

मरणो विराहि ए देव, - दुर्गई दुष्टहा य किर बोही ॥

मरण विराधे छे देवनी दुर्गति दुर्लभ निधे बोणी ॥

सत्तारआनताः भवति पुनः एव्यरकाले ॥ ३७ ॥

संसारी य आणंतो, हवर पुणो आगमिस्साण ॥ ३८ ॥

सत्तार अनत थाय वली आवता कालमा ॥ ३७ ॥

भावार्थ-मरण विराधे ठे कवाचित् अज्ञान कष्ट कर्यु होय तो देव-
तामा ठेन तरिखा किड्विपि आविकमां उत्पन्न थाय ठे तेम तस्यत्तय पामबु
दु. कर थइ पने ठे, अने आवता कालमां अनत पुद्गल परावर्त्त सुधी संसा-
रमा परिभ्रमण कर्यां करबु पने ठे, माटे मरण वखते अवश्ये चित्तनुं स्वस्थ-
पणुं राखवुं. ॥ ३८ ॥

હવે શિષ્ય ચાર પ્રશ્ન કહે છે.

કા દેવ- દુર્ગતિઃ કા અગ્નોયિઃ

કા દેવ-દુર્ગર્હ કા, અપ્રવોહિ

કઈ દેવની દુર્ગતિ કઈ અગ્નોયિ કયા કારણે

કેન અણંત પારં, સંસારં

કયાકારણે અનંતકાલ સુધી સંસારમાં

પ્રાવાર્થ:-૧. દેવની દુર્ગતિ કઈ સમજવી ? ૨. અગ્નોયિ તે શું ? ૩. શા

કરી વારંવાર સંસારમાં મરવું પડે ? ૪. કયા કારણે કરી અનંત કાલ

હેતુ સંસારમાં જીવ રહેને ? ॥ ૩૬ ॥

હવે પેહેલા પ્રશ્નનો उत्तर કહે છે.

કંદર્પદેવ કલિવપા- પિયોગા

કંદર્પદેવ કિંધિસ, - અગ્નિનગા

કંદર્પ દેવરૂપ દેહદેવરૂપ ચાકર દેવરૂપ

કેન વા

કેણે વ

અગ્નોયિ કયા કારણે

સમારં હિંદતે

હિંમર્હ

ધમે

ઉદ્ધતે

બુદ્ધર્હ

ધાય

જીવઃ ॥ ૩૮ ॥

જીવો ॥ ૩૮ ॥

જીવ ॥ ૩૮ ॥

મરણં ॥

મરણં ॥

મરણ ॥

જીવઃ ॥ ૩૮ ॥

જીવો ॥ ૩૮ ॥

જીવ ॥ ૩૮ ॥

આસુરી ચ સંમોહા ॥

આસુરી અ સંમોહા ॥

દાસરૂપ અને સંમોહ રૂપ ॥

તા: દેવદુર્ગતય:

મેરે

વિરાધિતે

भवति ॥ ३२ ॥

તા દેવદુર્ગર્હન,

મરણ

મિવિરાહિણ

हुंति ॥ ३३ ॥

તે દેવની દુર્ગતિઓ પાંચ

મરણ

વિરાધે હવે

थाय छे ॥ ३२ ॥

જાવાર્થ.—સંજમ પાલતા થકાં જે દાસ્ય કરવાના સ્વભાવવાલા હોય છે તેમને જે દેવતાની ગતિ મલે છે તે કેવળ (મદ્ધકરા સરસ્વા) દેવની દુર્ગતિ કહેવાય છે ૧. સંજમ પાલતા કેવલિ, શ્રુત, સંઘ, ચારિત્ર, ધર્મ આદિની આ-
જ્ઞાતના કરનારને જે દેવતાની ગતિ મલે છે તે કિલ્લિગ્નિક (હેન સરસ્વા) દેવની દુર્ગતિ કહેવાય છે ૨. સંજમ પાલતાં ગ્રન્થાટન આદિ મન્ત્રોને કરનારની જે દેવગતિ થાય છે તે અગ્નિયોગિક (ચાકર સરસ્વા) દેવની ગતિ કહેવાય છે ૩. સંજમ પાલતા કોપ કરનારની જે દેવગતિ થાય છે, તેને આસુરી (દાસ સરસ્વા) દેવતાની ગતિ કહેવાય છે ૪. સંજમ પાલતા ગુન્મર્ગની દેવતા દેવા પ્રમુલે કરી જે દેવગતિ થાય છે તે સમોદા નામની દેવ દુર્ગતિ કહેવાય છે ૫. આ ઉપર બતાવેલી પાંચ દેવતા સંબંધી દુર્ગતિનું મરણના વિરાધનારને પ-

ણ થાય છે. ॥ ૩૯ ॥

હવે અબોધિ શું ? આ પ્રકારનો જે બીજો પ્રશ્ન તેનો उत्तर કહે છે.

મિથ્યા- દર્શન રક્તાઃ સનિદાનાઃ

કૃષ્ણલેશ્યાવગાઢાઃ ॥

મિથ્યા- દંસણરતા, સનિયાણા કિન્હલેસમોગાઢા ॥

મિથ્યા દર્શનમાં રતિવાલા નિયાણા સહિત

કૃષ્ણલેશ્યાવાલા ॥

૨૬ જે પ્રિયંતે જીવાઃ તેષાં

દુર્લભા ભવદ્બોધિઃ ॥ ૪૦ ॥

૨૬ જે મરંતિ જીવા, તેસિં ડુલહાન્નવે બોહી ॥ ૪૦ ॥

આ સંસારમાં જે મરે જીવો તેઓને દુર્લભ હોય બોધિ વીજ ॥ ૪૦ ॥

ત્રાવાર્થ:-જે જીવો આ સંસારમાં મિથ્યા દર્શનમાં રતિવાલા થઈ, તેમજ નિયાણું કરી, તેમજ કૃષ્ણલેશ્યાનાં અધ્યવસાયમાં વર્તતાથકા મરે છે, તેઓને બીજા જન્મમાં બોધિવીજ (મમ્યક્ત્વ) ડુઃખે મળે છે. ॥ ૪૦ ॥

હવે મનુષ્ય સુલભ બોધિપણું કેવા પ્રકારે પામે છે તે બતાવે છે.

सम्यग्दर्शनरक्ता

अभिज्ञाना

शुद्धमेवारागादाः ॥

सम्महंसणरत्ता,

अनियाणा

सुखेदसमोगाढा ॥

सम्यग्दर्शनमां रतिराज्य

नियाणा रतिव

शुद्धमेवारागाला ॥

ये धियेते जीवाः

तेषां सुख्या

भवेत् येषि ॥ ४१ ॥

इह जेमरंति जीवा, तेसिं सुखदा भवे बोही ॥ ४२ ॥

आ संसारमां मे मरे

जीवो देवोने सुख

याप बोधि बीज ॥ ४२ ॥

प्राथम्यार्थ.—जे प्रकारे जिनेम्बर जमवाने नव तत्त्वनु स्वरूप कहुं ठे ते

प्रकारे श्रवण करवा रूप सम्यग्दर्शनमां रतिवाला तेमज नियोणाए रदित तेमज शुद्धलेदयाना अध्यवसायमा वर्तता एहवा जे जीवो आ संसारमा मरे ठे तेनुने बोधिवीज (सम्यक्त्व) सुखे प्राप्त थाय ठे ॥ ४२ ॥

त्रीजा प्रश्नो उत्तर घणो विस्तारवालो होवाणी सूचिकटाह न्याये करी चोथो प्रश्न के अनंतकाल सुधी जीव संसारमा साथी जमे ? तेनो ज-
नर बतावे ठे

જે પુનઃ ગુરુ- પ્રત્યનીકાઃ बहुमोहाः सशबलाः कुशीलाश्च ॥
 જે પુણ ગુરુ-પમિણીઝા, बहुमोहा सशबला कुशीला य ॥
 જે વલી ગુરુના शत्रुभूत घणा मोहवाला दूषण सहित अने कुशील ॥
 અસમાધિના अत्रियंते ते भवंति अनंत- संसारिणः ॥ ४२ ॥
 અસમાધિના मरंति, ते हुंति अणंत-संसारी ॥ ४३ ॥
 અસમાધિण् मरे छे ते होय छे अनंत संसारी ॥ ४२ ॥

જ્ઞાવાર્થઃ--જે જીવો ગુરુના અવગુણ બોલવાએ કરી ગુરુના શત્રુભૂત ઘ-
 તાં તીવ્ર મોહરાજાની વિનંતનામાં વર્તતા ઠતા, તેમજ હસ્તકર્માદિક એક
 વીસ શાસ્ત્રમાં કહેલા સંબલ દોષે કરી સહિત તેમજ હુણ આચારને ધારણ
 કરતા ઠતા ચિત્તના અસ્વસ્થપણાએ કરી મરણ પામે છે, તે અનંત સંસારી
 થાય છે. ॥ ૪૨ ॥

દેવે અનંત સંસારીના પ્રતિપક્ષભૂત શ્રોતા સંસારવાલા કેવી રીતે થાય
 લે, વતાયે છે.

जिनवचने जुरकाः शुल्लवचनं ते कुर्वति भावेन । ॥
 जिणवपणे अपुरत्ता, गुरुवपाणं जे करंति आवेणं ॥
 जिन वचनयो रागवाला गुरु वचन ते करे छे भावे करीने ॥
 अशबला अलिङ्गाः ते भवति परीचससारीणः ॥ ४२ ॥
 असबल असंकिलिङ्गा, ते हुंति परित्ससारी ॥ ४३ ॥
 दूषणरहित पळेसरित तेमो होय छे योदा ससारवाला ॥ ४४ ॥

भावार्थः—उत्सर्ग अपवाद मार्गरूप जिन वचनने विषे अनुराग करता वता,
 गुरुनुं वचन जेछ अति बादर लावी करे छे अने शबलना (मैला चरित्रना)
 एक बीडा बोये करे रहित तेमज खराबपरिणामे रहित होय छे ते ओना
 काल ससारमां रहेनारा होय छे. ॥ ४३ ॥

दूवे बीजो प्रभ के संसारमां वारंवार शा धकी भरवुं पने? तेनो उत्तर
 अठी गाथाए करी कहे छे.

વાલમરણાનિ बहुशः बहुकानि अकासुकानि मरणानि ॥
 बालमरणाणि बहुसो, बहुआणि अकामगाणि मरणाणि ॥
 बालमरणो घणीवार घणीवार इच्छारहित मरणो ॥

મરિષ્યંતિ તે વરાકાઃ જે જિનવચનં ન જાનંતિ ॥ ૪૪ ॥
 મરિહંતિ તે વરાયા, જે જિણવયાણં ન યાણંતિ ॥ ૪૪ ॥
 મરશે તે ગરીવઢા હે જિનવચનને નથી જાણતા ॥ ૪૪ ॥

શસ્ત્રગ્રહણં विषभक्षणं च उबलनं च जलमवेशश्च ॥
 સન્નગ્રહણં વિસન્ન-શ્કણં ચ જલણં ચ જલપ્પેવેસોઞ્ચ ॥
 શસ્ત્રનું ગ્રહણ વિષ ભક્ષણ રહી મરવું દુહી મરવું ॥

अनाचारभांडसेविनः जन्मपरणानुबंधीनि ॥ ४५ ॥
 આણાચારખંડસેવિનઃ જન્મપરણાણુબંધીણિ ॥ ૪૫ ॥
 અનાચાર અધિક ઉપમરણ સેવનાર જન્મમરણની પરંપરા વધારનાર ॥ ૪૫ ॥

उच्चाथास्तयग्लाक न - श्रुवानि धीनि बालमरणाणि ॥

उडुमहेतिरियंमिवि, मयाणि जीवेण बालमरणाणि ॥

उचा नीचा तीर्णो (लोक्या) कर्मा - धीनि बालमरणो ॥

दयानशानसहगत - पदितमरण अनुभरिष्ये ॥ ४६ ॥

दंसणानाणसहगत, पंनियमरणं अणुमरिस्सं ॥ ४६ ॥

दयानशाने सहित एतो पदित मरणे मरीच ॥ ४६ ॥

ज्ञावार्थः—जे जीवो जितेश्वर जगवाननुं वचन रुनी रीते जायता नथी ते रांकजीवो घया बालमरणो अने घयी वखत इहारहितपणे मरणो करडो ४४

ते बालमरणो कया ते बतावे ठे

तीर्थना स्थलोमा जइ तसारनां सुख पामवा माटे अज्ञानपणाथकी जे शब्दे करी मरवुं, तेमज नियाणा सहित अगर कोइ संसारिक पदार्थनी वांछाए अथवा क्रोधादिकना वडा थइ मरवुं, तेमज अग्निमा पुद्गलिक सुखनी इछाए करी सुवर्णनंवी सोनीनी पेठे बलिमखुं अगर पांच घुणी आदिके करी अग्नि-

નો તાપ સહન કરી મરવું. તેમજ તીર્થના સ્થલોમાં જઈ દેવતાની અગર રા-
જાદિકની ઋદ્ધિ પામવા માટે બુઢી મરવું અથવા તો खरा રીયાલામાં પાણી-
માં પ્રવેશ કરી સ્નાન કરવારૂપ કહ્યુંને સહન કરી જે મરવું.

તેમજ પાશ્વર્ણિના વેયો ધારણ કરી લોકોને ઠેતરીને અગર જૈનના સાધુ-
નો વેપ ગતાં પણ હાસ્યાદિકે કરી જિનેશ્વર જગવાને કહેલા તત્વોનું રહસ્ય
પામ્યા વિનાજ અનાચારો સેવી જે મરવું એ ઉપર કહેલાં વાલ મરણો જન્મ
અને મરણની પરંપરાને વધારનારાં છે. આ પ્રકારે વિચારીને ઉત્તમ મુનિ મહા-
રાજા કેવા મરણે મરવાનું ચિંતવે તે વતાવે છે. વાલમરણો અનંત જન્મ મર-
ણને આપનારાં છે એમ સમજી હવે હું વર્ણન અને જ્ઞાન ગુણ સહિત ઠતો જેનું
સ્વરૂપ પ્રથમ કહ્યું છે તેવા પંક્તિ મરણે કરી મરીશ. ॥ ૪૬ ॥

હવે ગુરુ અનશન કરનારને વાલમરણે મરવાથી સંસારમાં જોગવવાં પ-
ડતાં ડુઃખોથ્રકી ત્રય વતાવતા ઠતા પંક્તિમરણે મરવાનો ઉપદેશ કરે છે.

હૃદયેજનક જાતમરણ નરકેડુ વેદનાથ ॥

નૃસિંચણયં જાર્દ,—મરણં નરણસુ વેદપ્રાણનં ઓ ॥

વહેગ કરનાર જન્ય મરણ અને નરકને વિષે જે વણ્ણી વેદનાઓ ॥

પ્રતાપિ સ્માર પાંદિતમરણેન ધ્રિયસ્વ દુદાર્નો ॥ ૪૭ ॥

પ્રજ્ઞાપિ સંનરંતો, પંનિયમરણં મરણુ કિન્હિ ॥ ૪૮ ॥

૫ સમાલ્લભો હસોપશિત મરણે કરી મર દમણા ॥ ૪૭ ॥

જ્ઞાવાર્થ:—જાલમરણ કરીને જે જે નેહંગ કરનારા જન્મમરણ પામ્યો તે તથા નરકને વિષે જે જે અતિક્રાય દુઃખ કરનાર વેદનાનં જોગવી, તે સર્વ સં-જાલતો થકો હમણાં સાવધાન પણ પશિતમરણે મર કે જેથી નેહંગકારી જન્મમરણ અને નરક વેદનાનં ન થાય. ॥ ૪૮ ॥

આવો નપવેશ સાંજલતા ઠતા કદાચિત્ત દુઃખ નત્પત્ર પ્રાય તો તે શ્રવ-સરે જે મુનિ મહારાજા ચિંતવે તે બતાવે છે.

यदि उत्पद्यते दुःखं ततः (तत्सादुर्भावः) द्रष्टव्यः स्वभावनः नवरं ॥
 जइ उपद्यइ दुःखं, तो दठवो सहावउ नवरं ॥
 जो उत्पन्न थाय दुःख तो तेनी उत्पत्ति जोधी सभावयकी विशेष ॥
 किं किं मए न प्राप्तं संसारं संसरता ॥ ४८ ॥
 किं किं मए न पतं, संसारं संसरतेणं ॥ ४९ ॥
 थुं थुं दुःखइ नथी पाम्यो संसारमां भयतां छतां ॥ ४८ ॥

भावार्थः—जो दुःख उत्पन्न थाय तो मुनि महाराजाए रागेद्वेषनी परि-
 णतिनी मंदतारूप आत्मस्वभावमां रही जोया करवुं अने आवो विशेष वि-
 चार पण करवो के आ संसारमां भ्रमण करतां थकां में शुं शुं दुःख नथी सो
 गवुं. प्रथम आवी रीतनां परवशपणे दुःखो अनंती बखत भोगव्यां, पण आ-
 त्मानुं कढयाण थयुं नहीं आ बखत स्ववशपणे ते भोगवी आत्मानुं कढयाण
 थतां वतां मनमां शा मोटे खेद करे ठे. ॥ ४९ ॥

प्रथम वेदनानुज एकली सदन करी एम नहीं. संसारमां वर्ततां सर्व

पुद्गलो आदारपले ग्रहण कर्वा उतांपण, तृप्ति कर नथी, ए प्रकारनी जावना
करवा माटे केहे ठे.

समारचक्रपाले संपीय च पुद्गला मया बहुशः ॥

संसारचक्रवाले, संवेदि य पुग्गला मए बहुसो ॥

सत्तार चक्रां संपेण बळी पुद्गलो में घणीबलत ॥

आहारिलाच परिणामिताच न चार गतलृप्ति ॥ ४२ ॥

आहारिअप्राय परिणा,—मिअप्राय न यहं गनु तत्ति ॥ ४३ ॥

साया तेमज परिणवाव्या मर्ी बळी दु पांम्यो दृष्टिने ॥ ४२ ॥

जावार्थः—अनेक जन्मोमां जमता ठतां चउव राजलोकमां रवेला सर्व

पुद्गलो घली बलत में आदारपले ग्रहण कर्वा, अने परिणमाव्या, पण हजु

सुधी तृप्ति पांम्यो नदीं; तो हवे तृप्ति तेना प्रसंग अकी तो क्याथीज अचानी ?

माटे दे चेतन तारे पुद्गलिक जावोनी इहा करवी ते योग्य नथी. ॥ ४३ ॥

पुद्गलोने मेलववना उचमथी अने तेना जोगथकी तृप्ति अती नथी ए-

મ ગ્રંથકાર આગલ ગાથામાં દૃશંત આપીને દૃઢ કરે છે.

તુષકાઘૈરિવાપ્તિઃ

લવણજલો વા નદીસહસ્રૈઃ ॥

તાણકઠેહિ-વ-અગ્ની, લવણજલો વા નદીસહસ્રેહિં ॥

તરણાં લાકડાંઈ કરી જેમ અગ્નિ અને લવણ સમુદ્ર જેમ નદીના હજારે કરી ॥

નૈપઃ જીવઃ શક્યઃ તર્પયિતું કામમોભૈઃ ॥ ૫૦ ॥

ન ઇમો જીવો સક્ષો, તપ્પેનું કામમોગેહિં ॥ ૫૦ ॥

નહી આ જીવ શક્ય તૃપ્ત કરવાને કામમોગોઈ કરી ॥ ૫૦ ॥

જ્ઞાવાર્થઃ-તરણાં અને લાકડાંઈ કરી જેમ અગ્નિ ધરાતો નથી અને હજારો ગમે નદીનું આવવાઈ કરીને જેમ લવણસમુદ્ર ધરાતો નથી તેમ આ જીવ પણ કામમોગોઈ કરી ધરાતો નથી. તેનો ત્યાગ કર્યા વગર તૃપ્તિ પામે માટે જેમ બને તેમ કામમોગની તૃપ્તિ કરવાને ઇચ્છનાર માણસે કામમોગથકી અવશ્ય નિવર્તીનું જોઈએ. ॥ ૫૦ ॥

આદારની અંદર આસક્તિવાલાં પ્રાણીનું કેવાં દુઃખ પામે છે તે બતાવે છે.

आहारवापसन

भक्त्या

गच्छति सप्तमा

पृथ्वी ॥

आहारनिमित्तेणं,

मह्ना

गच्छंति सप्तमीं पृथ्वीं ॥

आहारनी युद्धिना कारणे करी (लुब्धक्या) मणे जाय छे सातमि पृथ्वीमां ॥

सचिच्च आहारः न समः मन्वसापि प्रार्थयितु ॥ ५१ ॥

सचित्तो आहारो, न स्वमो माणसावि पथ्येच्छं ॥ ५१ ॥

सचिच्च आहार नही योग्य-मने करीने एष मार्चना करवाने ॥ ५१ ॥

जावार्यः-मोटा मछनी पापयमां रदेला पंचेदिय जातिना तंडु-
लीया मछो हुं मोदोदो मछ होउ तो आ बचां माठलांमाथी एकेने मुखधकी
नीकलवा वछं नही, एदवी रीते आहारनी आसक्तिपी दिसा चित्तवतो ठतो
सातमि नरके जाय छे. आवुं तमंजी विचहणोए सचिच्च आहारनी मनधकी
पण प्रार्थना करवी योग्य नथी. ॥ ५१ ॥

इवे गुरुना उपवेशधकी विषयना विपाको जेमणे जाण्या छे एहवा मुनि
महाराज जे चित्तवे ते वतावे छे

પૂર્વકૃતપરિકર્મ:

અનિવાન:

ક્રમ

મતિચુદ્ધિ ॥

પુર્વિકયપરિકર્મો, અનિબ્રાણો કહિકાણ મહુબુદ્ધિ ॥

પ્રથમ કર્યો છે અભ્યાસ જેને નિયાણા રહિત વિચારીને મતિ અને શુદ્ધિથી ॥

પશ્ચાત્ મલિતકર્મય:

સઘ: મરણં પ્રતીચ્છામિ ॥ ૫૨ ॥

પદ્મા મલિતપ્રકસાન, સઘો મરણં પમિત્તામિ ॥ ૫૩ ॥

પછી નાશ પમાડ્યો છે કપાય જેને જલદી મરણ અંગીકાર કરું ॥ ૫૨ ॥

પ્રાવાર્ય:—જઘન્યથી ઠ મહિનાની મધ્યમથી એક વરસની અને ગુલ્ફપથી વાર વરસની સંલેખનાનો અભ્યાસ જેમણે કર્યો છે અને નિયાણા કરી રહિત એટલો થયો હતો તેમજ વર્તમાન પદાર્થમાં થતી મતિ અને આગામિકાલમાં પ-વાર્યને જાણનાર બુદ્ધિ તે થકી કપાય પ્રસુલનું સ્વરૂપ શુદ્ધ રીતિથી વિચારીને પછી પોતાના આત્મામાં રહેલા કપાયો જેણે નાશ કર્યો છે એનો હતો જલદી અનશન અંગીકાર કરું. ॥ ૫૩ ॥

હવે જે અવસર પ્રાપ્ત થયા ત્તર અથવા અભ્યાસ કર્યા વિનાજ્ અનશન

एकवम अंगीकार करे तेनी जे अवस्था आय ते बतावे ठे.

अकोटे

अधिरमायिता:

हे पुरुषा: मरणवेष्टाकाले ॥

अक्केने चिरजाविय, ते पुरिसा मरणवेसकालंमि ॥

अकालसां हांवा कालना अभ्यास राखि से पुरुषो मरणा अवसर विवे ॥

पूर्व-कृत-कर्म परिभावना

पद्माद प्रतिपत्ति ॥ ५२ ॥

ब्रह्म-कय-कम्मपरिज्ञा, -वणाइ पछा परिवर्तति ॥ ५३ ॥

पूर्व करेला कर्मना

प्रभावे करी

पळी

पठे छे ॥ ५२ ॥

प्रावार्थ:-आशुखानो अत आल्या वगर अकालेज आशुखानो अंत प्रा-
भ्या बत्ता पण जावा काल सुधी संखेखनानो अप्र्यास कर्पा विना अनशनने
करनारा ते पुरुषो मरणनो आसर आवे वंते पूर्व करेला अशुभ कर्मना उव-
यना प्रभावे करी नियाणुं करी पळी मरण निराधीने मिथ्यात्व पामे ठे अने
दुर्गतिमां जाय ठे. ॥ ५३ ॥

आवी रीते अंत्य अवस्था सुघरवी मुदकेस ठे मोटे चिंशेपे करी गुरु

शिष्यने उपदेश करे ते कहे ठे.

तस्मात् चंद्रकव्यं

सकारणं

उद्युक्तेन

पुरुषेण ॥

तस्मात् चंदगविद्यं, सकारणं उज्जुण पुरिसेण ॥

ते माटे साधवेथनी येठे हेतु सहित उद्यमवाला पुरुषे ॥

जीवः अविरहितगुणः

कर्तव्यः

मोक्षमार्गे ॥ ५४ ॥

जीवो अविरहिप्रगुणो, कायवो मुक्कमगंमि ॥ ५४ ॥

पोतानो आत्मा ज्ञानादि गुणसहित करवो मोक्षमार्ग साधवा माटे ॥ ५४ ॥

भावार्थः—मरणानी अवस्था न वगने ते माटे, राज्यादिकनी इजाए करी

जेम सावधान पुरुषथी राधावेध सधाय ठे तेम पोतानो आत्मा मोक्षमार्ग साधवा माटे ज्ञानादिक गुणोए सहित करवो. ॥ ५४ ॥

ज्ञानादिक गुण सहित केवी रीते प्राय ते वतावे ठे.

वालयोगविरहितः

अभ्यंतर-ध्यान-योग

आश्रितः ॥

बाहिरजोगविरहित. अप्रितर-प्राण-जोग मध्वीणो ॥

पुद्गलिकव्यापारे रहित

आत्मानुस्वरूपचितवननाव्यापारने करनार ॥

यथा तस्मिन् देशकाले अमृतसंज्ञः स्वभाव इव ॥ ५५ ॥
 जह तंमि देसकाले, अमृतसंज्ञो चयइ देहं ॥ ५५ ॥

जेम ते अवसरने विषे सावधान मनलो मुके शरीरने ॥ ५६ ॥

ज्ञावार्थ.—मरणना अवसरने विषे आत्मा जेम संसार संवंधीना व्यापा-
 रनी चित्तवनाए रहित उतो अने आत्माने हितकारी जे चित्तवना तेना व्या-
 पारे सहित उतो तेमज सावधान मन सहित उतो पोताना शरीरना त्याग
 करे तेम करवुं ॥ ५५ ॥

आबी रीते विधि सहित शरीरनो त्याग करनार बली जे चित्तवे ते कहें ठे.

इत्या रागद्वेषी भित्ता च अष्टकर्मसंघाल ॥

हेतुण रागदोसं, जित्तण प अष्टकम्मसंघायं ॥

इणीने रागद्वेषने नाश करीने आठकर्मना समूहने ॥

जनमरणारहट्ट भित्ता विमोक्षते ॥ ५६ ॥

जम्मणमरणरहट्टं, जित्तण भवा विमुच्चिहिसि ॥ ५६ ॥

जन्य अने मरणरूप जरहट्टने भेटीने समारथी मुक्तामे ॥ ५६ ॥

ज्ञावार्थः—हे जीव ! रागद्वेषने हृषीनि, तेमज आव कर्मना समूहनो क्षय करी, तेमज जन्म मरणरूप जे अरहट्ट (घनीनुनुं यंत्र) तेने ठेवीनि, संसारनो त्याग करी, मुक्ति पद पामीश. ॥ ५६ ॥

अनशन करनार पूर्वे कहेला उपदेशने जेवी रीति आदरपूर्वक अंगीकार करे ते बतावे ठे.

एवं सर्वोपदेशं जिनिदिष्टं श्रद्धयामि त्रिविधेन ॥
 एवं सबुवएसं, जिनिदिष्टं सद्वहामि त्रिविहेणं ॥
 आ प्रकारे सर्व उपदेश जिनेश्वरे बतावेलो सद्वहुं मन वचन कायाये करी ॥
 त्रसस्थावर-क्षेमकरं, पारं निर्वाणमार्गस्य ॥ ५७ ॥
 तसथावर-खेमकरं, पारं निवाणमगस्स ॥ ५८ ॥

त्रस अने स्थावरने कल्याण करनार पारपमाइनार मोक्षमार्गनो ॥ ५७ ॥
 ज्ञावार्थः—आ पयन्नामां प्रथम आ प्रकारे कहेलो जिनेश्वर प्रगवाने बतावेलो अने त्रस तथा थावर जीवोना कळयाणने करनार तेमज मोक्षने प-

मांजनार एवो सर्वे उपदेश मन, वचन, कायाए करी सहहु हुं. ॥ ५४ ॥

गुरुए मरण सुधारवाने माटे नीव ज्ञानावि गुण सहित करवोएम कह्यु
इतुं ते ज्ञानादिक श्रुतनी विचारणा करवाथी थाय तेमा मरणना अउसरमा
केटलुं श्रुत चिंतवळुं ते कह्ये ठे.

नरि तस्मिन्देशकाले

अप्यः

द्वादशविधः श्रुतस्कन्धः ॥

नहि तंमि देसकाले,

सर्वो

वारसविहो सुअस्कंधो ॥

नरि ते अवसरने विषे

समर्थ

वार अग्रह

समर्थपित्तने ॥ ५८ ॥

अनुचितयितु

पणितअपि

समष्ट्यचित्तेण ॥ ५९ ॥

सर्वो अणुचितेणं,

अतिशय

समर्थचित्तबालाए पण ॥ ६० ॥

सर्वे चित्तवाने

ज्ञावार्थ.-मरणना अवसरे अतिशय चित्तनी समर्थचित्तबाला प्राणीए पण
बार अग रुप जे सर्वे श्रुतज्ञान ते चित्तवी शकातुं नथी. सर्वे श्रुतज्ञान चित्तवी

न शकाय तो शुं करवु ते बतावे ठे.

એકસ્મિન્નપિ યસ્મિન્પદે સંવેગં વીતરાગમાર્ગે ॥
 એગંમિવિ જંમિ પદ, સંવેગં વીઞ્પ્રાયમગંગમિ ॥
 એકપણ જે પદને વિષે વૈરાગ્ય વીતરાગનામાર્ગમાં ॥
 ગચ્છતિ નરઃ અપીક્ષ્ણં તન્મરણં તેન મર્ત્તવ્યં ॥ ૫૨ ॥
 ગત્ત્વ નરો અન્નિસ્કં, તં મરણં તેણ મસ્ત્રિધ્વં ॥ ૫૩ ॥

પામે મનુષ્ય વારંવાર તે ઉત્તમ મરણ તેવા મરણે મરું ॥ ૫૨ ॥
 જ્ઞાવાર્થઃ—વીતરાગના માર્ગમાં જે એકપણ પદને વિષે મનુષ્ય વારંવાર
 વૈરાગ્ય પામે તેવા પદના સ્મરણ કરવા સહિત જે મરું તે ઉત્તમ મરણ. તેવા
 ઉત્તમ મરણે કરી સમાધિ સહિત મરું. ॥ ૫૩ ॥

વાર ંગરૂપ સર્વ શ્રુતનો વિચાર થઈ શકતો નથી; પરંતુ એક વે શ્લો-
 કનું સ્મરણ કરી શકાય માટે શું કરવું તે કહે છે.

તસ્માન્ એકપિ શ્લોકં યઃ પુરુષઃ મરણદેશકાલે ॥
 તા એગંપિ સિદ્ધોગં, જો પુરિસો મરણદેસકાલંમિ ॥
 તે માટે એક પણ શ્લોક, જે પુરુષ મરણના અવસરમાં ॥

आराधनोपयुक्तः

आराहणेवञ्चतो,

आराधनाने उपयोगवालो

पतयन्

चित्तो

चित्तवो

आराधको मवति ॥ ६० --

राहगो होइ ॥ ६० ॥

आराधक होय छे ॥ ६० ॥

ज्ञावार्थ - मरणना अवसरमा सर्व श्रुत चित्तवी शकातुं नथी ते माटे
आराधनना उपयोग सहित पुरुष वैराग्यने करनार एहवा एक पण श्लोकने
विचारतो थको आराधक थाय ठे. ॥ ६० ॥

इवे आराधना करनारने शुं फल थाय ते वतोवे ठे.

आराधनोपयुक्तः

आराहणेवञ्चतो,

आराधना करवाना उपयोगवालो

उत्कृष्टः श्रीनयवाच

उक्कोस तिन्निजवे,

उत्कृष्टी चण भव

काल

कार्ख

काल

गत्वा

गंतूणं

करीने

कृत्वा

काऊण

करीने रुदा

समवे

लहइ

पागे छे

दुविहितः सम्यक् ॥

सुविहिदं सम्मं ॥

करीने रुदा आचारवालो रुदी रीते ॥

समवे निर्वाण ॥ ६१ ॥

निष्ठाणं ॥ ६१ ॥

मोक्षने ॥ ६१ ॥

ज्ञावार्थः आराधनाना उपभोगवाला उक्त मुनिमहाराजा रुन्ही रीते स-
माधि सहित मरण करी वधारामां वधारे त्रण भवे करी सिद्ध धाय ठे. ।६१।
अनशन जेमणे कर्तुं ठे एहवा मुनिमहाराजा शुं चिंतवता प्रका सर्व
वस्तु वोसरावे ते कहे ठे.

श्रमण इति अहं प्रथमं द्वितीयं सर्वत्र संयतोस्मि इति ॥
समणु त्तिअहंपढमं, वीअं संजन्मि त्ति ॥
साधुछुं हुं पेहेलां वीजुं सर्व वस्तुमां संयम वालो छुं ॥
सर्वं च व्युत्सृजापि एतत् भाणितं समासेन ॥ ३२ ॥
सर्वं च वोसिरामि, एअं अणियं समासेणं ॥ ६२ ॥
सर्व वल्ली वोसराहुं छुं ए कळुं संक्षेपे करी ॥ ६२ ॥

ज्ञावार्थः—प्रथम तो हुं महाव्रतवालो हुं अने वीजु सर्व पदार्थोने विये
रागोदयनी परिणतिने रोकवारुप संयमवालो हुं. आ हेतु माटे मारे पुज्जलपदा-
र्थना ममत्वभाव करीने शुं? तेथी सर्व शरीरपर्यंत पुद्गलिकपदार्थोने वोसरा-

बु. तुं. आ जैनशासननुं रहस्य संक्षेपे कथु ॥ ६२ ॥

द्वे मरणाणा अवसरमा जेवी ज्ञावना करवी जोइए ते वतावे ठे

सुख अलक्ष्यपूर्व जिनवचन सुभाषित अमृतमृत ॥

लक्षं अलक्षधर्षुं, जिणवयाणं सुत्रासिद्धं अमयभूषं ॥

पाम्य पूर्वे नरीं शमंलु जिनना आगमनां करेलु अमृतसुख ॥

दुरीताः सुगतिमार्गाः नार मरणाद् विभेभि ॥ ६३ ॥

गहिनु सुगद्धमगो, नाहं मरणास्स वीहिमि ॥ ६३ ॥

ग्रहण कर्मां सिद्धि गतिनो मार्गं नथी इ मरणपक्की वीहतो ॥ ६३ ॥

ज्ञावार्थः—जिनेश्वर जगवानना आगममां चत्तावेहुं अभृत सरलु अने
पूर्वे नही पामेहुं एदहुं आत्मतत्व हुं पाम्यो अने मोक्ष गतिनो ज्ञानदर्शनचा-
रित्ररूप मार्गं ते पया ग्रहण कर्मां तो हवे हुं मरण थकी वीहतो नथी. ॥ ६३ ॥

तेमज वली विक्षेपे चिंतववा योग्य ज्ञावना चतावे ठे.

ધીરેણાવિ મરિચઘં મર્ત્તઘં અવઘં મર્ત્તઘં ॥
 ધીરેણાવિ મરિચઘં, કાનુરિસેણાવિ અવઘસ મરિચઘં ॥
 ધીર પુરુષે પણ મરવું પડે છે અને કાયર પુરુષે પણ
 દ્વયોરોષે મુ મર્ત્તઘે વરં મુ ધીરતેન મર્ત્તે ॥ ૬૪ ॥
 ડુન્હં પિ હુ મરિચઘે, વરં હુ ધીરત્તણે મરિત્તં ॥ ૬૪ ॥
 વલ્લેને પણ નિશ્ચે મરણ છતાં મુંદર નિશ્ચે ધીરપણે મરવું ॥ ૬૪ ॥

ત્રાવાર્થ:—ધીર પુરુષે પણ મરવું પડે છે અને કાયર પુરુષે પણ મરવું પડે છે. વલ્લેને અવઘયે મરવું તો પડેજ છે; પરંતુ ધીરપણે મરતાં ફરી ન-ધારે વલત મરણ કરવું પડતું નથી. અને કાયરપણે મરી ફરીશ્રી અનંતી વલત જન્મમરણ કરવાં પડે છે, એ રીતે ધીરપણાં મરવામાં અતિ લાઝા અને કાય-રપણે મરવામાં અતિ હુઃખ સમજી, નિશ્ચયે કરી જે ધીરપણા સહિત મરવું તે-જ નુત્તમ છે. જન્મારા સુધી કરેલાં જે જે ધર્મનાં કાર્યો તે પણ ધીરપણા સ-હિત મરતાંજ સફલ થાય છે ॥ ૬૪ ॥

મરતી વચ્ચે પીના થતા પણ પોતાના અંગીકાર કરેલા ફીલવ્રતોને
લગાર માત્ર પણ ઘૂપણ લગાવું યોગ્ય નથી તે વર્તાવે છે

શીન્નેનાપિ ^{પર્વણ્ય} નિઃશીન્નેનાપિ ^{અવશ્ય,} મર્ષણ્ય ॥
સીલેણ વિ મરિયં, નિસ્સીલેણ વિ અવમ્સ મરિયં ॥

શીલ્પકાલાદિ પણ મરતુ પડે છે શીલ્પરહિત ગ્રાણસે પણ અવશ્ય મરતુ પડે છે ॥
દ્વયો રસિ ૬ મર્ષ્યે ૬ વર તુ શીલ્પતેન મર્તું ॥ ૬૬ ॥

હુન્હુ ધિ હુ મરિયં, વરં તુ શીલ્પતણે મરિં ॥ ૬૭ ॥
યજ્ઞેણ પણ નિષે ક્ષી મરવાનુ છતાં મુદર નિષે શીલ્પસહિત મરતું ॥ ૬૬ ॥

જાવાર્ય.-ફીલ સહિત માણસે પણ મરવું પડે છે. અને ફીલ સહિત
માણસે પણ મરતું પડે છે ફક્ત ફીલ સહિત મરતા તતા અનંતાં જન્મમરણ-
ના હુ.લ નાશ પામે છે, અને ફીલ જાગીને મરણ કરતા અનંતી ચલત જન્મ
મરણના હુ.લ જોગવા પડે છે, એમ સમજી અવશ્યે પોતે જે જે વ્રહ્મવ્રતાદિક
સારા આચારો પ્રદર્શ કરેલા હોય તેમાં ઘૂપણ નર્દો લગાવતા ફીલસહિત મ-

રહું તેજ નત્તમ છે ॥ ૬૫ ॥

પૂર્વે કહેલા નપદેશાદિક થકી અનજ્ઞાન કરનાર મુનિમહારાજ આમ સ્વરૂપની રમણતામાં સ્થિર થઈ ગયે તે સમાધિ મરણ કહેવાના ઘોરે કરી ચાર ગાથાએ ગુરુમહારાજ નપદેશ આપતા વતા કહે છે.

જ્ઞાનસ્ય	દર્શનસ્ય	ચ	સમ્યક્ત્વસ્ય	ચ	ચારિત્રયુક્તસ્ય ॥
નાણરસ	દંસણસ્સ	ય,	સમ્મત્તસ્સ	ય	ચરિત્તજુત્તસ્સ ॥
જ્ઞાનમાં	દર્શનમાં	અને	સમ્યક્ત્વમાં		ચારિત્ર સહિત ॥
યઃ	કરિણ્યતિ	ઉપયોગં	સંસારાવ	સઃ	વિમોહ્યતે ॥ ૬૬ ॥
જો	કાહિ	નવનંગં,	સંસારા	સો	વિમુચ્ચિહિસિ ॥ ૬૬ ॥

જે કરશે સાવધાન પણું સંસારથી તે વિશેષે કરી મુક્તશે ॥ ૬૬ ॥
 ખાવાર્થ:-જન્મારા મુઘી જે જ્ઞાન વધાર્યું હોય તેમાં, તથા સામાન્ય જ્ઞાનરૂપ જે દર્શન જન્મારા મુઘી અભ્યાસ કરી મેલવ્યું હોય તેમાં, તથા સમ્યક્ત્વમાં, તથા પાંચ સમિતિ, ત્રણ ગુણરૂપ વ્યવહાર ચારિત્ર, અને નિજગુણ

સ્થિતારૂપ નૈથયિક નારિત્રમાં, જે જીવ મરણ અવસરે સાધધાનપણું રાखे છે
અર્થાત્ત્વ ઉપર કહેલા ગુણો જે પ્રાપ્ત થાવા દોય તેને લગારમાત્ર પણ દ્વાનિ
પામવા વેતા નથી. તે પ્રાણી જલવી સસારના ડુ.લોથી મુકાશે. ॥ ૬૬ ॥

પિરોષ્પિત.

મય્યચારી

મય્ફોટપિતા

લોપત્ત કર્મ ॥

ચિરન્નસિચ્ચ વંજયારી, પપ્પોમ્મેન્ના સેસપં કમ્મં ॥

પણ તત્ત મેવ્ય છે મય્યચરં ગ્રેણે

નાશ કરીને

વાફીનો કર્મ ॥

આનુદુષ્ણ

મિયદઃ ગણ્ણિ

સિદ્ધિ

પુત્રેશ્વરઃ ॥ ૬૭ ॥

આગ્ગુપ્પીદ્ પિસુવો, ગન્નદ્ સિદ્ધિ દુઅકિલેસો ॥ ૬૭ ॥

અનુક્રમે ધુદ્ધ થયો છો ત્રાપ મિદિયા નાશ કર્યો છે મર્દ હેરા ગ્રેણે ॥ ૬૭ ॥
જાગ્રત્ત્વે -લાંચા કાલ સુધી જાગ્રત્ત્વપણું સેવન જેણે કર્યું છે એવો પ્રાણી
વદ્યચર્ય તેનીને લપાલેલા કર્મથી વાકી રહેલા યાતિકર્મને કાય કરી અનુ-
ક્રમે અતિ વિશુદ્ધિગ્રાહી થયો હતો ત્રવોપગ્રાહી કર્મથી થતા કલેશ તેપણ જેણે
નાશ પમાડ્યા છે એવો ગ્રહ સિદ્ધિગતિમા જાય છે. ॥ ૬૭ ॥

व्ययसायिनः ॥
ववसाश्लो ॥
अने उद्यमंत ॥
शुभंभवेत् ॥ ६८ ॥
सुहंभवेत् ॥ ६९ ॥
रुहं होय ॥ ७० ॥

निष्कपायस्य
निष्कसायस्स
कपायरहित
दांतस्य
दंतस्स,
दान्त
शूरस्य
सूरस्स
शूवीर
प्रसाख्यानं
पञ्चस्काणं
पचत्वाण
संसारपरिथीतस्य
संसारपरिज्नीअस्स,
अंसारथी भयभ्रांत एहवानुं

भावार्थः—जे कपाय रहित होय, तेमज पांच इंद्रिय अने उष्ण मनना दमनने करनार होय, तेमज आत्माना वीर्यना प्रगटपणाए करी शूवीर होय, तेमज आत्महितना करनार कार्योमां उद्यमंत होय, प्रमादी न होय, अने संसारमां घतां जे पाप सहित कार्यो तथा संसारमां अंतुं जे ब्र-मण ते अक्की जयभ्रांत होय तेवा आत्माना उपयोगवाला पुरुषनुं पचस्काण रुहुं होय ॥ ६९ ॥

દત્તત્રયાસ્થાન યઃ ૩ કરિષ્યતિ મરણદેશકાલે ॥
 એઝાં પચ્ચસ્ત્રાણં, જો કાહી મરણદેસકાલં મિ ॥
 આ પચ્ચાસાણ જે કરશે મરણા અવસરમાં ॥
 ધીરઃ અમૃતસ્રાઃ સ ગચ્છતિ ઉચ્ચ સ્થાન ॥ ૬૨ ॥
 ધીરો અમૃતસન્નો સો ગચ્છદ્ ઉત્તમં ટાણં ॥ ૬૩ ॥
 ધીર મુક્તવન રહિત જ્ઞાનવાલો તે પામશે ઉચ્ચ સ્થાનકને ॥ ૬૨ ॥

જ્ઞાવાર્થ.—આ પંદ્રહાં વિસ્તાર સહિત કહેલા પચ્ચસ્ત્રાણને જે મરણના
 અવસરમાં ધૈર્યતા યુક્ત થઈ તેમજ મુજવણ રહિત જ્ઞાનવાલો થઈ કરશે તે,
 ઉત્તમ સ્થાનક જે મોકલે તે પામશે. ॥ ૬૩ ॥

હવે આનરપચ્ચસ્ત્રાણના અંત્યમંગલને કરવા હજી શાસ્ત્રકાર આ પચ્ચ-
 જ્ઞાની ટેહી ગાથા કહે છે.

को क्षातराज्यं ज्ञानं भवितुं, जयपुरं
धीरः जराभरणवित् धीरः (वीरः)

विज्ञानज्ञानसंपन्नः ॥

धीरो जरमरणविक्र, धीरो (वीरो पाठांतरं) विघ्नाणानाएसंपन्नो ॥

धीर जराअनेमरणनेजाणनार धीर (वीर जिनेश्वर) ज्ञानदर्शने सहित ॥

लोकस्योद्योतकरः दिशतु क्षयं सर्वदुःखानां ॥ ७० ॥

लोगस्सुखोअगरो, दिसतु स्वयं सबडुस्काणं ॥ ७० ॥

लोकमां उद्योतना करनार बतवे क्षय सर्व दुःखानो ॥ ७० ॥

भावार्थः—त्रण ज्ञान सहित जनमवाए करी जन्मथी पण त्रण ज्ञानरूप बुद्धि शोभायमान धीर एहवा तेमज जरामरणना स्वरूपने तथा तेना नाना उपायने जाणनार होवाथी जरामरणना जाण, तेमज सर्व अन्य प्राणिने मोक्षना साधनो जाणवानी बुद्धि आपवाथी धीर (पाठांतरमां वीरशब्दथी. महावीरस्वामिजगवान् वीजा अर्थमां आ पयन्नाना रचनार वीर-अस्सुनिमहाराजाए पयन्नाना अंतमां पोतानुं नाम पण सूचव्युं) तेमज के-

वक्ष्यज्ञानरूप विज्ञान अने केवलदर्शनरूप ज्ञान ए वनेए करी संहित पाच कल्याणकमा इत्य प्रकाशे करी लोकमां उद्योतना करनार अथवा केवलज्ञाने करी धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय, आकाशास्तिकाय, पुद्गलास्तिकाय अने जीवास्तिकाय ए प्रकारे पंचास्तिकायरूपलोकने वतावनार एद्वया जिनेश्वर जगवान् संसारिक सर्व दुःखनो हय तमोने आपो. ॥ ७७ ॥

॥ इति श्रेयोऽस्तुल्यकथापकानां ॥

॥ इति श्रीमच्छीरभञ्जचार्यकृतानुरप्रत्याख्यानप्रकीर्णकं समाप्तम् ॥

॥ गुणस्थानक्रमारोहः ॥

गुणस्थानक्रमारोहद्वयमोदं जिनेश्वरं । नमस्कृत्य गुणस्थानस्वरूपं किञ्चिदुच्यते ॥ १ ॥
चतुर्वर्षगुणश्रेणिस्थानकानि तदादिमं । मिथ्यात्वाख्यं द्वितीयं तु स्थानं सास्वावनाभिधं ॥ २ ॥
तृतीय मिश्रकं तु यं सम्यग्दर्शनमग्रतः । आरब्धं पञ्चमं पष्ठं प्रमत्तश्रमणाभिधं ॥ ३ ॥
सप्तमं त्वप्रमत्तं चापूर्यात्करणमष्टमं । नवमं चानिवृत्ताख्यं दशमं सूक्ष्मलोचकं ॥ ४ ॥
एकादशं शांतमोदं द्वादशं क्षीणमोदकं । त्रयोदशं सयोगाख्यमयोगाख्यं चतुर्वर्षं ॥ ५ ॥
अवेधागुर्वचमेषु या देवगुरुचर्मधीः । तन्मिथ्यात्वं जवेद्वयकमव्यक्तं मोदलक्षणं ॥ ६ ॥
अनाद्यव्यक्तमिथ्यात्वं जीवेऽस्त्येव सदा परं । व्यक्तमिथ्यात्वधीप्राप्तिर्गुणस्थानतयोच्यते ॥ ७ ॥
मयमोदाद्यथा जीवो न जानात्यहितं हितं धर्माधर्मौ न जानाति तथा मिथ्यात्वमोदितः ७
अज्ञव्याश्रितमिथ्यात्वेऽनाद्यनन्ता स्थितिर्नवेत्तासाप्रव्याश्रितमिथ्यात्वेऽनादिसंता पुनर्मताए
अनादिकालसंभूतमिथ्याकर्मोपशान्तितः । स्याद्वैपशमिकं नाम जीवे सम्यक्त्यमावितः ॥ १० ॥

गुण० एकस्मिन्नुदिते मध्याह्नांतानंतानुबंधिनां । आद्यौपशमसम्यक्तवशैलमौलेः परिच्युतः ॥११॥ स्यात्
 ॥ १ ॥ समयादावलीषट्कं यावन्मिथ्यात्वञ्चूतलं । नासादयति जीवोऽयं तावत्सास्वादनो भवेत् ॥१२॥
 मिश्रकर्मोदयाज्जीवे सम्यङ्मिथ्यात्वमिश्रितः । यो भ्रावोऽतमुहूर्त्तस्यात्तन्मिश्रस्थानमुच्यते ॥१३॥
 जात्यंतरसमुद्भूतिर्वनवाखरयोर्यथा । गुरुवध्नोःसमायोगे रसभेदांतरं यथा ॥ १४ ॥
 तथा धर्मद्वये श्रद्धा जायते समबुद्धितः । मिश्रोऽसौ भ्रण्यते तस्माद्भावो जात्यंतरात्मकः ॥१५॥
 आयुर्वध्नाति नो जीवो मिश्रस्थो ध्रियते न च । सदृहृष्टिर्वा कुहृष्टिर्वा भूत्वा मरणमभ्रुते ॥१६॥
 सम्यग्मिथ्यात्वयोर्मध्ये ह्यायुर्येनाजितं पुरा । ध्रियते तेन भ्रावेन गतिं याति तदाश्रितां ॥१७॥
 या यथोक्तेषु तत्त्वेषु रुचिर्जीवस्य जायते । निसर्गादुपदेशाद्वा सम्यक्त्वं हि तदुच्यते ॥१८॥
 द्वितीयानां कषायाणामुदयाद्वत्तवर्जितं । सम्यक्तत्वं केवलं यत्र तच्चतुर्थं गुणास्पदं ॥ १९ ॥
 उत्कृष्टास्य त्रयस्त्रिंशत्सागरा साधिका स्थितिः । तदर्द्धपुद्गलावर्त्तनचैर्भवैरवाप्यते ॥ २० ॥
 कृपाप्रशमसंवेगनिर्वेदास्तिक्यलक्षणाः । गुणा भवंति यच्चित्ते स स्यात्सम्यक्तवचूषितः ॥२१॥
 कायोपशमिकीदृष्टिः स्यान्नरामरसंपदे । कायिकी तु भवे तत्र चित्तर्गे ना विमक्तये ॥२२॥ ॥ १ ॥

वेवे गुरौ च संघे च सद्भक्तिं शासनोन्नतिं । अव्रतोऽपि करोत्येव स्थितस्तुयं गुणालये ॥ २३ ॥
 प्रत्याख्यानोवयादेशविरतिर्यत्र जायते । तद्बुद्ध्वं हि देशोनपूर्वकोटिगुरुस्थिति ॥ २४ ॥
 आर्त्तरीडं जवेदत्र मंदं धर्म्यं तु मध्यमं । पदकर्मप्रतिमाश्चाद्धव्रतपालनसन्नव ॥ २५ ॥
 अतः परं प्रमत्ताविगुणस्थानकसप्तके । अंतर्मुहुर्त्तमेकैकं प्रत्येकं गदिता स्थितिः ॥ २६ ॥
 कपायाणां चतुर्धानां व्रत्ती तीव्रोदये सति । जवेत्प्रमादयुक्तत्वात् प्रमत्तस्थानगो मुनिः ॥ २७ ॥
 अस्ति त्वान्नो कपायाणामत्रार्त्तस्यैव मुख्यता । आद्यालंबनोपेतयर्मध्यानस्य गोपता ॥ २८ ॥
 यावत्प्रमावत्संयुक्तस्तावत्तस्य न तिष्ठति । धर्मध्यान निरालंबमित्युच्यते जिनभास्करः ॥ २९ ॥
 प्रमादावदयकत्पागाग्निश्चलं ध्यानमाश्रयेत् । योऽस्तौ नैवागमजैनं वेत्ति मिथ्यात्वमोदितः । ३० ॥
 तस्मादावदयकैः कुर्यात् प्राप्तवोपनिवृत्तं । यावन्नाप्नोति तद्ध्यानमप्रमत्तगुणाश्रितं ॥ ३१ ॥
 चतुर्धानां कपायाणां जाते मंदोदये सति । जवेत्प्रमादहीनत्वावप्रमत्तो महाव्रती ॥ ३२ ॥
 नष्टादोपप्रमादात्मा व्रतशीलगुणान्वितः । ज्ञानध्यानधनो मोक्षी शमनरूपशोन्मुखः ॥ ३३ ॥
 सप्तकोत्तरमोदस्य शमनाय क्षयाय वा । तद्ध्यानसाधनारज्ज कुस्ते मुनिपुंगवः ॥ ३४ ॥

१० धर्मध्यानं भवत्यत्र मुख्यवृत्त्या जिनोदितं । रूपातीततया धुलूमपि स्यादंशमात्रतः ॥ ३५ ॥ स्यात्
 २ ॥ इत्येतस्मिन् गुणस्थाने नो संत्यावश्यकानि यद् । सततं ध्यानसयोगाद्युद्दिस्वान्नात्रिकीयतः । ३६ ।
 अपूर्वात्मगुणान्तितावपूर्वकरणं मतं । ज्ञावानामनिवृत्तित्वावनिवृत्तिगुणास्पदं ॥ ३७ ॥
 अस्तित्वात्सूक्ष्मलोचस्य ज्ञेयत्सूक्ष्मकयायकं । शमनाब्जांतमोदं स्यात्क्षपणात्कीलामोदकं ३८
 तत्रापूर्वगुणस्थानाद्यांशविरोहति । शमको द्वि शमश्रेणी क्षपकः क्षपकावर्त्ता ॥ ३९ ॥
 पूर्वज्ञः शुद्धिमान् युक्तो ह्याद्यैः संदहनैस्त्रिभिः । संध्यायत्रायशुक्लंशं स्वां श्रेणीं शमकः श्रेयेत्
 श्रेण्यारूढः कृते कालेऽदमिंद्वेव गच्छति । पुष्टायुस्तूपांशांतं नयेच्चारित्रमोदनं ॥ ४० ॥
 अपूर्वाद्विद्वयैकगुणेषु शमकः क्रमात् । करोति विंशतेः शांतं लोचानुत्वं च तच्छमं ॥ ४१ ॥
 शांतद्वक्वृत्तमोहत्वादत्रौपशमिकाग्निधे । स्यातां सम्यक्चचारित्रे ज्ञावश्रौपशमाल्मकः । ४२ ।
 वृत्तमोदोदयं प्राप्योपशमी ज्ययते ततः । अथःकृतमलं तोयं पुनर्मालिन्यमभ्रुते ॥ ४३ ॥
 अपूर्वाद्यान्त्रयोऽप्युद्धर्ममेकं यांति शमोद्यताः । चत्वारोऽपि व्युतावाद्यं सप्तमं चांत्येदं द्विनः । ४४ ।
 आसंसारं चतुर्वारमेव स्याच्छमनावली । जीवस्यैकजने वारद्वयं स्याद्यद्वि जायेते ॥ ४५ ॥ २ ॥

अतो वदये समासेन क्षपकश्रेणिलक्षणं । योगी कर्मक्षयं कर्तुं यामारुह्य प्रवर्त्तते ॥ ४७ ॥
 अनिवक्षायुषः प्रांत्यवेदिनो लघुकर्मणाः । असंयतगुणस्थाने नरकायुः क्षयं व्रजेत् ॥ ४८ ॥
 तिर्यगायुः क्षयं याति गुणस्थाने तु पंचमे । तप्तमे त्रिवशायुश्च दृग्मोदस्यापि तप्तकं ॥ ४९ ॥
 वशीताः प्रकृतीः साधुः क्षयं नीत्वा विशुद्धीः धर्मध्याने कृताभ्यासः प्राप्नोति स्थानमष्टमं ॥ ५० ॥
 तत्राष्टमे गुणस्थाने शुक्लसंस्थानमादिमं । ध्यातुं प्रक्रमते साधुराद्यसंज्ञनान्वितः ॥ ५१ ॥
 निष्प्रकंपं विषयाग्र दृढं पर्यंकमासनं । नासाग्रवचसन्नेत्रः किंचिदुन्मीलितेक्षणाः ॥ ५२ ॥
 विकल्पवागुराजालाहूरोत्सारित्तमानसः । संसारच्छेदनोत्साहो योगीक्षो ध्यातुमर्हति ॥ ५३ ॥
 अपानद्वारमार्गेण निःसरतं यथेष्टया । निरुध्योर्ध्वचारातिं प्रापयत्यनिलं मुनिः ॥ ५४ ॥
 दावशांगुलपर्यंतं समाकृष्य समीरणं । पूरयत्यतियत्नेन पूरकध्यानयोगतः ॥ ५५ ॥
 निःसार्यते ततो यत्नान्नाग्निपद्मोवराट्तेन । योगिना योगसामर्थ्याच्चिकाख्यः प्रजंजनः ॥ ५६ ॥
 कुंभवत्कुंभकं योगी श्वसन नाग्निपंकजे । कुञ्जकध्यानयोगेन सुस्थिरं कुरुते क्षणं ॥ ५७ ॥
 इत्येवं गंधाहानामाकुंचनविनिर्गमो । संसाध्य निश्चलं घने चित्तमेकाग्रचित्तने ॥ ५८ ॥

गुणः प्राणायामक्रमप्रौढिरत्ररूढ्यैवदर्शिता । क्षपकस्य यतः श्रेयारोहे ज्ञावो हि कारणं ॥ ५९ ॥ स्थाप
 ॥ ३ ॥ सवितर्कं सविचारं सपृथक्त्वमुदाहृतं । त्रियोगयोगिनः साथोरायं शुक्लं सुनिर्मलं ॥ ६० ॥
 श्रुतचिन्ता वितर्कः स्यात् विचारः संक्रमो मतः । पृथक्त्वं स्यादनेकत्वं प्रवत्येतत्त्रयात्मकं । ६१ ।
 स्वशुद्धात्मानुभूत्यात्मज्ञावश्रुतावलंबनात् । अंतर्जड्यो वितर्कः स्याद्यस्मिंस्तत्सवितर्कजं । ६२ ।
 अथर्वितीरे शब्दाच्छब्दांतरे च संक्रमः । योगाद्योगांतरे यत्र सविचारं तदुच्यते ॥ ६३ ॥
 ज्ञयाद् ज्ञयांतरं याति गुणाद्याति गुणांतरं । पर्यायादन्यपर्यायं सपृथक्त्वं प्रवत्यदः ॥ ६४ ॥
 इति त्रयात्मकं ध्यानं ध्यायन्नयोगी समाहितः । संप्रानोति परं शुद्धिं सिद्धिं श्रीसौख्यवर्णिकां ॥ ६५ ॥
 यद्यपि प्रतिपात्येतच्छुक्लध्यानं प्रजायते । तथाप्यतिविशुद्धत्वादूर्द्धस्थानं समीहते ॥ ६६ ॥
 अनिवृत्तिगुणस्थानं ततः समधिगच्छति । गुणस्थानस्य तस्यैव ज्ञागेपु नवसुकमात् ॥ ६७ ॥
 गतिः श्वात्री च तेरश्ची दे तयोरानुपूर्विके । साधारणत्वमुद्योतः सूक्ष्मत्वं विकलत्रयं ॥ ६८ ॥
 एकैकं द्वित्यमातापस्थानगृह्याद्विकत्रयं । स्थावरत्वमिहाद्यंशो क्षीयंते योरुद्देश्यमूः ॥ ६९ ॥
 अष्टौ मध्यकपायांश्च द्वितीयेऽथ तृतीयके । पंडितं तुर्यके स्त्रीत्वं द्वास्थ्यपदकं च पंचमे ॥ ७० ॥ ३ ॥

चतुर्ध्वशेषेषु क्षेत्रेषु क्रमैरेवातिगुह्यतः पुनरेदम् ततः क्रोधो भानो माया च नश्यति ॥ ७१ ॥
ततोऽसौ स्थूललोमस्य सूक्ष्मत्वं प्रापयन् कृपादाब्रूहि मुनिः सूक्ष्मसंपरायं गुणस्पर्शं
एकादश गुणस्थानं कृपकस्य जनेन हि । दशमात्सूक्ष्मलोभाशान्कृपयन् द्वादशव्रजेत् ७३
भूत्वाथ क्षीणमोदात्मा वीतरागो महायतिः । पूर्ववद्भावसंयुक्तो द्वितीयं शुक्लमाश्रयेत् ७४
अपृथक्त्वमविचारं सवितर्कं गुणान्वितं । स ध्यायत्येकयोगेन शुक्लध्यानं द्वितीयकं ॥ ७५ ॥
निजात्मद्वयमेकं वा पर्यायमथवा गुणं । निश्चलं चित्यते यत्र तदेकत्वं विदुर्बुधाः ॥ ७६ ॥
यद्यर्थजनार्थयोगेषु परावर्त्तविवर्जितं । चिंतनं तदविचारं स्मृतं सद्धानकोविदैः ॥ ७७ ॥
निजशुद्धात्मनिष्ठं हि भावश्रुतावसवनात् । चिंतनं कियते यत्र सवितर्कं तदुच्यते ॥ ७८ ॥
इत्येकत्वमविचारं सवितर्कमुदाहृतं । तस्मिन् समरसीजावं धत्ते स्वात्मानुभूतितः ॥ ७९ ॥
(सोऽयं समरसीजावस्तदेकीकरणं मतं । आत्मा यदपृथक्त्वेन लोयते परमात्मनि ॥ ८० ॥
इत्येतद्विधानयोगेन प्लुप्यत्कर्मघनोत्करः । निष्प्रचक्षयोर्नादामुपात्यैकुरुते क्षणे ॥ ८१ ॥
अन्ये दृष्टिचतुष्कं च दशकं ज्ञानविघ्नयोः । कृपयित्वा मुनिः क्षीणमोदः स्यात्केवलात्मकः ८२

गुणः एवं च क्षीणमोहांतात्रिषष्टिप्रकृतिस्थितिः। पंचाशीतिजरद्वस्त्रप्रायाः शेषाः सयोगिनि ॥८३॥ २
 ॥ ४ ॥ नावोऽत्र क्षायिकः शुद्धः सम्यक्त्वं क्षायिकं परं। क्षायिकं हि यथाख्यातचारित्रं तस्य निश्चितं ८४
 चराचरमिदं विश्वं हस्तस्थामलकोपमं। प्रत्यक्षं भासते तस्य केवलज्ञानभास्वतः ॥८५॥
 विशेषातीर्थकृत्कर्म येनास्त्यार्जितमूर्जितं। तत्कर्मोदयतोऽत्रासौ स्याज्जिनेजो जगत्पतिः ॥८६॥
 स सर्वोतिशैथैर्युक्तः सर्वोत्तमं तीर्थं प्रवर्तयन् ॥ ८७ ॥
 वेद्यते तीर्थकृत्कर्म तेन संदेशनादिभिः। भूतले भव्यजीवानां प्रतिबोधादि कुर्वता ॥८८॥
 उत्कर्षतोऽष्टवर्षो न पूर्वकोटीप्रमाणकं। कालं यावन्महीपीठे केवली विद्वत्पदं ॥ ८९ ॥
 चेदायुषः स्थितिर्न्यूनं सकाशाद्वेद्यकर्मणः। तदा तत्तुल्यतां कर्तुं समुद्धातं करोत्यसौ ॥९०॥
 दंष्ट्रत्वं च कपाटत्वं मंथानत्वं च पूरणं। कुरुते सर्वलोकस्य चतुर्भिः समयैरसौ ॥ ९१ ॥
 एवमात्मप्रदेशानां प्रसारणविधानतः। कर्मलेशान् समीकृत्योक्रमात्तस्मान्निवर्तते ॥ ९२ ॥
 समुद्धातस्य तस्याद्येऽष्टमे च समये मुनिः। औदारिकांगयोगः स्यात् द्विषद्सप्तमकेषुतु ॥९३॥
 मिश्रौदारिकयोगी च तृतीयाद्येषु च त्रिषु। समयेज्वेककर्मांशधरोऽनाहारकश्च सः ॥ ९४ ॥ ४ ॥

यः पाप्मासाधिकायुष्को सृजते केवलोद्भवं । करोत्यसौ समुद्धातमन्ये कुञ्चति वानवा ॥५॥
 समुद्धातान्निवृत्तोऽसौ मनोवाकाययोगवान् । ध्यायेद्योगनिरोधार्थं शुक्लध्यानं तृतीयकं ॥६॥
 आत्मसंपवात्मिका सूक्ष्मा क्रिया यत्रानिवृत्तिश्च । तन्तृतीयं ज्ञवेष्टुक्लं सूक्ष्मक्रियानिवृत्तिकं ९७
 नावरे काययोगेऽस्मिन् स्थितिं कृत्वा स्वप्नावतः । सूक्ष्मीकरोति वाक्चित्तयोगयुग्मं सत्त्वावरं ९८
 त्यक्त्वा स्थूलवपुर्योगं सूक्ष्मवाक्चित्तयोः स्थितिं । कृत्वा नयति सूक्ष्मत्वं काययोगं च बावरं
 स सूक्ष्मकाययोगे च स्थितिं कृत्वा पुनः कृणोति । निग्रहं कुरुते सद्यः सूक्ष्मवाक्चित्तयोगयोः १००
 ततः सूक्ष्मे वपुर्योगे स्थितिं कृत्वा कृणोति सः । सूक्ष्मक्रियं निजात्मानं चिद्रूपं विंदति स्वयं ।
 तद्वत्स्थस्य यथा ध्यानं मनसः स्मैर्यमुच्यते । तथैव वपुषः स्मैर्यं ध्यानं केवलिनो ज्ञेयम् ॥१०१॥
 वैलेशीकरणारंभी वपुर्योगे तु सूक्ष्मके । तिष्ठन्नूर्ध्वोऽस्पर्धं शीघ्रं योगातीतं यियासति ॥१०३॥
 अस्यान्तेऽगोदयहेवात् स्वप्नप्रदेशधनत्वतः । करोत्यत्यांगसंस्थानाग्निजागोनावगाहना ॥१०४॥
 अथायोगिगुणस्थाने तिष्ठतोऽस्य जिनेषितुः । लघुपंचाक्षरोच्चारप्रमितैव स्थितिर्भवेत् ॥१०५॥
 तत्रानिवृत्तिशब्दांतं समुच्चिन्नक्रियात्मकं । चतुर्थं जवति ध्यानमयोगिपरमेष्ठिनः ॥ १०६ ॥

गुणः समुच्चिन्ना क्रिया यत्र सूक्ष्मयोगाग्निमिकापि हि । समुच्चिन्नक्रियं प्रोक्तं तद्द्वारं मुक्तिवेश्मनः ॥ १०७ ॥
 ॥ ५ ॥ देहास्तित्वेऽप्ययोगित्वं कथं तद्घटते प्रज्ञो । देहान्नावे तथा ध्यानं दुर्घटं घटते कथं ॥ १०८ ॥
 तच्चरीराश्रयाध्यानमस्तीति न विरुध्यते । निजशुद्धात्मचिद्रूपनिर्भरानंदशालिनः ॥ १०९ ॥
 वपुषोऽत्रातिसूक्ष्मत्वाद्गीघ्रज्ञाविक्षयत्वतः । कायकार्योसमर्प्यत्वात् सति कायेऽप्ययोगिता ॥
 आत्मानमात्मनारम्भेव ध्याता ध्यायति तत्त्वतः । उपचारस्तदन्यो हि व्यवहारनयाश्रितः ॥ ११० ॥
 चिद्रूपात्ममयो योगी ह्युपांत्ये समये द्रुतं । युगपत्क्षपयेत्कर्मप्रकृतीनां द्विसप्ततिं ॥ १११ ॥
 देहबंधनसंघाताः प्रत्येकं पंच पंच च । अंगोपांगत्रयंचैव षट्कं संस्थानसंज्ञकं ॥ ११२ ॥
 वर्षाः पंच रसाः पंच षट्कं संहननात्मकं । स्पर्शाष्टकं च गंधौ द्वौ नीचानादेयदुर्भगं ॥ ११३ ॥
 तथा गुरुलघुत्वाख्यमुपधातोऽन्यधातता । निर्मोणत्वमपर्याप्तमुद्धासश्चायशस्तथा ॥ ११४ ॥
 विहायोगातिगुणं च शुभ्रंश्चैर्यद्वयं पृथक् । गतिर्विव्यानुपूर्वी च प्रत्येकं च स्वरद्वयं ॥ ११५ ॥
 वेद्यमेकतरं चेति कर्मप्रकृतयः खलु । द्वासप्ततिरिमा मुक्तिपुरीदारार्गलोपमा ॥ ११६ ॥
 अंत्ये ह्येकतरं वेद्यमोदयत्वं च पूर्णता । त्रसत्वं वादस्त्वं च मनुष्यायुश्च सूच्यशः ॥ ११७ ॥ ५ ॥

नृगतिश्चानुपूर्वी च सौभाग्यं चोच्चगोत्रता । पंचाक्षत्वं तथा तीर्थकृन्नामेति त्रयोवश ॥ ११९ ॥
क्षयं नोत्था सलोकांतं तत्रैव समये व्रजेत् । लब्धसिद्धत्वपर्यायः परमेष्ठो सनातनः ॥ १२० ॥
पूर्वप्रयोगतोऽमंगजावाह्यविमोक्षतः । स्वप्नावपरिणामाच्च सिद्धस्योद्भूतगतिर्ज्ञेयः ॥ १२१ ॥
कुलालचक्रदोलेषु मुखपाशा हि यथा गतिः । पूर्वप्रयोगतः सिद्धा सिद्धस्योद्भूतगतिस्तथा ॥ १२२ ॥
मृद्वेपसंगनिर्मोक्षाया हृष्टाप्स्वलाबुनः । कर्मसंगविनिर्मोक्षान्ना सिद्धगतिः स्मृता ॥ १२३ ॥
एरुफलबीजविषयहेदाद्या गतिः । कर्मबंधनविच्छेदात् सिद्धस्यापि तत्रेष्ट्यते ॥ १२४ ॥
यथायस्तिर्यग्गूर्धं च लेप्सुयावग्निवीचयः । स्वप्नावतः प्रवर्त्तते तत्रोद्भूतगतिरात्मनः ॥ १२५ ॥
नचायोगैरवाप्तावाप्ततिर्यक् प्रेरतं विना । नचयमोस्ति कास्याज्जागृह्योकोपरि व्रजेत् ॥ १२६ ॥
मनोज्ञा सुरज्जिस्तन्गी पुण्या परमजासुरा । प्राज्ञारानामवसुधा लोकमूर्ध्नि व्यवस्थिता ॥ १२७ ॥
नृलोऽस्तुष्टयविदंक्षा सितह्रन्ननिजा शुभा । नृदं तस्याः क्षितेः सिद्धा लोकाते समवस्थिता ॥ १२८ ॥
कालावसरसस्थानायास्तु भागतसिक्थुका । तत्रस्थाकाशसंकाशाकारा सिद्धवगादना ॥ १२९ ॥
ज्ञाताराऽखिलतराना दृष्टारश्चैकैकन्या । गुणंपर्याययुक्तानां त्रैलोक्योवरवर्तिना ॥ १३० ॥

गुणः अनंतं केवलज्ञानं ज्ञानावरणसंक्षयात् । अनंततद्वर्शनंचापि दर्शनावरणकथात् ॥ १३१ ॥ स्थाप

॥ ६ ॥ क्षायिके शुद्धसम्यक्तत्वाच्च मोहनिग्रहात् । अनंतसुखवीर्ये च वेद्यविघ्नकथाक्रमात् ॥

आयुषःक्षीणभ्रावत्वात् सिद्धनामकथा स्थितिः । नामगोत्रकथादेवामूर्तानंतावगाहनः ॥ १३३ ॥
यत्सौख्यं चक्रिशक्रादिपदवीभोगसंपदः । ततोऽनंतगुणं तेषां सिद्धवक्त्रेशमव्ययं ॥ १३४ ॥
यदाराध्यं च यत्सार्धं यद्धेयं यच्च दुर्लभं । चिदानंदमयं तनैः संप्राप्तं परमं पदं ॥ १३५ ॥

नात्यंतान्नावरूपा नचजन्ममयी व्योमवद्भ्यापिनी नो
न व्यावृत्तिं दधाना विषयसुखघना नेष्यते सर्वविद्भिः ॥

सत्त्वगुणरसादाहगमगमगुणैधिने संसारसारा

निःसीमोत्पत्तिसौख्योदयवसतिरनिपातिनी मुक्तिरुक्ता ॥ १३६ ॥

इत्युद्धृतो गुणस्थानरत्नराशिः श्रुतार्णवात् । पूर्वर्षिसूक्तिनावैव रत्नशेखरसूरिभिः ॥ १३७ ॥

॥ इति श्रीगुणस्थानक्रमारोहप्रकरणं समाप्तं ॥

॥ श्री वीतरागाय नमः ॥

॥ श्रीतत्त्वार्थसूत्रम् ॥

॥ अथ प्रथमोऽध्यायः ॥

सम्यग्दर्शनज्ञानचारित्राणि मोक्षमार्गः । तत्त्वार्थश्रद्धानं सम्यग्दर्शनम्
२ । तन्निर्गोर्गधिगमाद्या ३ । जीवाजीवाश्रवबंधसंवरनिर्जराभोक्तास्तत्त्वम् ४ ।
नामस्त्रापनाद्यव्यज्ञावतस्तद्भ्यासः ५ । प्रमाणनयैरधिगमः ६ । निर्देशस्वामि-
त्वसाधनाधिकरणस्थितिविधानतः ७ । मतिश्रुतावधिगमः पर्यायकेवलानि ज्ञा-
नम् ८ । सत्संख्याकेत्रस्य दर्शनकावांतरज्ञावाढ्यबहुत्वैश्च ९ । तत्प्रमाणे १० ।
आद्येपरोक्षम् ११ । प्रत्यक्षमन्यत् १२ । मतिस्मृतिसंज्ञार्चितान्निबोध इत्य-
नर्थान्तरम् १३ । तर्हि ज्ञियानिर्ज्ञियनिमित्तम् १४ । अवग्रहेद्वापायधारणाः १५ ।

बहुबहुविधकिप्रानिश्रितासंदिग्धघृवाणां सेतराणाम् १६ । अर्थस्य १७ । व्यं-
जनस्यावग्रहः १८ । न चक्षुरनिर्दिष्टान्याम् १९ । श्रुतं मतिपूर्वं व्यनेकदाद-
शन्नेदम् २० । द्विविधोऽवधिः २१ । नवप्रत्ययो नारकदेवानाम् २२ । यथा
क्तनिमित्तः षड्विकल्पः शेषाणाम् २३ । ऋजुविपुलमतीमनःपर्यायः २४ । वि-
शुद्ध्यप्रतिपातान्यां तद्विशेषः २५ । विशुद्धिक्लेत्रस्वामिविषयेभ्योऽवधिमनःपर्या-
ययोः २६ । मतिश्रुतयोर्निबन्धः सर्वव्येज्वसर्वपर्यायेषु २७ । रूपिष्ववधेः २८ ।
तदनन्तन्नागे मनःपर्यायस्य २९ । सर्वव्यपर्यायेषु केवलस्य ३० । एकादीनि
ज्ञान्यानि युगपदेकस्मिन्नाचतुर्थ्यः ३१ । मतिश्रुतावधयो (मतिश्रुताविज्ञा-
विपर्ययश्च ३२ । सदसतोरविशेषाद्यदृष्टोपलब्धेरुन्मत्तवत् ३३ । नैगमसंग्रह
व्यवहारजुसूत्रशब्दानयाः ३४ । आद्यशब्दौ द्वित्रिजैदौ २५ ॥

। इति प्रथमोऽध्यायः ।

। अथ द्वितीयोऽध्यायः ।

औपशमिकक्षायिकौ ज्ञावौ मिथश्च जीवस्य स्वतत्त्वमौदयिकपारिणा-
मिकौ च १ । दिनचाष्टावशैकविंशतित्रिजेदा यथाक्रमम् २ । सम्यक्त्वचारित्रे
३ । ज्ञानवर्दानवानलान्नजोगोपजोगवीर्योणि च ४ । ज्ञानाज्ञानवर्दानवानादि-
लब्धयश्चतुस्त्रिपंचजेदाः सम्यक्त्वचारित्रसंयमासंप्रमाश्च ५ । गतिकपायद्विग-
मिण्यावर्शनाज्ञानासंयतासिद्धत्वेलेइयाश्चतुस्तयैकैकैकयन्त्रेयाः ६ । जीवज-
न्यान्नव्यत्वावीनि च ७ । उपयोगो लक्षणम् ८ । तद्विविधोऽष्टचतुर्जद्व. ९ । संसा-
रिणो मुक्ताश्च १० । समनस्का ध्रमनस्काः ११ । संसारियत्त्वतस्त्वावराः १२ ।
पृथिव्यबुवनस्पतयः स्थावराः १३ । तेजोवायुर्धोदियावयश्च व्रताः १४ । पंचेंदिया
णि १५ । द्विविधानि १६ । निर्वृत्युपकरणे ह्येवेदियम् १७ । लब्ध्युपयोगी ज्ञा-
नेदियम् १८ । उपयोगः स्पर्शोविषु १९ । स्पर्शनरसनघ्राणचक्षुःश्रोत्राणि २० ।
स्पर्शरसगंधरूपशब्दास्तेषामर्थः २१ । श्रुतमनिर्द्विष्यस्यार्थः २२ । चायंतानामे-

कम् २३ । कृमिपिपीलिकाभ्रमरमनुष्यादीनामैककवृक्षानि २४ । संज्ञिनः स-
मनस्काः २५ । विग्रहगतौ कर्मयोगः २६ । अनुश्रेणिगतिः २७ । अविग्रहाजी-
वस्य २८ । विग्रहवती च संसारिणः प्राक्चतुर्न्यः २९ । एकसमयोऽविग्रहः
३० । एकं द्वौ चानाहारकः ३१ । संमूर्धनगर्भोपपाताजन्म ३२ । सचित्तशीत-
संवृत्ताः सेतरामिश्रार्थैकशस्तद्योनयः ३३ । जराश्वरूपोतजानां गर्भः ३४ । ना-
रकेदेवानामुपपातः ३५ । शेषाणां संमूर्धनम् ३६ । औदारिकैवक्रियाहारकैत-
जसकर्मणानि शरीराणि ३७ । परंपरं सूक्ष्मम् ३८ । प्रवेक्षतोऽसंख्येयगुणं
प्राक्तैजसात् ३९ । अनंतगुणे परे ४० । अप्रतिघाते ४१ । अनादिसंबन्धे ४२ ।
सर्वस्य ४३ । तदादीनि ज्ञान्यानि युगपदेकस्याचतुर्न्यः ४४ । निरूपभोगमन्त्यम्
४५ । गर्भसंमूर्धनमाद्यम् ४६ । वैक्रियमौपपातिकम् ४७ । लब्धिप्रत्ययं च ४८ ।
शुभ्रं विशुद्धमव्याधाति चाहारकं चतुर्वशपूर्वधरस्यैव ४९ । तैजसमपि ५० ।
नारकसंमूर्धिनो नपुंसकानि ५१ । न देवाः ५२ । औपपातिकचरमदेहेतमपु-

रुपासंख्येयवर्णायुपोऽनयवत्यायुर्बः ५१ ॥

। इति द्वितीयोऽध्यायः ।

॥ अथ तृतीयोऽध्यायः ॥

रत्नशर्करावालुकापंकधूमतमोमहातमःप्रभ्राजूमयोधनांबुवाताकाशप्रतिष्ठाः-
सप्तसौऽयः पृथुतराः १ । तासु नारिकाः ३ । नित्याशुभ्रतरलेदयापरिणामवेदवे-
दनाविक्रिया. ३ । परस्परोदीरितडुःखा. ४ । संक्लिष्टासुरोदीरितडुःखाश्च प्राक्-
चतुर्ध्या. ५ । तेष्वेकत्रितप्तवशतप्तवशाच्चविंशतित्रयस्त्रिंशत्सागरोपमा सत्त्वानां
परा स्थिति. ६ । जंबूद्वीपखवणावयः शुभ्रनामानो दीपसमुद्राः ७ । द्विर्द्वि-
ष्कन्ना. पूर्वपरिक्षेपिणो वक्ष्याकृतय. ८ । तन्मध्ये मेस्तान्निर्वृत्तो योजनशत-
सहस्रविष्कंभो जंबूद्वीपः ९ । तत्रभ्रतर्देमवतदरिविदेहरम्यकूटैराणयवतैरावतव-
र्षाः क्षेत्राणि १० । तद्विज्जाजिनः पूर्वोपरायतादिमवन्महादिमवन्निपघनीलरु-

क्विमशिक्षारिणो वर्षपरपर्वताः ११ । द्विर्धातक्रीखन्ते १२ । पुष्करार्धे च १३ ।
 प्राक्मानुषोत्तरान्मनुष्याः १४ । आर्याभिलशश्च १५ । ज्ञरत्तरावतविदेहाः कर्म-
 भूमयोऽन्यत्र देवकुरुत्तरकुरुक्ष्यः १६ । नृस्थिती परापरे त्रिपल्योपमांतमुहूर्ते-
 १७ । तिर्यग्योनीनां च १८ ॥

॥ इति तृतीयोऽध्यायः ॥

॥ अथ चतुर्थोऽध्यायः ॥

देवाश्चतुर्निकायाः १ । तृतीयः पीतलेश्यः २ । दंशाष्टपंचद्वादशविकल्पाः
 कल्योपपन्नपर्यन्ताः ३ । इन्द्रसामानिकत्रायस्त्रिंशपासिन्ध्यात्मरक्तलोकपालानी-
 कप्रकीर्णकान्नियोग्यक्रिद्धित्रपिकाश्चैकशः ४ । त्रायस्त्रिंशलोकपालवर्जा व्यंतरज्यो-
 तित्काः ५ । पूर्वयोर्द्विंशः ६ । पीतांतलेश्याः ७ । कायप्रवीचारा आऐशानात्
 ८ । शोभाःस्पर्शरूपशब्दमनःप्रवीचाराद्वयोर्द्वयोः ९ । परेऽप्रवीचाराः १० । ज-

यनवासिनोऽसुरनागवियुःसुपणोभिवातस्तनितोदधिघीपद्विकुमाराः ११ । व्येत-
 राः किंनरकिंपुरुषमहोरगगंधर्वयक्षराक्षसजृतपिशाचाः १२ । ज्योतिष्काः स-
 र्वाचंश्चमसोऽग्रहक्षत्रग्रकीर्णताराश्च १३ । मेरुप्रदक्षिणानित्यगतयो नृलोके
 १४ । तत्कृत. कालयिन्नागः १५ । बहिरवस्थिताः १६ । वैमानिकाः १७ । क-
 ढपोपपन्नाः कण्ठपातीताश्च १८ । उपर्युपरि १९ । सौधमैदानतनत्कुमारमादे-
 द्ब्रह्मलोकजातकमदाशुक्रसहस्रोरप्वानतप्राणतयोरारणाच्युतयोर्नवसुभ्रमेयकेषु
 विजययैजयंतजयंतापरान्जितेषु सर्वार्थसिद्धे च २० । स्थितिभजावसुखद्युतिले-
 द्याविशुद्धीक्षिपावधिविषयतोऽधिकाः २१ । गतिकरीरपरिग्रहाग्निमानतो ह्रीनाः
 २२ । ननुसादारेवद्वेनोपपातानुभावातश्च साध्याः २३ । धीतपद्मशुक्ललेश्या
 द्वित्रिशेषेषु २४ । प्राग्भ्रमेयकेभ्यः कल्प्याः २५ । ब्रह्मलोकालया लोकातिकाः
 २६ । सारस्वतावित्पवन्धरुणगंदतोपतुषिताव्यावाधामस्तः २७ । विजयादिषु
 द्विचरमाः २८ । औपपातिकमनुव्येज्यः शेषास्तिर्यग्योनयः २९ । स्थितिः ३० ।

ज्वनेषु दक्षिणार्धोधिपतीनां पण्ड्योपममध्यार्धम् ३१ । शोषाणां पादौने ३२ ।
 असुरैर्द्वयोः सागरोपममधिकम् ३३ । सौधमोर्विषु यथाक्रमम् ३४ । सागरोपमे ३५ ।
 अधिके च ३६ । सप्तसनत्कुमारे ३७ । विशेषत्रिसप्तदशोकादशत्रयोदशपंचद-
 शान्निरधिकानि च ३८ । आरणाव्युतादूर्ध्वमेकैकेन नवसुमेवेयकेषु विजयादिषु
 सर्वार्थसिद्धे च ३९ । अपरापण्ड्योपममधिकं च ४० । सागरोपमे ४१ । अधिके
 च ४२ । परतः परतः पूर्वापूर्वानंतरा ४३ । नारकाणां च द्वितीयादिषु ४४ ।
 दशवर्षसदस्त्राणि प्रथमायाम् ४५ । ज्वनेषु च ४६ । व्यंतराणां च ४७ । परा-
 पण्ड्योपमम् ४८ । ज्योतिष्कालामधिकम् ४९ । ब्रह्मालामेकम् ५० । नक्षत्रा-
 लामेकम् ५१ । तारकाणांचतुर्भागः ५२ । जघन्यात्वष्टभागः ५३ । चतुर्भागः
 शोषालाम् ५४ ॥

॥ इति चतुर्थोऽध्यायः ॥

अजीवकाया धर्माधर्माकाशपुञ्जलाः १ । ध्वयाणि जीवाश्च २ । नित्या-
वस्थितान्तरूपीणि ३ । रूपिणः पुञ्जलाः ४ । आकाशादेकध्वयाणि ५ । निष्क्रि-
याणि च ६ । असंख्येयाः प्रवेशा धर्माधर्मयोः ७ । जीवस्य च ८ । आकाश-
स्यानताः ९ । संख्येयासंख्येयाश्च पुञ्जलानाम् १० । नाणोः ११ । लोकाकाशोऽ-
वगादः १२ । धर्माधर्मयोः कृत्स्ने १३ । एकप्रवेशाविपु ज्ञाग्यः पुञ्जलानाम् १४ ।
असंख्येयज्ञागाविपु जीवानाम् १५ । प्रवेशासंदारवित्तर्गाभ्यां प्रवीपवत् १६ ।
गतिस्थित्युपग्रहो धर्माधर्माधर्मयोरोपकारः १७ । आकाशास्यायगाहः १८ । वरीरवा-
इमनः प्राणापानाः पुञ्जलानाम् १९ । सुखदुःखजीवितमरणोपग्रहाश्च २० ।
परस्परोपग्रहो जीवानाम् २१ । वर्तनापरिणामः क्रियापरत्वापरत्वे च का-
लस्य २२ । स्पर्शरसगंधवर्णवंतः पुञ्जलाः २३ । शब्दगंधसौक्ष्म्यस्थौल्यसंस्था-
नन्नेदतमश्वापातपोद्योतवतश्च २४ । अथवः स्कंधाश्च २५ । संघातभेदेभ्य नृत्य-

यन्ते २६ । जेदावशुः २७ । जेदसंघातान्यां चादुषाः २८ । नृत्पादव्ययधौव्य-
युक्तं सत् २९ । तन्नावाव्ययं नित्यम् ३० । अपितनानिर्णितसिद्धिः ३१ । स्नि-
ग्धरुक्त्वाद्धयः ३२ । न जघन्यगुणानाम् ३३ । गुणसाम्ये सदृशानाम् ३४ । गुणपर्याय-
गुणानां तु ३५ । बंधे समाधिकौ पारिणामिकौ ३६ । द्रव्याश्रया निर्गुणा-
द्वयधिकादिगुणानां तु ३७ । सोऽन्ततसमयः ३८ । कृष्याश्रया निर्गुणा-
वबुध्यम् ३९ । कालश्चेत्येके ३८ । अनादिराविर्माश्र ४० । रूपिज्वाविमान्
गुणाः ४० । तन्नायः पारिणामः ४१ । अति पञ्चमोऽध्यायः ।
४३ । योगोपयोगौ जीवेषु ४४ ।

अथ षष्ठोऽध्यायः
शुभ्रः पापस्य १ । स कयायाकयाययोः सांप्रदायिकेयोर्यप्य-
कायवाङ्मनःकर्म योगः १ । स आश्रवः २ । शुभ्रः पुण्यस्य ३ । अ-
शुभ्रः पापस्य ४ । स कयायाकयाययोः सांप्रदायिकेयोर्यप्य-

योः ५ । इन्द्रियकपायाव्रतक्रियाः पंचचतुःपंचपंचविंशतिसंख्याः पूर्वस्य ज्ञेयाः
 ६ । तीव्रमंषज्ञाताज्ञातज्ञाववीर्याधिकरणविशेषपञ्चस्तद्विशेषः (विशेषान्नविशेष-
 यः) ७ । अधिकरणं जीवाजीवाः ८ । आद्यं संरंजसमारंजारंजयोगकृतकारि-
 तानुमतिकपायविशेषैस्त्रिभिश्चतुर्ध्वेककाः ९ । निर्वर्तनानिक्षेपसंयोगनिसर्गा
 वृद्धिचतुर्दित्रिज्ज्ञेयाः परं १० । तत्प्रवोपनिन्दवमात्सर्यतिरायासादनोपघाता ज्ञा-
 नवर्शनावरणयोः ११ । दुःखशोकतापान्नंदनवधपरिवेनान्यात्मपरोक्षस्थान्य-
 सद्देवस्य १२ । जूतव्रतपुंशुकंपादानसरागसंयमावियोगक्षांतिक्षौचमिति सद्देव-
 स्य १३ । केवलिश्रुतसंग्रहमर्मेदेवावर्णवाको दर्शनमोहस्य १४ । कपायोदयान्ती-
 द्रात्मपरिणामधारित्रमोहस्य १५ । बह्मरंजपरिग्रहस्य च नारकस्यायुषः १६ ।
 माया तैर्यग्योनस्य १७ । अष्टपारंजपरिग्रहत्वं स्वप्नावमार्द्धिवार्जवत्वं च मानुषस्य
 १८ । निःशीलव्रतत्वं च सर्वेषां १९ । सरागसंयमसंयमासंयमाकामनिर्जरा-
 वालतर्पांसि देवस्य २० । योगवक्त्राविसंवाहनं चाशुभस्य नाम्नः २१ । विप-

रीतं शुभस्य ११ । दर्शनविशुद्धिर्विनयसंपन्नताशीलव्रतेष्वनतिचारोऽभीक्ष्णं
ज्ञानोपयोगसंवेगौ शक्तितस्यागतपत्नीसंघसाधुसमाधिचैवावृत्यकरणमर्हद्वाचा-
र्यबहुश्रुतप्रवचनप्रक्तिरावश्यकापरिहाणिमर्गिप्रज्ञावना प्रवचनवत्सलत्वमिति
तीर्थकृत्वस्य १३ । परात्मनिंदाप्रशंसितसद्गुणाच्छादनोच्चावने च नीचैर्गोत्रस्य
१४ । तद्विपर्ययो नीचैर्बुद्धयनुत्सेको चोत्तरस्य १५ । विघ्नकरणमंतरायस्य १६ ।

। इति षष्ठोऽध्यायः ।

। अथ सप्तमोऽध्यायः ।

हिंसानृतस्तेयब्रह्मपरिग्रहेभ्यो विरतिव्रतम् १ । देशसर्वतोऽणुमहती
२ । तत्सर्वैर्यथैर्ज्ञावनाः पंच पंच ३ । हिंसादिष्विहासुत्रचापायावद्यदर्शनम्
४ । दुःखमेववा ५ । मैत्रीप्रमोदकारुण्यमाध्यस्थ्यानि सत्त्वगुणाधिकक्षिप्य-
मानाविनेयेषु ६ । जगत्कायस्वप्नावौ च संवेगवैराग्यार्थम् ७ । प्रमत्तयोगा-

त्प्राणव्यपरोपया हिंसा ८ । असंबन्धिवानमनृतम् ९ । अवत्तावानस्तेयम् १० ।
 मैथुनमब्रह्म ११ । मूर्धा परिग्रहः १२ । निःशब्दो व्रतो १३ । अगार्यनगारश्च
 १४ । अणुव्रतोऽगारी १५ । विदेवानर्थवंरुविरतिसामायिकपौषधोपवातो-
 पज्जोगपरिज्जोगपरिमाणातिथिसविज्जागव्रतसंपन्नश्च १६ । मारणांतिको संखे-
 खना जोपिता १७ । शंकाकाक्षविचिकित्सान्यदृष्टिप्रशसासंस्तवाः सम्पगृहेष्ट
 रतिचाराः १८ । व्रतक्षीलेषु पंच पंच यथाक्रमम् १९ । वधवधद्विविधेवातिज्जा-
 रारोपणान्नपाननिरोधाः २० । मिथ्योपवेशरहस्याभ्याख्यानकूटेलखक्रिया-
 न्यासापहारसाकारमंत्रभेदा २१ । स्तेनप्रयोगतदाहतावानविरुद्धाज्यातिक्रम-
 दीनाधिकमानोन्मानप्रतिरूपकव्यवधाराः २२ । परविवादकरेणोत्वरपरिगृहीता-
 गमनानंगंक्रान्तीव्रकामान्निवेशाः २३ । क्षेत्रवास्तुहिरण्यसुवर्णधनधान्य-
 वासीवासकुप्यप्रमाणातिक्रमाः २४ । दुर्ध्वाधस्तिर्यगव्यतिक्रमः क्षेत्रवृद्धिस्तृत्यं-
 तर्धानानि २५ । आनयनप्रेष्यप्रयोगशब्दरूपानुपातपुञ्जप्रक्षेपाः २६ । कवर्पकौ-

कुव्यमौख्यसमीक्षयाधिकरणोपन्नोगाधिकत्वानि ३७। योगदुःप्रशिद्धानानादर-
 स्मृत्यनुपस्थापनानि ३८। अपत्यवेक्षिताप्रमाजितोत्सर्गदाननिकृपसंस्तारोप-
 क्रमणानादरस्मृत्यनुपस्थानानि ३९। सच्चित्तसंनदसंमिश्राभिषवदुःपक्काद्वाराः
 ३०। सच्चित्तनिकृपपिधानपरव्यपेदशमात्सर्यकालातिक्रमाः ३१। जीवितमर-
 णाशंसाभित्रानुरागसुखानुबन्धनिदानकरणानि ३२। अनुग्रहाद्यै स्वस्यातिस-
 र्गो दानम् ३३। विधिद्वयदातृपात्रविशेषात्तद्विशेषः ३४।

। इति सप्तमोऽध्यायः ।

अथ अष्टमोऽध्यायः ।

मिथ्यावर्शनाविरतिप्रमादकषाययोगा बन्धेद्वैतवः । सकषायत्वाज्जीवः क-
 र्माणो योग्यानुकूलानादत्ते १ । संबंधः ३ । प्रकृतिस्थित्यनुज्ञावप्रदेशस्तद्विधयः ५ । पंच

मणो योग्यानुकूलानादत्ते १ । संबंधः ३ । प्रकृतिस्थित्यनुज्ञावप्रदेशस्तद्विधयः ५ । पंच
 ४ । आद्यो ज्ञानवर्शनात्तरणवेदनीयमोहनीयायुष्कनामगोत्रांतरायाः ५ । पंच

भवद्वयष्टाचिंशतिचतुर्दिचत्वारिंशद्विपंचत्रेवा यथाक्रमम् ६ । मृत्यावीना ७ ।
 चक्रुरचक्रुरवधिकेवलानां निदानिज्ञानिज्ञप्रचलाप्रचलास्यानगृह्येवनी
 यानि च ८ । सवसेद्वेये ९ । दर्शनचारित्रमोहनीयकपायनोकपायवेवनीया-
 ल्यास्त्रिद्विशेकानवत्रेकाः सम्यक्त्वमिष्यात्वत्तदुभयानि कपायनोकपायावनं-
 तानुवंध्यप्रत्याख्यानमृत्याख्यानवरणसंज्वलनत्रिकटपाञ्चिकाः क्रोधमानमा-
 पालोन्नाः दास्यरत्नपरतिशोकभयजुगुप्सास्त्रीपुनपुंसकवेवा १० । नारकतै-
 र्यग्योनमानुषैवानि ११ । गतिजातिशरीरागोपागनिर्माणवधनसंघातसस्था-
 नसंहननस्पर्शरसगंधवर्णानुपुण्यगुरुलघूपघातपराधातातपोद्योतोद्भातविद्यायो-
 गतयः प्रत्येकशरीरत्रयसमुन्नगसुस्वरशुन्नसूदभपर्याप्तस्थिरादेययदासितेतराणि-
 तीर्थिकृत्वचेति १२ । त्रैवेर्नोचैश्च १३ । दानावीनामंतरायः १४ । आदित-
 स्तिसृणां (अंतरायस्य) च त्रिंशत्सागरोपमकोटीकोटयः परा स्थितिः १५ ।
 सप्ततिमोहनीयस्य १६ । नामगोत्रयोर्विवातिः १७ । त्रयस्त्रिंशत्सागरोपमा-

एयायुष्कस्य (त्रयस्त्रिंशत्सागराण्यधिकान्यायुष्कस्य) १८ । अपराद्यादशमुहूर्त्तवेदनीयस्य १ए । नामगोत्रयोरष्टौ २० । शेषाणामंतर्मुहूर्त्तम् २१ । विपाकोऽनुज्ञावः २२ । स यथा नाम २३ । ततश्च निर्जरा २४ । नामप्रत्ययाः सर्वतोयोगविशेषात्सूक्ष्मैककैत्रावगाढस्थिताः सर्वात्मप्रदेशेष्वनंतानंतप्रदेशाः २५ । सद्यः सम्यक्त्वद्वास्यरतिपुरुषवेदशुभ्रायुर्नामगोत्राणि पुण्यम् २६ ।

। इति अष्टमोऽध्यायः ।

॥ अथ नवमोऽध्यायः ॥

आश्रवनिरोधः संवरः १ । सगुप्तिसमितिधर्मानुप्रेक्षापरिषहजयचारित्रैः २ । तपसा निर्जरा च ३ । सम्यग्योगनिग्रहो गुप्तिः ४ । ईर्यान्नाषैषणादाननिकेपोत्सर्गाः समितयः ५ । उत्तमः क्षमार्द्रवार्जवशौचसत्यसंयमतपस्त्यागाकिंचन्यब्रह्मचर्याणि धर्मः ६ । अनित्याशरणसंसारैकत्वान्यत्वाशुचित्वाश्रवसंव-

रनिर्जरालोकबोधिदुर्लभधर्मस्वतत्त्वानुचितनमनुपेक्षाः ७ । मार्गाध्ययननिर्ज-
 रार्थं परियोढव्या. परिपद्धा. ८ । कुत्सिपासाक्षीतोप्यदंशमशकनागन्यारतिस्त्री-
 चर्यानिपद्यादायाक्रोशवधयाचनाखानजरोतृणस्यर्षमद्यसत्कारपुरस्कारप्रज्ञाज्ञा
 नवर्शनानि ९ । सूक्ष्मसंपरायव्यस्यवीतरागयोश्चतुर्वेश १० । एकादश जिने
 ११ । बावरसंपराये सर्वे १२ । ज्ञानावरणे प्रज्ञाज्ञाने १३ । वर्शनमोदातराय-
 योरवर्शनालानौ १४ । चारित्रमोदेनागन्यारतिस्त्रीनिपद्याक्रोशयाचनासत्कारपु-
 रस्कारा. १५ । वेवनीये शेषा. १६ । एकादयो ज्ञाप्या युगपदेकोनविंशतेः १७ ।
 तामायिकवेदोस्याप्यपरिदारविद्युच्चिद्रश्मसंपराययथाख्यातानि चारित्रम् १८ ।
 अन्नदानावमौर्वयवृत्तिपरिसंख्यानरसपरित्यागविविक्तशस्यासनकायक्लेशा बा-
 ह्यंतप. १९ । प्रायश्चित्तविनयवैयावृत्यस्वाध्यायव्युत्सर्गध्यानान्युत्तरम् २० । नवच-
 तुर्वशर्षवच्चिन्नेवं यथाक्रमं प्राग्व्यानात् २१ । आलोचनप्रतिक्रमणतदुन्नयविवे-
 कव्युत्सर्गतपदछेदपरिहारोपस्थापनानि २२ । ज्ञानवर्शनचारित्रोपचाराः २३ । आ-

चोर्योपाध्यायतपस्विशिक्षकखानकुलगणसंयसाधुमनोज्ञानाम् १४ । वाचना-
 पुननानुप्रेक्षान्नायधर्मोपदेशाः १५ । बाह्याभ्यंतरोपध्योः २६ । उत्तमसंहनन-
 स्यैकाग्रचित्तानिरोधश्चध्यानम् २७ । आमुहूर्त्तत् २८ । आर्त्तारौड्यम्यशुक्लानि
 २९ । परे मोक्षहेतू ३० । आर्त्तममनोज्ञानां संप्रयोगे तद्विप्रयोगायस्मृति-
 समन्वाहारः ३१ । वेदनायाश्च ३२ विपरीतं मनोज्ञानाम् ३३ । निदानं च का-
 मोपहतचित्तानां पुनः ३४ । तद्विरतदेशविरतप्रमत्तसंयतानाम् ३५ । हिंसा-
 नृतस्तेयविषयसंरक्षणैर्भ्यो रौड्यमविरतदेशविरतयोः ३६ । आज्ञापायविपाकसं-
 स्थानविचयायधर्म्यमप्रमत्तसंयतस्य ३७ । उपशांतक्षीणकषाययोश्च ३८ । शु-
 क्ले चाद्ये ३९ । (शुक्लेचाद्ये पूर्वविदः ए. ३९।) पूर्वविदः ४० । परे केवलिनः ४१ ।
 पृथक्तत्त्वित्तैर्कैकत्वसूक्ष्मक्रियाप्रतिपातिव्युत्पत्तक्रियानिवृत्तीनि ४२ । तत्रैकका-
 ययोगायोगानाम् ४३ । एकाश्रयेसवितर्के पूर्वे ४४ । अविचारं द्वितीयम् ४५ ।
 वितर्कः श्रुतम् ४६ । विचारोऽर्थव्यंजनयोर्योगसंक्रांतिः ४७ । सम्यग्दृष्टिआ-

यकविरतानंतवियोजकदर्शनमोदंक्षपकोपशमकोपशांतमोदक्षपकक्षीयमोदजि-
नाः क्रमशोऽसंख्येयगुणनिर्जरा. ४८ । पुलाकवकुशकुशीलनिर्मथस्नातका
निर्मथा. ४९ । संयमश्रुतप्रतिसेवनातीर्थलिंगलेदयोपपातस्थानविकल्पतः सा-
ध्या ५० ।

॥ इति नवमोऽध्यायः ॥

। अथ दशमोऽध्यायः ।

मोदक्षयाजुज्ञानदर्शनावरणातरायक्षयाच्च केवलम् । वयदेत्यन्नावनिर्ज-
राभ्याम् २ । कृत्स्नकर्मक्षयो मोक्षः ३ । औपशमिकाविज्यत्वान्नावान्य-
त्रकेवलसम्यक्तज्ञानदर्शनसिद्धयेऽन्य. ४ । तदनंतरमूर्ध्वं गच्छत्यालोकात् ५ ।
पूर्वप्रयोगादसंगत्वाद्बन्धेष्टेवान्धगतपरीणामाच्च तद्गतिः ६ । क्षेत्रकालगतिर्लिंग-
तीर्थचारित्रप्रत्येकबुद्धबोधितज्ञानावादानंतरसंख्याक्षपबहुत्वतः साध्याः ७ ।

। इति दशमोऽध्यायः ।

॥ समाप्तम् ॥

